204276 3.5 YTL. 2005/1
SAYI: 54-55 3.500.000 TL. ISSN 1301 - 6784

çveneburi

KÜLTÜREL DERGİ

ჩვენებური

კულტურული ვრებული

HER DİLDEN TERCÜME
HER KONUDA TERCÜME

Real TERCÜME

NOTER TASDİKLİ TERCÜME
ONLINE TERCÜME

ALMANCA-FRANSIZCA-İNGİLİZCE
ARAPÇA-AZERİCE-BULGARCA-İTALYANCA
ROMENCE-RUSÇA-OSMANLICA
BOŞNAKÇA-FARSÇA-HIRVATÇA-SIRPÇA
ARNAVUTÇA-BELARUSÇA-FLAMANCA
İSVEÇCE-HOLLANDACA-
KAZAKÇA-KÜRTÇE-MAKEDONCA
ESTONCA-UKRAYNACA-YUNANCA
DANCA-KIRGIZCA-LATİNCE-MACARCA
MOĞOLCA-NEPALCE-NORVEÇÇE-ÖZBEKÇE
POLONEZCE(LEHÇE)-PORTEKİZCE
SLOVAKÇA-AFGANCA-BENGALCE-ÇEKÇE
ENDONEZCE-ERMENİCE-HABEŞÇE
HİNTÇE-İZLANDACA-KATALANCA
MALAYCA-GALCE-MOLDOVCA-TACİKÇE
TÜRKMENCE-URDUCA-UYGURCA-ÇİNCE
FİNCE-GÜRCÜCE-İBRANİCE-JAPONCA
KORECE-LİTVANCA-SANSKRİTÇE
SLOVENCE-TAYCA-VİETNAMCA
TATARCA-SVAHİLİCE-LETONCA-LAZCA

Halaskargazi Caddesi Simge Apt. 59/6 Harbiye-İSTANBUL
e-mail: realtercume@yahoo.co.uk
Tel: 0212 233 56 82 - 231 79 28 Fax: 0212 246 02 27

çveneburi

Kültürel Dergi

ISSN 1301-6784
Ekim 2004 - Mart 2005 Sayı 54-55
(Üç Ayda Bir Yayınlanır)

TOTAL
Müşavirlik ve Mümessillik Ltd. Şti Adına

Sahibi ve Sorumlu Müdürü
Osman Nuri MERCAN

Yayın Kurulu
Davut KAPTAN, Erdal KÜÇÜK (TSİVNARİDZE), Osman Nuri MERCAN, Mustafa YAKUT

Bu Sayıda Katkıda Bulunanlar
A.G.BARAMİDZE, Hasan ÇELİK, Ahmet ÇİÇEK, D.M. GAMAZARDAŞVİLİ, Ulaş Başar GEZGİN, Soso KAKUBAVA, Davut KAPTAN Arzu KAL, Mustafa KİBAROĞLU, Buba KUDAVA, Muraz KURDADZE, (TSHADADZE), Erdal KÜÇÜK (TSİVNARİDZE), Oğuz MEDETOĞLU, Osman Nuri MERCAN, Bülent SELBAŞI, Hüseyin UYGUN, Mustafa YAKUT (HIMŞIAŞVILI), Kenan YAŞAR (URBENIDZE), Gaffar YILMAZ (KATAMADZE),

Yazışma Adresi
Halaskargazi Caddesi Simge Apt. No: 59
Kat: 6 D.5 Harbiye-İstanbul
Tel: (0212) 231 79 28-233 56 82
Faks: (0212) 246 02 27
İnternet: http://www.chveneburi.net
e-mail:dergi@chveneburi.net

Fiyatı
3.50 YTL / 3.500.000 TL (KDV Dahil)

Dağıtım
DDP ve Dünya

Abone
ABONET
e.mail:abonet@abonet.net
Tel: (0212) 222 83 32 - 222 72 06 - 210 01 10
Faks: (212) 222 27 10

Dizgi ve Sayfa Düzeni
Şerile Uyur

Baskı
4 Nokta Matbaacılık Ltd. Şti. (0212) 516 79 10-11
Akbıyık Değirmeni Sk. No: 33 Sultanahmet-İST

Yayın Türü
Genel Süreli

Dergide yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarına aittir. Gönderilecek yazılar bilgisayarda yazılmış olmalı; derleme ve çevirilerde kaynak belirtilmeli; çeviri yazılar orijinaliyle birlikte gönderilmelidir.

içindekiler

SÖYLEŞİ

Disk Genel Başkanı Süleyman Çelebi ile Söyleşi 2
Mustafa YAKUT-Osman Nuri MERCAN

Hilo Müftüsü Kemal Tsetshladze ile Söyleşi 4
Erdal KÜÇÜK (TSİVNARİDZE)

GÖRÜŞ-DÜŞÜNCE

Türkiye Lazlarının Rus-Gürcü Gerginliği Üzerine Basın Açıklaması 6
Mustafa KİBAROĞLU

TRT'den Lazca Yayın Talebi 7
Arzu KAL

ETNOĞRAFYA-FOLKLOR

Şavşat İmerhevi'de Yaşayan Gürcülerin Bir Yılı-2 8
Kenan YAŞAR (URBENİDZE)

Gürcülerin Şifalı Madensuyu "Borjomi" 10
Murat KURDADZE

Gürcülerde Halk Dansları-15 12
Oğuz MEDETOĞLU

Kabakdağı Köyü Tarihçesi 13
Hüseyin UYGUN

EDEBİYAT-SANAT

Yazarların Gürcüstan Anıları 14
Mustafa YAKUT

Gürcü Yazını-6 22
A.G. BARAMİDZE-D.M. GAMAZARDAŞVİLİ

Şiir: Soso Kakubava 23
Soso KAKUBAVA

Fahrettin Çiloğlu'nun Kitapları 24
Mustafa YAKUT

YAŞAM-KÜLTÜR

İranlı Gürcülerden Mektup Var 29
Osman Nuri MERCAN

Tbilisi'de Türkiye Gezileri Sergisi 30
Buba KUDAVA

Ünye Festivali Sona Erdi 31
Ahmet ÇİÇEK (TSHADADZE)

Çveneburi Dergisi Buluşmaları 32
Gaffar YILMAZ (KATAMADZE)

Gönen, Batum ve Artvinliler Kült. Dayn. Dern. Kuruldu 33
Bülent SELBAŞI

Çifte Buruk Acı 34

www.macahel.org.tr 35
Erdal KÜÇÜK (TSİVNARİDZE)

Batsa Gürcüleri Tarih Yazdı 36
Gaffar YILMAZ (KATAMADZE)

Artvin Gürcü Mimari Eserleri Takvimi Hazırlandı 38

SÖZLÜK

Lazca-Megrelee-Gurcüce-Türkçe Sözlük 39

HABERLER-BASINDAN 40

Disk Genel Başkanı Süleyman Çelebi İle Söyleşi:

"Bu kültürün kendimizle sınırlı kalmaması, genlerimizin bu süreci devam ettirmesi. Gürcü kültürünün gelecek kuşaklara da aktarılması gereklidir. Gürcü kimliğimizi asla reddetmeden, Türkiye'de yaşayan bir Türk vatandaşı olarak sorumluluklarımızı yerine getireceğiz"

Mustafa YAKUT-Osman Nuri MERCAN

Süleyman Çelebi, 1953'te, Ordu'nun Perşembe ilçesindeki, Batumi'nin Kobuleti (Çürüksu) yöresinden gelmiş muhacirlerin kurmuş olduğu bir Gürcü köyü olan Çaka'da doğdu. Çocukluğu dört kardeşiyle birlikte köyde geçti. İlk ve orta öğretimini köyde ve Perşembe'de tamamladı. 1966'da İstanbul'a geldi ve Dinarsu fabrikasında çalışma hayatına atıldı. Önceleri amatörce yürüttüğü sendikal faaliyetlerinde Tekstil İşçileri Sendika'sında çeşitli kademelerde görev yaptı.

1977'de Tekstil İşçileri Sendikası Marmara bölge temsilciliği ve Bursa şube başkanlığı, 1980'de DİSK (Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu) yürütme kurulu üyeliği ve örgütlenme daire başkanlığı görevlerinde bulundu. 12. Eylül. 1980 askeri darbesinden sonra DISK davası nedeniyle dört yıl tutuklu kaldı. Hakkında açılan davaların beraatle sonuçlanmasından sonra DİSK'in yeniden faaliyete geçmesiyle 1991'de DİSK Genel Sekreterliği'ne seçildi. ETUC (Avrupa Sendikalar Konfederasyonu) yönetim kurulu üyeliğinde bulundu.

Yine bu dönemde (1977) Tekstil İ.S. genel sekreterliğine seçildi. Mesleki faaliyetlerinin yanısıra, 1971 yılından beri CHP içinde siyasal çalışmalarını sürdürdü. 1991'de SHP parti meclisi üyeliğine ve 1999'da CHP parti meclisi üyeliğine seçildi. 1999'da Tekstil İ.S. Genel Başkanlığı'na seçildi. 30 Temmuz 2000'de DISK Genel Başkanlığı'na seçildi. Halen bu görevi yürütmektedir.

Evli olup Şule ve Hale isimli iki kız çocuğu babasıdır.

O.N. Mercan- Sayın Çelebi, bir Gürcü köyünde doğdunuz, büyüdünüz. Gürcüce'yi ne kadar biliyorsunuz?

S.Çelebi- "Erti ori mesame, me gogvebit visame.

Erti ori mehute, me gogvebi çevhute!"

Raperhar? Raicebi?... Şimdi cümleleri kolay tamamlayamıyorum. 1966'dan beri İstanbul'dayım. Köyden, aileden kopukluk olunca dil de unutuluyor, zayıflıyor. Şimdi yeniden öğrenmeye başlıyorum. Okuma-yazmayı da.

M. Yakut- O zaman size bir alfabe (Deda Ena) verelim. Hem okuma-yazmayı öğrenir hem de dili geliştirebilirsiniz.

S. Çelebi- Çok iyi olur. Biraz okusam birçok şeyi çıkaracağım. Köyde çocuklukta daha iyi konuşuyorduk. Çünkü Çaka Köyü olduğu gibi Gürcü. Sonradan gelen birkaç hane var ama aslında %90'ı Gürcü. Tabii, Perşembe'de başka Gürcü köyleri de var. Mesela Çeti. Orası da tamamen Gürcü.

O.N.Mercan- Ordu deyince bizim aklımıza daha çok Ünye ve Fatsa geliyor. Çünkü oralarda çok tanıdığımız Gürcüler var. Perşembe'yi pek bilmiyoruz.

S. Çelebi- Tabii, Fatsa'da, Ünye'de çok tanıdıklarımız var. Kabakdağı'nda akrabalarımız var. Fatsa'nın eski belediye başkanlarından rahmetli Fikri Sönmez de Gürcü idi. Eşi bizim köylüydü, yani enistemiz oluyordu. Kamil Sönmez de akrabamız olur.

M. Yakut- Gürcüstan ile ilişkileriniz oldu mu?

S. Çelebi- Geçenlerde ADD Genel Başkanı Ertuğrul Kazancı ile konuştum. "Birçok yere gidiyoruz kendi bölgemize gidemedik" dedik. Beraber gitmek için bazı planlar yaptık.

Haziran'da İLO toplantısı için Cenevre'deydim. Gürcüstan'lı sendikacılarla görüşmek istedim, maalesef görüşemedim. Gürcüstan Hükümet temsilcileri vardı. Ermeniler, Azeriler vardı.

Ancak Gürcü sendikacılar dışarıya çıkmışlar, görüşmek mümkün olmadı.

Avrupa Sendikaları Konfederasyonu olarak şu anda yeni bir proje başlatıyoruz; Özbekistan, Türkmenistan, Gürcüstan ve Azerbaycan'ın içinde yer aldığı ortak gerçekleşecek büyük bir proje. Avrupa temsilcimiz Yücel Top. Bir, bir buçuk ay içinde daha da netleşecek. Oraya gitmeden önce Gürcücemi biraz daha ilerletmek istiyorum. Yani orada mahçup olmak istemiyorum.

O.N. Mercan- Gürcüstan'daki yeni yönetim hakkında ne düşünüyorsunuz?

S. Çelebi- Dünya kamuoyundaki prestiji açısından aslında eski yönetimi daha etkin buluyordum. Ama bu yeni başkana, Saakaşvili'ye baktığımızda tutarlı gözüküyor. Çok net bir duruşu var. Bir maceraya girmek istemiyor, ama ülkenin çıkarlarını da korumak gibi bir yaklaşımı var. Benim dışardan gözlediğim bu ama çok ayrıntılı biliyorum dersem yanlış olur. Ekonomik yapıda neler değişti bilemiyorum.

O.N. Mercan- Ülkenin birliğini sağlamada başarılı adımlar atıyor. Acara sorununun çözümünü kısa sürede sağladı. Güney Osetya ve Abhazya sorunlarının çözümü için de çalışmalar yapıyor. Rüşvet ve yolsuzluk olaylarının üzerine gidilmesi de önemli. Bu iki konu çözülmeden ekonomide gelişme olması zor.

M. Yakut- Sendikacı hemşeriler kimler? Diyalog var mı?

S. Çelebi- Tabii diyalog var. Türk-İş genel başkanı Salih Kılıç, Hak-İş eski genel başkanı Necati Çelik, KESK'te Cengiz Uzuner, Lastik-İş'de bir çok yönetici hemşerimizdir. Tek tek saymak zor. Lastik-İş'te yönetimde üç tane var, DİSK'te delegeler içerisinde çok sayıda Gürcü kökenli arkadaşımız var, özellikle Sakarya ve Kocaeli'nden.

Bu arada, Gürcü yemekleri yapan yer var mı? Tamada Restaurant vardı, ne oldu biliyor musunuz?

O.N. Mercan- O bir yıl çalıştı. Onu çalıştıran da Ordu'luydu. Ancak o arkadaş kısa vadeli düşündüğünden ve kalite bozulduğundan restaurant kapandı

M. Yakut- Şimdi Beyoğlu'nda Permantasyon diye Gürcü yemekleri yapan bir cafebar var. Ancak o da yakında kapanacak.

S. Çelebi- Haçapuri, zetiyani katami ve diğer Gürcü yemeklerini yapıyor mu?

M. Yakut- Evet, sipariş üzerine yapıyor. Hatuna Hanım'a telefon ederek öğrenebilirsiniz.

O.N. Mercan- Türkiye'de Gürcü kültürüyle ilgili çalışmaları nasıl karşılıyorsunuz?

S. Çelebi- Bu çalışmaları ve bu kapsamda bu ziyaretinizi çok anlamlı buluyorum. Gürcü kültürünün gelişmesi konusundaki çalışmalar çok önemlidir. Çünkü bu kültürel zenginlik hem dünya için gerekli hem bizler için gereklidir. Farklı dünyalarda bu kültürün yaygınlaşmasının ayrı bir özelliği var, yani başka bir heyecan başka bir mutluluk duyuyoruz. Bu kültürün kendimizle sınırlı kalmaması, genlerimizin bu süreci devam ettirmesi, Gürcü dilinin, kültürünün gelecek kuşaklara da aktarılması gereklidir. Ben bir sendika lideri olarak aynı zamanda bu kökenden, Gürcü kökeninden gelen biri olarak bu konuda çok duyarlı olmak gerektiğini düşünüyorum. Emeğin mücadelesini veren bir insanım. Bu süreçte herkesin bir görevi var. Bizim de sorumluluklarımız bu anlamda oldukça yoğun. Örnek bir mücadele içerisinde olmaya gayret ediyoruz; kimliğimizi de inkar etmeden, Gürcü kimliğimizi asla reddetmeden. Kimliğimizi çok rahatça ifade edebilen bir anlayışa sahibim ama tabiki bu ülkenin insanı olarak, bu Türkiye'de yaşayan bir Türk vatandaşı olarak da elbette sorumluluklarımızı yerine getireceğiz. Bu ülkenin gelişimi için çabalarımız zaten her alanda olacak. Bu bizim birinci görevimiz. Bir genel başkanlık yapıyorum. Doğal ki, özellikle Gürcüstan'daki emekçi sınıfının sorunlarıyla da ilgili bir ilişkinin geliştirilmesi sürecinde ben zaten uluslararası bir dayanışma örgütünün yöneticisi olarak orada da bulunmak, oralarla da ilişki, dialog kurmak ve oradaki süreci de irdelemek istiyorum. Sanırım yakında bir Gürcüstan ziyaretimiz olacak. Sizi de mutlaka haberdar edeceğim. Mümkün olursa birlikte olmak isterim.

M. Yakut-S.Çelebi

Bu çalışmalara yeterli zaman ayıramadığım için üzgünüm. Ancak başta Çveneburi Kültürel Dergisi olarak sizin ve diğer kültürel çalışmaların değerini ve önemini takdir ettiğimi ve desteklediğimi bir kez daha yineleyerek başarılar diliyorum.

M.Yakut-O.N.Mercan- Teşekkür ederiz. Biz de çalışmalarımızda başarılar dileriz.

Hulo Müftüsü Kemal Tsetshladze ile Söyleşi:

"Bizler Saakaşvili'ye Cübbelerimizle Destek Verdik"

Erdal KÜÇÜK (TSİVNARİDZE)
chveneburi@chveneburi.net

Çveneburi- Öncelikle ülkemize hoş geldiniz diyor, değerli vaktinizi bizlere ayırdığınız için teşekkür ediyorum. Hemen ilk soruma geçmek istiyorum: Bize kendinizi tanıtırmısınız ve görevinizden bahsedermisiniz?

K. Tsetshladze- Adım, Kemal Tsetshladze. Konya Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunuyum. 2000 yılında üniversiteden mezun olduktan sonra ülkeme döndüm. Ülkemde mesleğimle alakalı çeşitli devlet görevlerinde bulunduktan sonra Hulo Merkez Cami imamı ve Hulo müftüsü görevlerine geldim. Aynı zamanda Acara Müftüsü Sn. Bekir Bolkvadze'nin yardımcısıyım.

Çveneburi- İkinci sorum Acara'dan gelen bazı haberler üzerine olacak. Acara'da din değiştirme konusunda Türkiye'de ki bazı televizyon programlarında ve çeşitli yazılı basında Müslüman olan Acaralı Gürcüler Hıristiyanlığa geçiriliyor ya da geçiyorlar diye haberler çıkıyor. Bölgenin en yetkili din adamlarından birisi olarak bu konuda bizlere neler söylemek istersiniz?

K. Tsetshladze- Bu haberler kısmen doğrudur diyebilirim. Aslı var ama değişikliğe uğradığını, abartıldığını düşünüyorum. Yani gerçeklik payı var ama doğru ve net yansıtılmadığı kanısındayım. Burada önemli olan bir insanın toplum için yararlı olmasıdır. Bence milleti için yararlı olan insan en iyi insandır. Bizim dinimiz çok yüce bir dindir. İnançlarımızda zorlama yoktur. Zorlamanın olmadığı dinimizde insanlar dinlerini seçebilmelidirler. Hiçbir dini seçmeyen de inanmamakta serbest olmalıdır. Buradaki din değiştirme yine bu kurallar içinde değerlendirilmelidir. En önemlisi ise din değiştirmelerin bilinçli yapılması gerekmektedir. Buradaki bilinçten kastım nedir? İnsanların din değiştirirken her iki dini iyi tanımaları ve de bilmeleri çok önemlidir. İnsanlarımız iyi tanıdıkları bildikleri dinlerini değiştiriyorlarsa kendilerinin tercihi diye bakmalıyız. Bilinçsiz din değiştirmeyi kabul etmem ya da hoş görmem mümkün değil. Benzer bir konuya örnek verecek olursam Avrupa'da bazı Hıristiyanlar İslam dinini tanıyıp iyi öğrendikten sonra Müslüman oluyorlar. Buradaki din değiştirmenin bilinçli yapıldığını görebiliriz. İsteyen istediği dine inanabilir, yol herkese açık.

Çveneburi- Sayın Tsetshladze ibadet özgürlüğünüzün kısıtlanması söz konusu mu? Devletinizin bir baskısı veya bir yönlendirmesi mevcut mu?

K. Tsetshladze- Ülkemizde gerek cami gerekse kilise yapılmasındadevletimizin herhangi bir kurumunun baskısı söz konusu değildir. Bu tutum diğer dinlerin ibadet yerlerinin yapılmasında da geçerlidir. Aynı şekilde ibadet konusunda da devletimizden bir baskı görmüyoruz. Ancak Abaşidze döneminde bir rejim söz konusu idi. Bu rejimde komünist dönemden kalan birçok uygulamalara devam edildi. Eksikliğimiz ve sorunlarımız biraz da bu dönemden kalma diyebiliriz. Geçmiş dönemde uzun yıllar insanlarımız dini eğitimden yoksun bırakıldılar. Bütün yaşantınız bu yönde devam ettirildi.

Çveneburi- Peki bu dönemdeki eksikliğiniz veya kısıtlamalar sadece Müslümanlar için mi idi yoksa diğer dinler içinde geçerli miydi?

K. Tsetshladze- Hayır tabi. Buradaki eksiklik veya kısıtlamalar sadece Müslümanlar için geçerli değildi Hıristiyanlar için de geçerli idi, diğer dinler için de. Eski rejim yıkıldıktan sonra insanlarımız dine yöneldiler.

Çveneburi- Bu konu ile bağlantılı olarak, bildiğimiz kadarı ile dış ezan dediğimiz camilerden ezan okunmuyor. Yine ülkemizde bu konuda da bir takım çelişkili haberler yayıldı, bunun üzerinden spekülasyonlar yapıldı. Konu hakkında neler söylemek istersiniz?

K. Tsetshladze- Az önce de bahsettiğim gibi geçmiş dönemdeki alışkanlıklar ve uygulamalardan dolayı bazı özgürlüklerimiz ağır aksak yürüyor. Abaşidze rejiminde de eksikliklere ve bir manada kısıtlamalara devam edildi Ama şimdi okunuyor mu diye sorarsanız, hayır derim. Geçmişten gelen alışkanlıkların ve uygulamaların değişmesi-düzeltilmesi ülkemizde yerleşmekte olan demokrasinin tam uygulamaya konulması ve yerleşmesine bağlı. Bu sorununuzun çözülmesini ümit ediyorum. Tabi demokratik yollardan. Ben buna demokrasi adına bir süreç diye bakıyorum. Ülkemize saygımız var: bir süreçten, zorlu yoldan geçtiğimizi biliyoruz. Zaman içinde çözülecek diye düşünüyorum.

Çveneburi- Üç Müslüman köyün, Gürcüstan Başbakanı'nın katılımı ile Hıristiyanlığa geçtiği yönde bir haber yayıldı. Haberde köylülerin "biz eskiden Hıristiyandık şimdi ise eski dinimize döndük" manasına gelen ifadeler kullandığı yazıldı. Yine bu haberler bir kısım kişiler tarafından propaganda aracı olarak kullanıldı. Nedirbu konunun ayrıntısı-analizi?

K. Tsetshladze- Yine az önce de bahsettiğim gibi aslı var ama abartılı bir haber diyorum. Acara Müftümüz Sn. Bekir Bolkvadze bu haber çıktıktan hemen sonra bölgeyi ziyaret etti. Basına yansıtıldığı gibi olmadığını gördük. Evet birkaç kişi bu tercihi yapmıştı ama bunu bütün köy adına mal etmek çok yanlış olur. Yine burada gerçeklik payı var ama tam olarak doğru yansıtılmamış. Sorunu yine eski rejime bağlayabiliriz

dini eğitimin yasak olduğu, verilmediği döneme. Herkes istediği dine inanmakta serbesttir

Çveneburi- Müslüman olduğunuz için devletimizden bir baskı görmediğinizi belirttiniz, peki sosyal yaşamda da bu serbestlik ve kolaylıktan bahsetmek mümkün mü? Yani siz çarşıda, pazarda, okulda, komşuluk ilişkilerinde kısacası hayatın her türlü alanında Müslüman olmayanlarla ilişkilerinizde size gerek fikir düzeyinde gerekse eylem düzeyinde bir baskı, bir ayrımcılık söz konusu mu?

K. Tsetshladze- Ben bu yaşıma geldim hayatımın hiçbir döneminde Müslümanlığımı gizlemedim. Müslümanlığımdan hiçbir zaman çekinmedim çekinmie ihtiyacını hissetmedim. Bahsetmiş olduğunuz gibi Müslüman olmayan kardeşlerimizin bize ayrımcılığı, bir baskısı kesinlikle yoktur. "Siz eskiden Hıristiyandınız şimdi ise eski dininize dönün" diyenler sadece fikir düzeyinde kalmaktadır. İnsanlar çeşitli fikir söylüyorlar, dinliyorum sonra ben de fikrimi söylüyorum. Hepsi bu. Eylemsel bir yanı olmayan fikir düzeyinde konuşmalardır. Kişisel değerledirmeleridir. Tabi bu fikri genele yaymak doğru olmaz. İnsanlar fikir düzeyinde kalan nice başka konularda değişik fikirlere sahiptirler. Bu verdiğim örnekte ise bu fikirlerden birisidir.

Çveneburi- Şimdi biraz konumuzu değiştirelim. Abaşidze dönemi ve daha önceki dönemlerden zaman zaman bahsettiniz, peki Miheil Saakaşvili ülkenizde halkın desteği ile benzeri az görülen bir devrim gerçekleştirdi. Bu devrim "Güller Devrimi" diye tarihe geçti. "Güller Devrimi"ni nasıl değerlendiriyorsunuz?

K. Tsetshladze- Acara'da Abaşidze'ye karşı halk ayaklanmasının ilk çıktığı yerlerden birisi olan Şota Rustaveli Devlet Üniversitesi'nde bizler cübbelerimizle Saakaşvili'ye destek verdik. Özgürlük ve demokrasi adına eamide giydiğimiz cübbelerimizle halkın arasında biz de vardık. Abaşidze'nin gitmesi için gösteriler yaptık. Bunu tüm Acaralı kardeşlerimizle birlikte yaptık. Nihayetinde Abaşidze istifa etmek zorunda kaldı ve ülkeden gitti. Abaşidze'nin uyguladığı rejim de böylelikle sona ermiş oldu. Tüm bunları ülkemizde demokrasi ve özgürlüğün yerleşmesi için vatanseverlik örneği yaptığımıza inanıyoruz. Özgürlüklerin gelişmesi yönünde gelişmeler oldu ve daha fazlası için zaman ve sürece bağlı diye düşünüyorum. Uzun yılların alışkanlıklarının ve kanunlarının kısa bir sürede değişmesi zor. Herşey zamana bağlı.

Çveneburi- Gürcüstan Devlet Başkanı Miheil Saakaşvili iktidara gelince kısa bir süre sonra Gürcüstan'ın bayrağını değiştirdi ve bugünkü bayrağı kabul etti. Bayrakta yer alan dinsel simgeleri nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu yönde ülkenizde tartışmalar veya rahatsızlıklar oldu mu? Siz bu bayrağı kabul ediyor ya da rahatsızlık duyuyormusunuz?

K. Tsetshladze- Gürcüstan'ın yeni bayrağı Gürcüstan Parlamentosu'nda uzunca tartışmalar ardından kabul edilen bir bayraktır. Kabul edilme aşamasında kimi milletvekilleri buna karşı çıkmıştı. Bayrakta dinsel simgelerin yer almaması gerektiğini söylemişlerdi, kimi milletvekilleri de başka nedenlerden dolayı itirazlarda bulundular. Ama nihayetinde Gürcüstan Parlamentosu bu yeni bayrağı onayladı. Ülkemin parlamentosundan çıkan bayrağa saygı duymamam mümkün değildir. Bayrak bir ülkenin, milletin simgesidir. Bayrak kavramı çok değerlidir. Dinimiz de bayrağa saygıyı emreder. Bayrağın şekline göre karşı çıkılır kabul edilmez diye bir hüküm yok. Yani dininize aykırı bir durum söz konusu değildir. Milletimize ve bayrağımıza saygılıyız. Yeni bayrağı kabul edildikten sonra benimsedik ve hemen astık. Bu konuda kişisel yorumumu soracak olursanız ben bayrakta dinsel simgelerin yer almasını arzu etmem. Sadece dinin simgeleri için değil Müslümanlık simgelerini de tercih etmem. Ama parlamento bu yeni bayrağı bizlere layık gördü, buna saygı duyduk.

Çveneburi- Ülkemizde Gürcü kültürüne ilgi duyan bu yönde emek veren uğraş veren bazı arkadaşlarımıza ve de kurumlarımıza ağır ithamlarda bulunulmaktadır. Özellikle dinsel konulara vurgu yapılarak insanlarımızı yanlış yönlendirip etkileme yöntemini seçmektedirler. Dinsel konulara vurgu yapılanlardan bir tanesi de Acara ve oradaki Müslüman halkı üzerinde yapılmaktadır. Anti propagandalara değişik anti Gürcü ve anti Gürcüstan taraftarları ile ittifaklarda söz konusu oluyor zaman zaman. Bu konuda neler söylemek istersiniz?

K. Tsetshladze- Büyük düşünür, yazar, şair ve Gürcülerin önemli liderlerinden biri olan vatanperver İlia Çavçavadze'nin bir sözünü hatırlatmak isterim size. "Gürcü Ulusu sen, sen ol üç şeyi kaybetme, sahip çık: ana diline, inancına, toprağına ve vatanına." Evet, ben de size sahip çıkmanız gereken üç olmazsa olmaza sahip çıkmanızı öneriyorum. Ana dil: Şu anda ülkenizde Türkçe de konuşuyorsunuz ama Gürcü dilini de unutmayın sahip çıkın. İnanç: İnançlarınıza, sahip olduğunuz dini koruyun. Vatan: Üzerinde yaşadığınız topraklar artık sizin de vatanınız ona sahip çıkın. Onu koruyunuz. Kültür geniş kavramlı konudur Gürcüler sahip olduğu kendine has kültürlerini her koşulda korumalıdırlar.

Çveneburi- Son olarak Türkiyeli Gürcülere mesajınız nedir? Az önce biraz bu yönde mesaj verdiniz ama son olarak toparlayacak olursak bizlere neler söylemek istersiniz?

K. Tsetshladze- Türkiyeli Gürcü kardeşlerime mesajım: Hepimiz kendi inançlarımız ışığında barış için çalışalım. Barış evrensel, insancıl bir kavramdır. Sahip olduğumuz değerleri ön plana çıkararak ortak paydalarda buluşup her iki ülkenin kardeşliği için çalışalım. Zaten bu kardeşlik mevcut ama bulunduğu yerden daha ileriye hep birlikte götürelim. Bizim amacımız bu olsun. Son olarak ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik koşullar gereği bazı dini gereksinimlerimize ihtiyaç duyuyoruz, bu konuda yardımcı olan kardeşlerimiz olursa memnunluk duyarız.

Çveneburi- Söyleşi isteğimizi kabul ettiğiniz için tekrar teşekkür ediyorum. Birkaç saat sonra Gürcüstan'a dönüyorsunuz, ülkenize Türkiyeli Gürcülerden selam ve sevgilerimizi iletin.

K. Tsetshladze- Ben teşekkür ederim. Bir sonraki gelişimde belki daha ayrıntılı sohbet etme imkanını elde ederim. Ben de Türkiyeli Gürcüleri selamlıyor, onlara sevgilerimi iletiyorum...

Türkiye Lazlarının Rus-Gürcüstan Gerginliği Üzerine Basın Açıklaması

Mustafa KİBAROĞLU

Son günlerde Rusya ile Gürcüstan arasında Güney Osetya sorunu ile doruğa ulaşan gerginlik nedeni dünyanın bütün ülkeleri gibi Türkiye'de ve Avrupa'da yaşayan Lazlar tarafından da kaygı ile izlenmektedir.

Tarihin her döneminde büyük güçlerin tehdit altında yaşamış, defalarca yok olma noktasına getirilmiş Gürcüstan halkı, bugün de tarih tekerrürden ibaret sözünü doğrularcasına Rusya tarafından tehdit edilmektedir.

Güney Osetya ve Abhazya sorunu Gürcüstan ile Abhazya ve Güney Osetler arasında değil Rusya'nın Kafkasya'daki emperyalist politikasından kaynaklanan bir sorundur. Rusya bu emelini, Kafkasya'da yürüttüğü politikalar, hiçbir ülkenin tanımadığı Abhazya'yı bağımsız devlet olarak tanıyarak ve Abhazlara Rus pasaportu vermekle alenen ortaya koymuş, şimdiden Osetya'yı bahane ederek yayılmacı politikasını sürdürmektedir.

Abhazya tarihsel olarak Kolhların yurdudur. Abhazya'dan kovulan insanlar mutlaka evlerine geri dönmelidir. Bu acının en kısa zamanda dindirilmesi gerekir.

Rusya açıkça uluslararası kanunları çiğnemektedir. Buna kimsenin ciddi olarak ses çıkarmaması hukukun değil dağ kanunlarının çağımızda bile hala geçerli olduğunun onaylanması, bunun meşrulaştırılması anlamına gelir.

Gürcüstan'ın, Güney Osetya'nın statüsünü tartışmak amacıyla uluslararası konferans isteğini destekliyoruz. Gürcüstan devletinin bu barışçıl önerisine Rusya'nın yanaşmaması emperyalist emellerine kan dökerek ulaşmayı amaçladığı anlamına gelir.

Rusya'nın Kafkaslar'da güttüğü yayılmacı politikasına son vermesi, Birleşmiş Milletler'in Kafkaslar'da daha fazla kan akmaması için dahaaktif rol oynaması gerekir.

Biz Türkiyeli Lazlar zor durumda olan kardeş Gürcü halkının yanındayız ve barışçıl önerisini destekliyoruz. Rusya saldırgan politikasını devam ederse buna seyirci kalmayacağız. Gürcüstan'ın toprak bütünlüğünü tehdit eden her gelişmeye karşıyız.

Laz Dili ve Kültürünü Koruma ve Yaşatma Birliği.

"lazebura.net" internet sitesinden alınmıştır

თურქეთის ლაზების განცხადება რუსეთ-საქართველოს შორის არსებული დაძაბულობის შესახებ

მუსტაფა ქიბაროღლუ

ბოლო დღეებში რუსეთსა და საქართველოს შორის უკიდურესად დაიძაბა ურთიერთობა სამხრეთ ოსეთის გამო. ისევე როგორც მთელი ცივილური მსოფლიო, ჩვენც, თურქეთსა და ევროპაში მცხოვრები ლაზები შეშფოთებულნი ვართ შექმნილი სიტუაციით.

ქართველი ხალხი მთელი თავისი ისტორიის მანძილზე მარტო იბრძოდა დიდი ძალების წინააღმდეგ და არაერთხელ მდგარა განადგურების საფრთხის წინაშე. დღეს ასეთ ძალას რუსეთი წარმოადგენს.

საქართველოს არ აქვს პრობლემები სამხრეთ ოსეთსა და აფხაზეთთან. ყველაფრის თავი და თავი რუსეთის მიერ კავკასიაში წარმოებული იმპერიალისტური პოლიტიკაა. რუსეთი თავისი ზრახვების განხორციელების მიზნით ურთიერთობას ამყარებს აფხაზეთთან (რომელსაც მსოფლიოს არც ერთი ქვეყანა არ ცნობს) და აფხაზებს აძლევს რუსულ პასპორტებს, ამ ეტაპზე კი რუსეთი ოსეთის გამოყენებით ახორციელებს თავის ჰეგემონისტურ პოლიტიკას.

აფხაზეთი ისტორიულად კოლხების სამშობლოა. აფხაზეთიდან დევნილი მოსახლეობა საკუთარ სახლ-კარს უნდა დაუბრუნდეს და ამ ტკივილს უმოკლეს ხანში ბოლო უნდა მოეღოს.

რუსეთი ღიად ფეხქვეშ თელავს საერთაშორისო კანონებს. გაჩუმება და ხმის არ ამოღება კი ნიშნავს იმას, რომ ჯერ კიდევ ძალაშია ველურობის კანონები.

ჩვენ მხარს ვუჭერთ საქართველოს სურვილს სამხრეთ ოსეთის სტატუსთან დაკავშირებით, გაიმართოს საერთაშორისო კონფერენცია, საქართველოს სახელმწიფოს ამ მშვიდობიანშეთავაზებას რუსეთი უარით პასუხობს, რაც კიდევ ერთხელ ადასტურებს, რომ იგი სისხლისღვრით ცდილობს თავისი იმპერიალისტური პოლიტიკის გატარებას.

საჭიროა რუსეთმა მეწყვიტოს კავკასიაში წარმოებული ჰეგემონისტური პოლიტიკა და გაეროს უფრო აქტიური როლი ითამაშოს კავკასიაში უფრო დიდი მსხვერპლისთავიდაბასაცილებლად.

ჩვენ თურქეთის ლაზები მხარს ვუჭერთ მძიმე მდგომარეობაში მყოფ მომძმე ქართველ ხალხს და გვსურს მშვიდობა, მაგრამ თუ რუსეთი განაგრძობს თავის აგრესიულ პოლიტიკას, ჩვენ მაყურებლის როლში არ დავრჩებით. კიდევ ერთხელ ვაცხადებთ - ჩვენ წინააღმდეგი ვართ ყველა იმ მოქმედებისა, რაც საფრთხეს უქმნის საქართველოს ტერიტორიულ მთლიანობას.

თურქეთის ლაზები (26.08.2004)

ლაზური ენისა და კულტურის დაცვის კავშირ - "ლაზებურას" პრეზიდენტი მუსტაფა ქიბაროღლუ

წყარო: "ლაზებურა.ნეტ" (www.lazebura.com)

TRT'den Lazca Yayın Talebi

Arzu KAL

Avrupa Birliği'ne uyum süreci çerçevesinde atılan bazı olumlu adımlardan biri de Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları dillerde yayın hakkıyla ilgili düzenleme olmuştur.

TRT'nin 25 Ocak 2004 tarihli "Türk Vatandaşlarının Günlük Yaşamlarında Geleneksel Olarak Kullandıkları Farklı Dil ve Lehçelerde Yapılacak Radyo ve Televizyon Yayınları Hakkında Yönetmelik"e dayalı olarak 7 Haziran 2004'te bazı dillerde yayına başlamasıyla, Lazca'nın bu diller arasında yer almadığı gibi, devam eden süreçte yayına başlanacağına dair hiçbir açıklamanın da olmaması, biz Türkiye Cumhuriyeti'nin Laz kökenli yurttaşlarını hayal kırıklığına uğratmıştır. Başlangıç'ta Lazca'nın, yayını yapılacak diller arasında sayılması ve bunun basın kanalıyla da duyurulmuş olması tarafımızdan çok olumlu karşılanmıştır.

http://www2.dw-world.de/turkish/politik/1.79575.1.html, internet adresinde yayınlanmış olan bir haber biz Türkiye Cumhuriyeti'nin Laz kökenli yurttaşlarını rencide etmiş ve töhmet altında bırakmıştır. Gazeteci Oktay Pirim'in aktardığı habere göre, TRT Lazca yayından "Rum Pontus İmparatorluğu canlandırılmak isteniyor" yolundaki istihbarat raporları nedeniyle vazgeçmiş. Bu iddianın tarihsel ya da bilimsel hiçbir dayanağı yoktur. Lazların Rumlarla herhangi bir bağlantısının olmadığı açıktır. Sadece yakın bir coğrafyayı paylaşmış komşu halklar olarak bahsedilebilir. Lazca ve Rumca arasında ortak bir geçmiş tespit etmek mümkün değildir. Bu diller birbirinden bağımsız dillerdir ve farklı dil ailelerine mensupturlar. Lazca'nın ait olduğu dil ailesi Güney Batı Kafkas Dil ailesiyken Rumca Hint-Avrupa Dil ailesine mensuptur. Buna rağmen, haberde, Lazca ve Rumca arasında benzerlikler olduğu iddia edilmektedir. Tamamen temelsiz, baksız ve mesnetsiz iddiaların çürütülmesi kamu yararı gereğidir.

Biz Laz aydınları tarafından, TRT'de Lazca yayın yapılması talebini hukuki yoldan yetkili mercilere iletmek ve bu konudaki yasal süreci başlatmak uygun bulundu. 17 Haziran 2004'te biraraya gelinerek, yukarıda değinilen asılsız iddiaların konu edildiği haberde geçen istihbarat raporlarının hangi kurumlar tarafından verilmiş olduğunun, içeriklerinin, tarafımıza ve kamuoyuna bildirilmesini talepeden bir metin, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun bize tanımış olduğu hakka dayanarak öncelikle TRT'ye faks yolu ile gönderildi. Bu, Lazca yayınla ilgili talebimizin yasal olarak muhatabına ulaştırılmasının ilk adımını oluşturdu. Ama bu yeterli değildi ve bizzat TRT ile görüşmeye gidilerek talebimiz ilk ağızdan yetkililere ulaştırılmalı ve yayın talebimizle ilgili başvurularımız elden verilmeliydi. Bu konuda da aramızda fikir birliğine varıldı.

TRT ile görüşülüp, konuyla ilgili olarak Yayın Denetleme Daire Başkanı'ndan randevu alındı ve 28 Haziran günü İstanbul'dan, araştırmacı-yazar İsmail Bucaklişi, Av. Memedali Barış Beşli, sanatçı Birol Topaloğlu, Refika Kadıoğlu ve Av. Arzu Kal'dan oluşan 5 kişilik birgrupla Ankara'ya hareket edildi. Ankara'da Av. Özgen Hindistanlı ve Av. Mustafa Bayramı Mısır'ın da katılımıyla, Lazca yayın talebi içeren yasal başvuruları yapmak üzere TRT'ye gidildi. Her birimiz tarafından ayrı ayrı başvuru dilekçeleri ve daha önce faks yolu ile iletmiş olduğumuz, biz Türkiye Cumhuriyeti'nin Laz kökenli yurttaşlarını rencide etmiş ve töhmet altında bırakmış olan, asılsız ve dayanıksız iddialar içeren haberde bahsi geçen istihbarat raporlarının bir suretinin tarafımıza verilmesi talepli dilekçeler verildi. Bununla resmen TRT'den Lazca yayın yapılması istenmiş ve bu konunun takipçisi olunacağı gösterilmiş oluyordu.

TRT Yayın Denetleme Daire Başkanı görüşme talebimizi kabul etmiş, bizleri beklediğini söylemişti. Kendisiyle yapmış olduğumuz görüşme gayet olumlu bir atmosferde geçti. Talep ve dilekçelerimiz kendisine samimiyetle aktarıldı. Bu yasal sürecin tarafımızdan titizlikle takip edileceği, bununla ilgili gerekirse Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne kadar yasal prosedürün işletileceği, bu konudaki duyarlılık ve hassasiyetlerimiz belirtildi. Lazca yayına geçilmesi durumunda ihtiyaç duyulacak dil desteği konusunda her zaman gönüllü olarak yardımlarımızı hazır tutacağımız da kendilerine iletildi. Kendileri de Sayın Genel Müdürlerine bu taleplerimizi aktaracaklarını söyleyerek olumlu tavırlarını aktarmışlardır. Böylece görüşmemiz noktalandı.

Şimdi sıra TRT'de

Talebimiz olumlu şekilde yanıtlanmadığında hukuki prosedürün işlemeye devam edeceği herkes tarafından bilinmelidir. Dileğimiz, başvurumuzun dikkate alınmasıyla bu mağduriyetimizin bir an önce giderilmesidir. Bir dili ve kültürü yaşatmak görevi önce o kültürün mirasçılarına aitse de kültürel zenginliklerin yok olmasına göz yummamanın da devletin görevlerinden olduğu bir gerçektir. Bu korumayı her dil ve kültür kadar Laz dili ve kültürü de hak etmektedir. Yapılan bu düzenleme ve atılan adımların sadece Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde ve bu amaçla değil halkın talep ve ihtiyaçları doğrultusunda samimi bir şekilde yapılacağı ümit edilmektedir. Biz Laz aydınları bunun için yıllardır mücadele ederken artık devletin de dil ve kültürümüzün yaşatılması ve yok olmaması için gereken özeni gösterip desteğini esirgemeyeceğine olan inancımızı canlı tutmak istiyoruz.

Şavşat-İmerhevi'de Yaşayan Gürcülerin Bir Yılı -2

Kenan YAŞAR (URBENİDZE)
kenbiroz@mynet.com

Nisan-Mayıs Aylarında Neler Yapılır

Toprağın yüzünü saran beyaz örtü, biç kalkmayacakmış gibi gelir insana zemberide karakışta. Kimi zaman kalınlığı üç metreyi bulan karın, doğa üzerindeki egemenliği yavaş yavaş sona ermektedir bu aylarda. Sadece, gösterişli dağların yamaçlarındaki nankeriler (yüksek yamaçlarda ya da az güneş alan yerlerdeki kar birikintisi) direnebilmektedir. Nisan'da yeniden tomurcuklanmıştır elma ve kiraz ağaçları. Koyun kuzu meleşmeye başlamıştır yeniden, uyanmaktadır doğa bir kez daha.

İnsanlar hararetle, boğalarının marifetlerini anlatırlar birbirlerine. Güreş tuttururlar. Yenen, yenilen belli olur. Boğalar, eğer bir düzlükte insanların kontrolünde güreştirilmezse, otlakların uçurumlu bir yerinde güreşebilir ve uçuruma düşebilirler. Boğa güreşleri şenliklerinin doğuşu da buna dayanır. Bazı çevreler tarafından "vahşice" diye nitelenen boğa güreşleri şenliği, aslında çok insancıl bir anlayışın doğarak gelişmiştir.

Nisan ayında her ailenin yapması gereken iş, tarlalarını sürmek ve ekmektir. Tarlaya önceden getirilmiş ve küçük yığınlar halinde boşaltılmış olan hayvan gübresinin, tarla yüzeyine yayılmasıyla başlanır işe Bu işi tarlanın sürülmesi takip eder.

Tarla (kana) diye adlandırılan toprak parçası, dönümlük arazileri ifade etmez Imerhevi'de. Küçük toprak parçalarıdır bunlar. Traktör gibi tarım araçlarını kullanımına elverişli değildir genellikle. Ancak son yıllarda, küçük motorlu araçlara iki bıçak takılarak sürüm yapılmaya başlanmıştır. Anlatılması gerekense öküzlerin kullanılmasıyla yapılan tarla sürümüdür.

Bir çift öküz, uğeli (boyunduruk) denilen özenle yontularak yapılmış kalasın uçlarına koşulur. Boyunduruğun ortasında, aralarında dört parmak mesafe olan iki ağaç çivi vardır. Çivilerin arasına hayvan derisinden yapılan kayış bağlanır. Kayış halka haline getirilir ve zincirle pulluk (kutani) denilen metal araca bağlanır (Yaklaşık yirmi yıl öncesine kadar pulluk yerine -aruna- karasaban kullanılırdı). Böylece tarla sürmek için gereken sistem hazırlanmış olur.

Pulluğun, tutmak için iki elceği ve toprağı devşirmek için de bir bıçağı vardır. Genellikle pulluğu tutan insanlar erkeklerdir. Öküzlerin tarlada düzgün ve paralel doğrular boyunca yürümesi gerekir. Onları sevk ve idare eden kişiler kadınlar olabildiği gibi bazen de çocuklardır. Sevk ve idare boyunduruktaki ağaç çivilerden tutularak yapılır. Ayrıca bu işi yapan kişinin elinde bir de ince çubuk bulunur. Eğer öküzler bu işte deneyimli iseler, pulluğu tutan kişinin aynı zamanda onları idare etmesi mümkündür. Bunun için "kvali babo kvali!" ve "okşi babo okşi!" diye gerektiği yerde seslenmesi yeterlidir. Seslenişlerin birincisi öküzlerin düzgün ilerlemesi, ikincisi de dönüşlerin sağlanması içindir. Bu şekilde tarla sürümü iki kez tekrarlanır. Birinci sürümde ekim yapılmaz. Çünkü toprak yeterince küçük parçalara ayrılmamıştır henüz. İki sürüm arasında yağmurun yağması istenen bir şeydir. Böylece toprak yumuşayacak ekim kolaylaşacaktır.

Ekimin yapılacağı zaman geldiğinde insanlar sevinçli bir telaşa düşerler. Çoluk çocuk yaşlı genç tarlaya neşe içinde gider. Bir an önce toprağa atılmalıdır tohum. Erkenden çimlenmeli mısır (simindi), fasulye (lobiya), patates (kartopi) ve diğerleri.

Çocuklar için de bu mevsimde yapılan işler çok eğlencelidir. Çünkü "tapana binmek" vardır işin ucunda. Tapan (partshi), kalın fındık çubuklarından hasır şeklinde örülmüş bir tarım aracıdır. Tohumu atılmış toprağın yüzünü düzlemek için kullanılır. Bu sırada çocuklar tapanın üzerine ağırlık yapsınlar diye bindirilirler. Onlar da bu durumdan şikayetçi olmayıp güleç yüzleriyle görevlerini yerine getirirler.

Ekin zamanı en çok emek harcayanlar öküzlerdir. Bu nedenle sahipleri onları ödüllendirir ve önceki yazdan kalma otların en iyisinden, en bol çiçeklisinden verir. Bu, bir bakıma minnet duyma, hatta saygı duyma biçiminde gerçekleştirilir. İyi eğitilmiş bir çift öküz bir adam yerine sayılır.

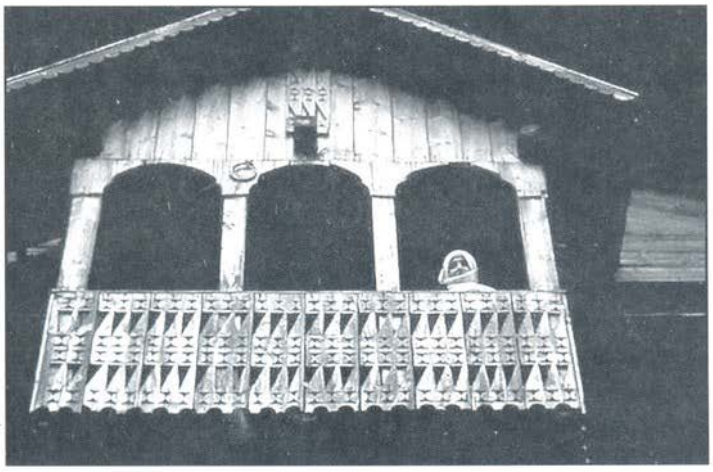

Mayıs'ta Imerhevi'nin rengini tarif etmek olanaksızdır. Kızılcık ağaçları sarı çiçekleriyle en önde gider. Peşinden erik, kiraz, elma, muşmula ve daha birçok meyve ağacı çiçek açarak tablodaki yerlerini alırlar. Doyum olmaz ıhlamur çiçeğinin kokusuna, gözünü ayıramazsın gördüğün manzaradan. Yeşil, fon oluşturur bu manzaraya.

Yöre insanı, birbirini aralıksız izleyen işler yüzünden keyfini çıkaramaz bu güzelliğin. Sırası gelmiştir örneğin çayır temizlemenin. Sulamak için kanalların açılması gerekir. Ormanlarda yıllardır yapılan kesim ve istihsal (ağacın kesilerek sanayiye hazır hale getirilmesi, üretim) çalışmalarının da etkisiyle sel daha sık görülmektedir. Sel, erezyona neden olduğu gibi, insanların kendi olanaklarıyla büyük emek harcayarak yaptıkları su bentlerini de bozmaktadır. Bentler onarılmalı ve çayıra tarlayasu götürülmelidir.

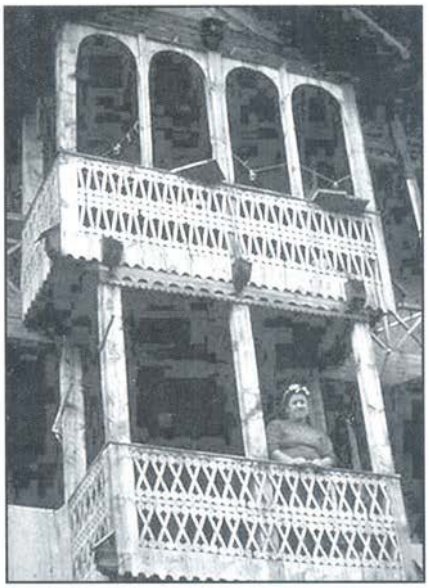

Kadınlar, tırmıkla (potshi) sonbahardan kalma kuru yaprakları tırmıklarken, erkekler de çayırda suyun dengeli dağılması için küçük arklar (nakadi) kazarlar. Bu işlem aynı şekilde her çayır için yapılır.

Her gün hayvanların otlağa götürülmesi, otlatılıp getirilmesi ise bahar aylarında yapılması gereken ayrı bir iştir. Bu işle her aileden bir yetişkinin ilgilenmesi gerekir. Mereklerde (otluk) alaç (hayvan yiyeceği) kalmamıştır çünkü. Bu durum tarlada çayırda çalışan insan sayısını azalttığından kalabalık aileler bu anlamda şanslı sayılırlar.

Hayvan otlatmaya ailenin görüce yaşlı insanları gider ve varsa peşlerine bir de morbed (sağa sola koşuşturan getir götür işlerini yapan kişi) katılır. Morbed sözcüğü genellikle çocuklar için kullanılır. Mayıs'ın sonlarına doğru ise hayvanlar mezralara götürülür.

NOT: *Bir önceki sayıda yazarın adı sehven Kemal Yaşar olarak çıkmıştır. Düzeltir, özür dileriz.*

kanarya tur

Kanarya
www.kanaryaturizm.com
Turizm

PERSONEL,
ÖĞRENCİ,
VE TURIZM TAŞIMACILIĞINDA
SİZ HEMŞEHRILERİMIZİN HIZMETİNDEDİR

CİHAT YILMAZ

Incirli Bostan Mahallesi, Yeni Yol Sk. Etap İş Merkezi
C Blok, No:20 Daire: 5 Acıbadem - Kadıköy - İSTANBUL
Tel: (0216) 545 23 45-46-47 e-mail:yilmazcenk_@hotmail.com

Gürcülerin Şifalı Madensuyu "BORJOMİ"

Muraz KURDADZE

1951 yazında Sovyetler Birliği lideri Josef Stalin Gürcüstan'ın nadide tatil beldesi olan Tskaltubo'da dinleniyordu. Yaşlanmıştı ve eski sağlığı yoktu. Tskaltubo madensuları yeterince şifa gösteremeyince Stalin'i daha serin bir yere, Borjomi'ye götürdüler. Borjomi'deki saray ve büyük park Rusya kraliyet ailesi tarafından inşa edilmiştir ve bu parkta Borjomi madensuları-kaplıcaları mevcuttur. İşte bu sular mucize yaratıp Stalin'i iyileştirdi.

Borjomi taa 19. yüzyılın kırklı yıllarından itibaren şifa ve sağlık amaçlı kullanılmaya başlandı. Kafkasya'daki Çar yardımcısının kızının hastalığına Borjomi şifalı suları inanılmaz etki gösterdikten sonra tüm Rusya aristokrasisi ve sosyetesi, kraliyet ailesi sürekli Borjomi madensuyunu içer oldu. Kraliyet davetlerinde Fransız ve Alman madensularının yanında Borjomi, sürekli ve saygın bir yer almıştı. Bundan dolayı da tüm Rusya ve Avrupa Borjomi'ye büyük ilgi gösterdi.

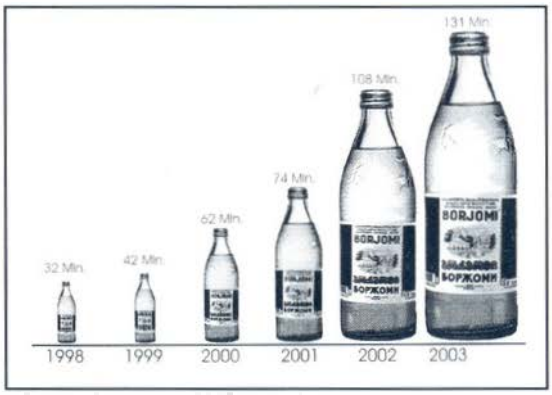

19. yüzyılın ellili yıllarında Rusya kraliyet ailesinden Mihail Romanov başkanlığında Borjomi basit şekilde şişelenmeye başlanmıştı bile. 19. yüzyılın sonlarında ise ilk cam şişe fabrikaları üretime geçti ve böylece Borjomi hem sanayi hem de tıbbi amaçlı popüler içecek haline geldi.

Sovyet dönemine gelince, Stalin'in Gürcü oluşundan dolayı o ister istemez Borjomi'ye öncelik verdi ve Kremlin davetlerinde de, tüm uluslararası kongrelerde de özellikle Borjomi ve Gürcü şarabı eksik olmuyordu. İlginçtir ama bu gelenek bugün de devam etmektedir. Hatta İkinci Dünya Savaşı sırasında Tahran ve Yalta toplantılarında da tek gözbebeği içecek yine Borjomi idi.

Borjomi madensuyu; mide-bağırsak hastalıkları, karaciğer hastalıkları ve idrar yolları hastalıkları için eşsiz ve kesin tedavi yoludur. Borjomi sularında mide ve bağırsak yıkandıktan sonra hasta inanılmaz hafiflik ve ferahlık hisseder, sindirim sistemi hissedilir derecede iyileşir ve bu etki bir seneye kadar devam eder.

Borjomi labeli 1907-1909
Этикетка Боржоми 1907-1909

Borjomi sularının kaplıcaları da mükemmel bir tedavi çeşidi olup, özellikle romatizma hastalarına şifa dağıtmaktadır. Ayrıca kalp ve damar hastalıklarına ve kadın hastalıklarına da iyi gelmektedir. Bundan dolayı Borjomi'nin sadece şişe olarak değil, kas ve göğüs hastaneleri ve kuruluşları için onun şişe dışında vagon sarnıçlarla ulaştırılması da dikkate alınmalıdır

Bahsettiğimiz gibi Borjomi madensuyu ilk önce tedavi amaçlı bir içecektir ve mide, bağırsak, karaciğer hastalıklarına birebirdir, ayrıca Borjomi'nin farkı onun çok hoş bir tada sahip olmasıdır. İnanılmaz hoş ve hafif tadından dolayı bu içecek 20. yüzyıl boyunca tüm Sovyet Cumhuriyetlerinde ve Doğu Avrupa'da en çok satılan ve en çok içilen madensuyu unvanına sahip olmuştur. Bilindiği gibi bu bölgelerde çok sayıda Slav ve Türk-Moğol kökenli milletler yaşamaktadır. Slavlar yüksek miktarda alkol kullanırlar, Türk-Moğollar ise koyun-kuzu eti bolca yerler, ki bu ikisi de mideyi tahriş eden unsurlardır. İşte bundan dolayı bu bölge halkları Borjomi içmeye öncelik verip sağlıklarını koruyorlardı.

İlginçtir, Gürcü masallarında ve mitolojisinde 'Ölümsüzlük Suyu'ndan çok bahsedilir, bu su 'Dokuz Pınar'da imiş, bu yer ise Borjomi bölgesindeki Bakuriani Köyü yakınlarındadır ve görüldüğü gibi Borjomi sularının kaynağıdır.

Tabii ki, Orta Çağ'da böyle şifalı sulara ilgi daha azdı, ancak 19. yüzyıldan beri, yani Borjomi, Rusya kraliyet ailesinin içtiği madensuyu haline gelince ve Borjomi bölgesi de Rusya sosyetesinin ve kraliyet ailesinin yazlık oturma yeri haline gelince,

Borjomi suları tıbbi amaçla da kullanılmaya başlandı. Onun şifalı yüzü de keşfedildi. O zamanlarda bile uluslararası piyasada saygın yeri almış oldu.

Sovyet döneminde ise Borjomi üretimi birinci derecede önem kazandı ve hükümetler onun gelişimi ve büyümesi için elinden gelen her çabayı gösterdiler. Çünkü bu madensuyu üç yüz milyon kişi tarafından beğeni ve zevkle içiliyordu. Yirminci yüzyılın seksenli yıllarında ise Borjomi günlük iki milyon adet üretiliyordu ve buna rağmen bu sayı gelen talep için çok yetersizdi.

Mihail ROMANOV

Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra Gürcüstan'a güçlü ve iyi niyetli bir komşuya, Türkiye'ye doğru giden yollar açıldı. Bu yollar sadece insanların geçiş yolu değil aynı zamanda daher iki taraf için faydalı ve gerekli alışveriş yolu da oldu. Son on yılda Türkiye'den Gürcüstan'a sayısız gerekli madde ve ürün girmiş oldu. Gürcüstan tarafından bazı ürünler Türkiye'ye getirildi, fakat bu çok yetersiz kaldı. İki ülke arasındaki ilişkilerde Borjomi madensuyunun Türkiye'ye getirilmesi de faydalı ve kapsamlı bir adım olacaktır.

Bu günlerde Gürcüstan'da Borjomi madensuyu üretimi GG&M W.Co. NV adlı şirket tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu şirket 1997'de Borjomi şişeleme işinde tek yetkili şirket olma hakkını elde etti ve bu şirket tarafından üretilen Borjomi madensularının Avrupa standartlarına uygunluğu ve yeterliliği onaylandı. Bu şirket tarafından üretilmiş ve satılmış ürün sayısı her yıl artmaktadır ve sadece 2004 yılında 154 milyon şişedir. Üretimin %70'i Rusya Federasyonu'nda satılmaktadır, kalanı ise Ukrayna, Azerbaycan, ABD, Kazakistan ve diğer ülkelere gönderilmektedir. 2004 yılı Eylül ayında Kore'ye Borjomi madensuyunun ilk partisi gönderildi.

Kurulduğundan beri GG&MW Co. NV şirketi tüketicilere 'Borjomi Klasik', 'Borjomi Hafif (Light)', 'Borjomi Kaplıcaları' ve 'Bakuriani' adlarında çeşitli Borjomi madensularını sunmaktadır. Tadın Borjomi'yi ve onun günlük hayatımızın ayrılmaz parçası haline geldiğini memnuniyetle göreceksiniz.

Borjomi Madensuyunu perakende taleplerinizde 0212-233 56 82 - 231 7928 numaralı telefonlardan, toptan ve bayilik taleplerinizde ise 0212-659 75 06 numaralı telefondan temin edebilirsiniz

Uğur Tanıyan

"BAZGİRET" ÇİÇEK BALI

Bağdat Caddesi No:54
Gebze - KOCAELI 41400 TURKIYE
Tel: +90 262 644 80 08
Fax: +90 262 646 80 90
Gsm : +90 536 301 62 21
ugurtaniyan@hotmail.com

Gürcü Pazarı.Com [www.gurcupazari.com.]

Gürcü Kültürü ürünlerine artık çok kolay sahip olabilirsiniz.

* **Gürcü Müziği:** CD ve teyp kaseti formatlarında.
* **Gürcü Filmleri:** VCD ve video kaseti formatlarında.
* **Gürcü Edebiyatı:** Kitap ve dergi olarak, istediğiniz ürünleri uygun fiyatlarla posta adresine kısa zamanda ulaştırıyoruz.

Ayrıntılı bilgi için **www.gurcupazari.com'u** ziyaret etmeyi unutmayın.
www.gurcupazari.com gurcupazari@hotmail.com

Kemal ÇAVUŞ
Genel Müdür

KURTOĞLU
YEMEKSAN. TURİZM ve TİC. A.Ş.

Fabrika : Perpa Ticaret Merkezi B. Blok
Kat:2 No: 93 Tel: (0212) 222 47 09
Ikamet : Perpa Ticaret Merkezi B Blok
Kat:9 No:1356 Oktmeydanı 80270 IST.
Tel/Fax : (0212) 222 47 09
Cep : (0212) 605 38 79

Gürcülerde Halk Dansları - 15

Oğuz MEDETOĞLU

(Geçen sayıdan devam)

Hareket 25

"SAHOHAVİ-Sürünerek yürüme"

Sürünerek düşmana yaklaşmayı canlandıran bu harekette dansçı; avuçlarını yere dayar, ellerini ve ayaklarını sırayla ve yavaşça hareket ettirerek gerçekleştirir.

Ölçü ile yapma zorunluluğu yoktur. (RESİM 24)

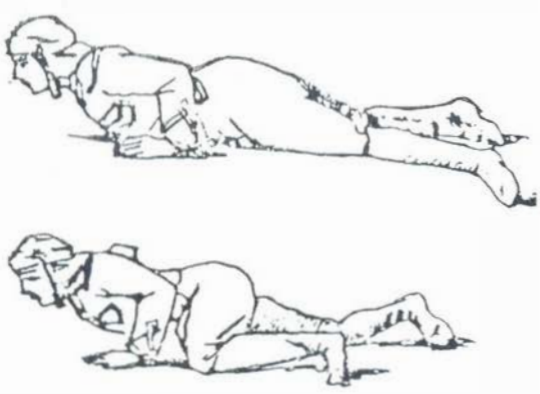

Hareket 26

"SAKAPAVİ-Kama ile kesme"

Ölçü 5/4 ya da 5/8

İki Ölçü

Poz. I

Hazırlık: Ayaklar tabanda, eller yanda.

I. Ölçü:

(BİR VE) Olduğun yerde kayarak yarı çömelme durumuna gelirken, sol eli kuşak hizasında sola, sağ eli kuşağın önüne baş parmak dokunacak biçimde yerleştir.

(İKİ), (ÜÇ-VE) Sağ ayağı geriye atarken, geriye doğru yaslanır duruma gel, vücudu az sağa çevir, sol el bir önceki sayıda olduğu gibi yerindeyken sağ eli önce ileriye sonra geriye yana getir.

II. Ölçü:

(BİR-VE) İki tabanla yere vururken, sağ eli az geriye al; sol eli de dirsekten bükerek alın hizasına kadar yumruk şeklinde kaldır. (İKİ) Vücudun ağırlığını sol ayağa vererek dizden düzeltirken; sağ ayağı dizden bükerek, tabanı sol ayak arkasına gelecek şekilde kaldır. Sol el önceki durumda kalırken, sağ eli az yukarıya kaldırarak vücudu doğrult.

(ÜÇ-VE) Hızlı bir biçimde sağ eli, kama savurur gibi yukarıdan omuz hizasında sola getirirken sol eli de sallayarak yana geriye çek. Aynı anda sağ ayağı tam taban üzerine koy. (RESİM 25)

Hareket 27

"SAİERİŞO-Hücum"

Ölçü 5/4 ya da 5/8

İki Ölçü

Poz. I

Hazırlık: Ayaklar tam tabanda eller yukarıda, yanda.

I. Ölçü:

"PARULA-Hareket 4", tabanlar paralel tutularak, dizlerin durumunu bozmadan, grup halinde ileriye doğru yapılır.

II. Ölçü:

Sıra bozulmadan yine ileriye doğru "IITOM-GASMURA-Hareket 9" Yapılır. (BİR-VE) sayısında uzun bir atlama yapılarak. (RESİM 26)

(Bitti)

Kabakdağı Köyü Tarihçesi

Hüseyin UYGUN

93 harbi olarak bilinen 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşında Osmanlı Devleti Batumi, Kobuleti (Çürüksu) ve Maçaheli bölgelerini kaybetti. Şimdi Acara olarak adlandırılan bu bölge Gürcüstan'da halkı Müslüntan olan bir bölgeydi. Savaş sonrası yapılan Berlin Antlaşması'na göre bu bölgede yaşayan Müslüman Gürcüler isterlerse üç yıl içinde Osmanlı topraklarına göç edebileceklerdi. Bu süre daha sonra uzatılmıştır.

Kayıtlara göre yüz binlerce aile bu bölgelerden Osmanlı topraklarındaki çeşitli bölgelere göç etmiştir. Bir kaç bin hanelik bir gruba önderlik etmek için 2. Abdülhamit, Çüruksulu Ali Paşa'yı (Osmanlı paşasıdır) görevlendirmiştir.Bursa'ya gitmekte olan göç, yolculuk sırasındaki bazı zorluklar nedeniyle Ordu, Perşembe, Fatsa ve Ünye'ye yönelmiştir. İşte Kabakdağı'na yerleşen Gürcüler bu grubun içindedir.

Kabakdağı, Fatsa'daki yaklaşık 20 Gürcü köyünden nüfus ve yüzölçümü olarak en büyük olanlarında biridir. Sahile 12 kilometre uzaklıkta, yaklaşık 400 haneden oluşmaktadır. Karadeniz'e özgü dağınık yerleşim sistemi yüzünden; yerleşim bir uçtan bir uca 5 kilometrelik bir alana yayılmaktadır. Geçim kaynağı tarıma dayalı olup neredeyse tek ürün olan fındıkçılık yapılmaktadır. Kışın köyde onbeş yirmi hane kalır. Baharla birlikte Fatsa'ya ve büyük kentlere göçen halk geri dönerek köyü şenlendirir. Sürekli olarak büyük kentlerde yaşayan hiç bir Kabakdağlı köyle ilişkisini kesmez.

ZAVO-ZEGANİ

Kabakdağı adını araştırınca ilginç ve dramatik bir öyküyle karşılaşıyoruz. Köyümüzde kabağa dayalı bir tarım faaliyeti olmadığına göre bu ad nereden geliyor? Gürcüstan'dan gelerek bu köye yerleşen atalarımız çalı-çırpı, dikenlik ve ormanlık olan bu bölgeyi tarıma elverişli hale getirmek için büyük emekler harcamışlardır. Onun için buraya 'kabakdağ'demişler, zamanla bu ad Kabakdağı'na dönüşmüştür.

Kendilerine tarımsal alan yaratan atalarımız daha sonra Gürcü mimarisinin tipik örnekleri olan ahşap konutlarını da inşa etmişlerdir. Zamanla bu alanlar geçinmek için yetersiz kalınca, sahilden üç dört km uzaklıktaki Zavo'daki beylik arazilerini yarıcı olarak işlemeye başlamışlar, bir süre sonra da bu toprakları satın almışlardır. Bu arazilerin üzerinde de sevimli ve tipik Gürcü mimarisini sergilemişlerdir. Yazgılarında iki vatanlılık olan Kabakdağlılar bundan sonra iki köy'lü olmuşlardır.

O yıllarda sıtma yüzünden sahilde yazın yaşamak riskli olduğu için yazları Kabakdağı'nda, kışları Zavo'da (Konakbağı) yaşamaya başladılar. Artık hiç kimse Kabakdağı'na özgün adıyla değil Zegani (yukarısı) demeye başladı. Eski yıllarda aşağı ve yukarı taşınmanın adı Zavo-Zegnoba olmuştur.

Kabakdağı'nda bir cami, bir sağlık ocağı, bir ilkokul vardır. Nüfusun yüzde yüzü okur yazardır. Köyümüzden bir çok bilim adamı, asker, devlet adamı ve politikacı yetişmiştir. Örneğin: Prof Dr İsmet Dindar (Mikeladze), Prof Hasan Veysi Güneş (Meshidze), Prof Bilal Dindar (Mikeladze), Büyükelçi İlhan Saygılı, çağdaş Nasrettin Hocamız İsmail Hanikaz, Fatsa eski Belediye Başkanı Fikri Sönmez (Golomanidze) bunlardan sadece birkaçıdır.

Kabakdağı'nda yaşayan Gürcülerin hepsi Çürüksu'dan (Kobuleti) göç etmişlerdir. Bu ailelerin Gürcüce soyadları (gvari) şöyledir:

GVARİLER

bejanidze, kakaladze, maharadze, eliadze, thilaşvili, kentcişvili, gogiditze, rijeradze, golomanidze, okrobiridze, katamadze, mocgobili, habudaşvili, banigadze, buişvili, mikeladze, bacelidze, hiraliadze, javişvili, inaişvili, kiriselidze, tiryakişvili, kakuladze, çakveli, maçaheli, artmeladze, morvanidze, maharaişvili, bidzişvili, halvaşi, cincaradze, meshidze, otiaşvili, bavujadze, sendaradze, bolkvadze, hutadze, saraladze (saralyoğlu), tsosyoişvili, kosiaşvili, luzişvili, ustaişvili, aphazoğlu, delismailoğlu, birkaç aile de çerkesler var

BİR ŞENLİK ÖYKÜSÜ

2004 Mayıs'ında bir kaç Kabakdağlı Gürcü kültürünü ve geleneklerini, göreneklerini yaşatmak, köyümüzün insanlarını kaynaştırmak ve dayanışma kültürünü geliştirmek için neler yapılabilir sorusunu tartışmaya başladı. İki aya yakın süre tartışmalarla bir kültür şenliği fikri ortaya çıktı. Şenliğin amaçları ve içeriği uzun uzun tartışıldı, çok farklı siyasi kültüre ve geleneğe mensup kişilerce önemli bir sorun çıkmadan mutabakat sağlandı.

Şenliğin amaçları şöyle belirlendi:

1. Gürcüstan'dan gelen atalarımızın gelenek ve göreneklerini, yemeklerini, danslarını, düğünlerini, giyim kuşam, mimari ve benzerlerini yaşatmak, gelecek kuşaklara aktarmak, Anadolu kültür mozaiğinin zenginleşmesine katkıda bulunmak;

2.Nüfus artışı ve kentlere göç nedenleriyle birbirlerini tanımayan, sıkça görüşemeyen Kabakdağlıları tanıştırmak, görüştürmek;

3.Ekonomik olarak tek tarım ürününe bağlı olan köyümüzde turizm faaliyetlerini hayata geçirecek projelerin alt yapısını oluşturmak.

Şenliğin amaçları belirlendikten sonra, bu şenliği hayata geçirecek bir komite oluşturuldu. 20 den fazla kişi şenlik komitesinde aktif olarak görev aldı. Görev dağılımına göre çalışmalarını sürdüren komitede ilk olmanın dezavantajlarına rağmen önemli bir aksaklık olmamıştır. Bu yirmi kişinin dışında da bütün köy halkı şenliğe önemli katkılar sunmuşlardır. Kadınların evlerde yaptıkları özgün Gürcü yemekleri ve içten çabaları herkesçe büyük bir takdir toplamıştır.

Şenliğin giderleri köy halkının mütevazi bağışlarıyla ve Kabakdağlı işadamlarının destekleriyle, hiçbir sorun yaşanmadan rahatlıkla karşılanmıştır.

Şenlik gerek içeriği, gerekse katılım ve sonuçları itibariyle amacına ulaşmış, katılanları da bizleri de son derece mutlu etmiştir.

Yazarların Gürcüstan Anıları

Mustafa YAKUT
mustafa_yakut@yahoo.com

15 Mayıs 2004 Cumartesi günü, Beyoğlu-Oyuncular Tiyatrosu'nda, ***Çveneburi Kültürel Dergi*** tarafından Çveneburi Etkinlikleri kapsamında ***Demirtaş Ceylum, Sami Karaören, Hayati Asılyazıcı ve Tuncer Cücenoğlu***'nun konuşmacı olarak katıldığı, *"Yazarların Gürcüstan Anıları, Gürcü Kültürü Üzerine Düşünceleri"* konulu bir toplantı düzenlendi. Toplantıya katılan yazarlar anılarını anlattılar. ***Refik Erduran*** da bir mesaj gönderdi.

Yazarlar konuşma öncesi

SAMİ KARAÖREN

Önceleri yazı işleri müdürü, daha sonra makaleler redaktörü olarak yaklaşık kırk yıldır Cumhuriyet Gazetesi'nde bulunan Sami Karaören, gazetede seyrek yazmasına karşın 1989'da Gürcüstan gezisi dönüşü anılarını, hemen iki başlık *(1-Sarp Kapısı Dostluğa Açılır, 2- Bilim ve Sanatın Merkezi Tbilisi)* altında yayınladı. Türkolog Profesör Otar Gigineişvili tarafından organize edilen, Gürcüstan Gazeteciler Birliği'nin çağrısı olarak gittikleri geziye eşi Mehçure Karaören, Nodar Dumbadze'nin çevirmeni olarak davet edilmişti. Mehçure Karaören 1968'de N. Dumbadze'nin *Güneşi Görüyorum* adlı eserini Almanca'dan çevirmiş ve E Yayınları'nca basılan bu kitap Türkçe'de Gürcü edebiyatının en önemli ilk örneklerinden biri olmuştu. Mehçure Hanım daha sonra Gürcüce'den çeviren Dumbadze'nin diğer eserlerinin Türkçesi üzerinde de çalıştı ve son düzeltmeleri yapıp yayına hazır hale getirdi. Bunlardan *Sonsuzluk Yasası ve Kukaraça* 1990'da basıldı. *Ben, Niuem, İliko ve İlarion, Güneşli Gece ve Beyaz Bayraklar* ise yayınlanmayı bekliyor.

S. Karaören konuşmasında özetle, unutamadıkları bir gezi olduğundan Gürcülerin konukseverliğinden, kendilerine ev sahipliği yapan O. Gigineişvili'nin Türkiye, Yakınçağ Türkiye Tarihi ve Atatürk hakkındaki derin bilgisine, Türkoloji'nin Gürcüstan'daki seviyesine hayran kaldığından söz etti.

Gürcüstan'da Türk dili ve tarihinin, Türk edebiyatının Türkiye'den çok daha ciddi bir tutum içinde okutulduğunu, bizim Osmanlı arşivimiz henüz tamamlanmamış durumda iken, orada Bilimler Akademisi'nde arşiv çalışmasının sonuçlanıp bitmiş ve Osmanlı arazi defterlerinin (Defter-i Mufassal Vilayet-i Gürcüstan) yayınlanmış olduğunu gördüğünü belirten S. Karaören, Gürcüce'de Türk edebiyatı için de; Gürcüstan'da, Nazım Hikmet'ten sonra en çok tanınan yazarların başında Aziz Nesin, Yaşar Kemal, Fakir Baykurt, Sabahattin Ali, Haldun Taner gibi isimlerin geldiğini söyledi. O dönemde bizim tutucu çevrelerin liselerin edebiyat kitaplarına almadığı yazar ve şairlerin Gürcüstan'da okutulduğunu sözlerine ekleyen S. Karaören, dönüşte o yazarların listesini yayınladığı zaman, Türkiye'deki yazarların çok ilgilendiğini *"Demek ki biz kendi ülkemizde okul kitaplarında yokuz ama komşumuz Gürcüstan'ın okul kitaplarında varız"* diyerek çok sevindiklerini ifade etti.

Tbilisi'de Yazarlar Birliği'nin düzenlediği programlardan çok hoşnut kaldıklarını, N. Dumbadze'nin müze evinde, evin yöneticisi, Dumbadze'nin eşi Nanuli Hanım'ın sıcak ilgisini, yazarların birçok dile çevrilmiş yapıtlarının, aldığı ödüllerin, fotoğrafların v.s. çok güzel biçimde sergilenişini anlatan S. Karaören, halkın bir yazara olan bağlılığının böyle bir örneğini görmenin insana mutluluk verdiğini söyledi. Gürcüstan'da kendisini en çok mutlu eden şeylerden biri, her caddenin bir Gürcü yazarının adı ile anılması, heryerin Gürcü sanatçıların heykelleri ile süslenmesi idi.

"Gürcüler tarihsel olarak çok şanssız bir geçitte bulunuyorlar. Tarihsel olarak çeşitli istilalara uğramışlar, buna karşın kendi ulusal karakterleri-

ni korumuşlar. Gürcüstan birçok istila görmüş ama Gürcüler (Gürcü ruhu) tutsak olmamış

Gürcülerin, sanatın bütün dallarına karşı, edebiyata ve şiire karşı müthiş bir yakınlığı var. Gürcü sinema ve tiyatrosunun dünyada yeri var, özellikle sahneye koyuşta." diyen S. Karaören, *Çeneburi* dergisinin kurucusu Ahmet Özkan'la kurduğu dostluktan, onun *Gürcüstan* kitabının öneminden, 1968'de basılan bu kitabın o dönem için çok aydınlatıcı olduğundan ve birçok dostuna tavsiye ettiğinden, piyasada bulunmayan bu kitabın yeni baskısının yapılmasının gerekliliğinden sözetti. Oğlu İberya'nın burada olmasından memnun olduğunu, bir dönem *Cumhuriyet*'te çalışmasını sağladığı kızı Tamar'dan epeydir haber alamadığını ifade eden S. Karaören, böyle değerli bir kişinin 1980'de öldürülmesinden duyduğu üzüntünün büyüklüğünü, Gürcü kültür camiasında yarattığı boşluğun önemini ve onun anısının daima yaşatılması gerektiğini söyleyerek sözlerini bitirdi.

REFİK ERDURAN

Toplantıya konuşmacı olarak çağrılan, ancak İstanbul dışında olduğu için katılamayan Refik Erduran'ın mesajı kısaca şöyle:

"Gürcüstan dostu dostlarıma merhaba!

Yazık ki Gürcü kültürü uzmanı değilim onun için, kendi kültür alanımızdaki duruma dayalı tutabileceğime inandığım iki anımı sizlere aktarmakla yetineceğim.

Sovyetler'in dağılmasından önce UNESCO-ITI Genel Merkezi'nin Tbilisi'de düzenlendiği bir uluslararası toplantıya katılmıştım. Delegasyon başkanları arasında Kuzey ve Güney Amerika'nın, Rusya'nın, Asya'nın dünyaca ünlü tiyatro yazarları, icracıları, yöneticileri, eleştirmenleri vardı.

Ev sahiplerimizin bize izlettirdiği temsillerden biri de Gürcü yönetmen Robert Sturua'nın hazırlamakta olduğu "Kral Lear" trajedyasının ilk yarısıydı.

O oyun, şiir gücünün yanısıra, Sheakspear'in en anlaşılmaz ve inanılmaz bulduğumu yapıtıdır. Ditrup dururken dürüstlüğü ve sevecenliği besbelli kızını dışlayıp, krallığını iki melun kızına armağan eden, sonra dimdizlak kalınca dağ başlarında göğsünü bağrını poyraza açıp, saçını başını yolan Lear nasıl adamdır? Bu zirve ne anlama gelmektedir? Akıl erdiremezdim birtürlü.

Kafamdaki bilmeceyi Sturua'nın rejisi çözdü. Gürcü yönetmen yaşlı kralı sevecenlik düşmanı bir manyak despot gibi işlemişti. Karakter böyle çizilince herşey yerine oturuyordu.

Temsilin tartışıldığı bir toplantıda görüşümü bütün katılımcılarla paylaştım. Hepsi aşağı yukarı aynı düşüncedeydiler zaten. O günden sonra oyunu değerlendirirken hep Sturua'nın yorumunu hesaba katacaklarını söylediler. Ve izleyebildiğim kadarıyla öyle yaptılar.

Türkiye'ye dönünce izlenimlerini bizim tiyatro alanımızın çeşitli kesimlerinde ünlenmiş kişilere de aktardım. Hiçbirinin Kral Lear anlayışında zerrece değişiklik olduğunu görmedim.

R. Sturua ülkemize de geldi. Dünyaca değerlendirilmekte olan bu büyük yorumcunun katkılarından Türk tiyatrosunda yeni bir atılım başlatmak için yararlanabilirdik. Vaktiyle Carl Ebert örneğinde görüldüğü gibi, Sturua'nın ülkemizde uzun süre çalışması, öğretmesi, günümüzün olgunlaşan koşullarında sahne sanatlarımızın yurtdışına açılışına yardım etmesi sağlanabilirdi.

Hiçbiri yapılmadı. Ne sanat çevrelerimiz, ne yöneticilerimiz ne de medyamız ilgi gösterdi. Sessiz sedasız bir oyun sahneleyip gitti Sturua. Ondan başka ülkeler yararlandılar. Kanımca kaçırılmış önemli bir fırsattır.

İkinci anım bir başka değerli Gürcü yönetmenle ilgili. Birkaç yıl önce İstanbul Devlet Tiyatrosu'nca sahnelenen "Yemenimin Uçları" isimli, müzik ağırlıklı oyunum için yönetmen aranırken Aleksandre Kantaria adı gündeme geldi. Gürcüstan'da ulusal kişiliğe sıkı sıkı bağlı kalarak rejilerinde yerel müzikten ustaca yararlanmış olan bu genç yönetmen Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü'nce davet edildi. Çok çarpıcı bir sahneleme gerçekleştirdi. O sayede Meblika Balkan en başarılı kadın oyuncu kategorisiyle ödül aldı. Uluslararası Brest Festivali'ne katılan toplulukların önüne geçerek büyük ödülü kazandı.

Kısaca demek istediğim; Dost Gürcüstan'ın sanat birikiminden yararlanmaya bakalım. Bunu yaparken onun kendi kişiliğine gösterdiği saygıdan ders alalım. Ve kendi kültür alanlarımızdaki kompleks, değerbilmezlik, umursamazlık ayıplarına artık son vermeye çalışalım lütfen!"

HAYATİ ASILYAZICI

Gürcüstan'a ilk giden yazarlardan biri olan H. Asılyazıcı ilk seyahatini 1967'de gerçekleştirdi. Kendisi de Gürcü (Megrel-Laz) kökenli olan yazarın daha sonra birçok kez gittiği Gürcüstan anıları daha çok Gürcü tiyatrosu ve Robert Sturua ağırlıklı. Konuşması kısaca şöyle:

"Sevgili konuklar. 1965'te Sovyetler Birliği ile Türkiye arasında kültür anlaşması imzalandı. Ondan sonra karşılıklı yazarlar kültür-sanat insanları gidip gelmeye başladılar. Ulaşım Moskova üzerinden oluyordu. Türkiye ile Moskova arasında uçak seferler henüz yoktu. O nedenle genellikle vapurla Odessa'dan Moskova'ya gidiliyordu. 1965'te Moskova'dan ilk kez Konstantin Simonov geldi. Sonra Radi Fisch ve Başkurdistan'dan Kerim Mustafayev geldi. Bunlardan sonra Türkiye'den 1967'de Aziz Nesin, Melih Cevdet, Yaşar Kemal ve Nevzat Üstün çağrılı olarak Moskova'ya gittiler. Yaşar Kemal, o ünlü "Ulan allahsızlar, komünistler Moskova'ya! dediniz, dediniz işte gidiyoruz Moskova'ya!" sözünü bu Odessa Vapuru'nda söylemişti.

Benim ilk seyahatim de 1967'de gerçekleşti. Salıne sanatlarını incelemek üzere davet edilmişim. Önce Moskova'ya sonra Kafkaslar'a gittim. Moskova'daki programlardan sonra uçakla Tbilisi'ye gittik. İstanbul-Moskova arasında uçak yoktu fakat Moskova ile bütün Sovyet kentleri arasında uçakla ulaşım çok yaygındı. Tbilisi'de bizi çok güzel karşıladılar. O konukseverliği, atayurdum Samegrelo'daki, Zugdidi'deki o günleri hep anımsıyorum. Tbilisi'de ilk işim tiyatro, opera, bale incelemeleri oldu. Rustaveli Tiyatrosu ve Marcanişvili Tiyatrosu iki temel tiyatro. Gürcülerin eski Yunanlılarla ilişkileri vardı. Pontus dağıldıktan sonra Rum ailelerinin birçoğu oraya göçtü. Sanatta, kültürde büyük etkileşim oldu. Rejisör Arçil Çhartişvili ile tanıştık. Sonra dostluğumuz gelişti. Robert Sturua, o zaman çok genç bir rejisördü. Sturua, Hanuma (Hanım) *diye bir oyun yapmış, Gia Kançeli'nin müziğiyle.* Kafkas Tebeşir Dairesi *'ni yeni bir yorumla çalışmış. Onları izledik. Daha sonra S. Zakariadze'nin başrolü oynadığı* Güneşi Görüyorum *'u gördük. Tiyatrolar, repertuar tiyatrosuydu ve iki hafta kaldığımızda 7-8 oyun görebiliyordunuz. Zakariadze,* Askerin Babası *filmindeki baba rolündeki Gürcü aktör, Kreon rolünde de olağanüstü bir oyun sergiliyordu. Onun bu üstün yetenekli aktörlüğü, saygınlığı, halk artisti oluşunun yanısıra* Askerin Babası *rolüyle de o dönemin çok önemli ödüllerinden biri olan* Lenin Ödülü *'nü almıştı. N. Dumbadze de* Lenin Gençlik Ödülü *'nü ve başka ödülleri almıştı. Bunlar olağanüstü insanlardı.*

Robert Sturua'nın Kral Lear *'i İstanbul Kültür ve Sanat Festivali'ne katıldı. AKM'de oynadı ve çok büyük ilgi gördü. Sturua'nın salıneleıneleri Uluslararası Kongre'de çok beğeniliyordu. Batı yeni keşfediyordu. Sheakspear'e farklı yorumlar. İngilizlerin yaptığı yorumlardan farklı yorumlar getiriyordu. İşte* Kral Lear *bu nedenle İngiltere'ye çağrıldı ama sadece onunla yetinilmedi, ders kitabı, oyunu olarak da konservatuarda okunuldu. Sonra* Hamlet *'le gidildi. Birçok Sheakspearlerini İngilizler çağırmaya başladılar.* Kral Lear *'daki yorum, hiçbir zaman dünyada yapılmamış bir yorumdu. Herşeyi, Kral herşeyini kaybedince, o diktatörlüğüyle yüz yüze kaldığı zaman -kral çıplak gibi bir şey- böyle soytarısıyla ortada kaldığı zaman işte bu sonunda o krallığın bir çöküşü var; o dekor çöküyor. İşte o buluş, o dekorla, kostümle ve müzikle bu olayı bütünleyen bir reji ortaya çıkıyor ve bunun dünyada büyük yankıları oldu. Ondan sonra çok yoğun biçimde Sheakspear oyunlarını salıneye koyma önerileri oldu İspanya'ya gitti. Yunanistan'da da salıneye koydu. Almanya, İtalya ve İngiltere'de devamlı onun oyunlarına büyük ilgi gösterildi Sheakspear konusunda. Dört senedir Moskova'da Satirikon Tiyatrosu'nda Sturua'nın Hamlet'i oynanıyor. Hamlet'te Sturua, Hamlet'i birinci planda tutmamıştı. Oradaki Hamlet'de İngilizlerin yorumladığı Hamlet'ten farklı. Normal, genç bir Hamlet'e, Sturua, Satirikon Tiyatrosu'nun yönetmeni olan aktöre oynatmıştı. İngiliz yönetmenlerde tabii ki Sturua vari yorumlara başladılar. Shrakspear dünya yazarı ama önce kendi yazarları.*

Sturua, şimdi Türkiye'de Hamlet *yapıp, Ankara'da 8 Mayıs'ta oynadı, Tiyatro Festivali'nde İstanbul'da oynayacak. Gürcü Tiyatrosu yönetmenlerinden yararlanılması önemli bir konu. Cüneyt Gökçer Bilkent Üniversitesi Salıne Sanatları Bölümü'nün başına geçince Robert Sturua'yı davet etti. Bir reji bölümü açıldığını ve onu kendisinin yönetmesini teklif etti. R. Sturua gerçekten geldi, birkaç ay kaldı, yönetti ve oradaki eğitimin esaslarını, temelini oturttu. Sonra seçtiği en iyi asistanlarını, yönetmen olan asistanlarını yerine bırakarak gitti. Şimdi onlar devam ediyorlar. Yani Refik Erduran'ın mesajında dediği gibi kimse R. Sturua'nın bu büyük rejisörlüğüne sırt çevirmiş değil. Türkiye, Bilkent olabildiğince yararlanmaya çalışıyor. Ama ne kadar yararlı olabildiğini zaman içinde göreceğiz.*

R. Sturua Kral Lear'*dan sonra* Kafkas Tebeşir Dairesi'*ni de getirdi. Bazı uzmanlar Brecht'den daha iyi sahneye koyduğuna söyledi. Tabii Ortodoks Brechtçiler buna biraz tepki gösterdiler. Basın toplantısında bu gündeme geldiğinde R. Sturua müteva zi bir şekilde "Bu Kafkas Tebeşir Dairesi'ndeki Kafkas masalı ununa yın ki bizim masalımızdır. Onu bizim daha iyi bilmemiz doğal değil mi?" diyerek cevapladı*

1967'den sonra 1987'ye kadar birçok defalar Sovyetler ve Gürcüstan gezilerim yine daha çok sahne sanatları ağırlıklı oldu. En son 2001'de gittim.

1987'de Gürcüstan'ın ulusal önderi İlia Çavçavadze'nin 150. doğum yıldönümü jubilesine katıldım. Grupta Türkiye'den Tahsin Saraç, Fakir Baykurt, Aziz Çalışlar da vardı.

Gürcü edebiyatı, Gürcü müziği, Gürcü tiyatrosu bir bütün gibidir ve bütün dünyada, heryerde saygın bir yeri vardır. Rusya'ya ilk gittiğimde bana "Gürcüstan bir tiyatro cumhuriyetidir" demişlerdi. Ama şimdi ekonomik problemleri, sıkıntıları var. Rustaveli Tiyatrosu yanmış. Tarihi bir yer. Onun onarılması, restorasyonu ne kadar sürer belirsiz. Şu anda R. Sturua'nın orada tiyatrosu yok".

DEMİRTAŞ CEYHUN

Demirtaş Ceyhun 1987'de Gürcüstan'a gitti. Dönüşte yazdığı *Bütün Dünyadan Özür Diliyorum* kitabı 1988'de basıldı. Bu kitap, Tbilisi'de, Gürcüstan Yazarlar Birliği Başkanı Giorgi Tsitsişvili'nin temsilciliğindeki Gürcü sofrasında *Bütün Gürcü Halkından Özür Diliyorum* diye başlayan ve gelişen konuşmaları içerirken Gürcüstan ve Gürcü kültürü için önemli değerlendirmeleri kapsadığından Türkolog Lia Çlaidze tarafından yapılan özet çevirisi 28.11.1990 tarihli *Gürcüstan Edebiyatı (Literaturuli Sakartvelo) Gazetesi*'nde yayınlandı. Ve bu kitabından dolayı Demirtaş Ceyhun *Gürcüstan Ansiklopedisi*'ne alındı.

D. Ceyhun'un konuşması özetle şöyle:

"Ben içkiyi seven bir insanım. Moskova'ya gittiğimde çok iyi dostum Dağıstanlı ünlü şair Resul Hamzatov vardı. Mihmandarım da Vera Fevanova idi. İçkili bir öğlen yemeğinden sonra Resul, Vera'ya döndü. "Vera, Demirtaş akşama ne yapıyor?" *dedi. Vera da* "Demirtaş akşama tiyatroya gidecek" *dedi. Öyle deyince Resul* "Vah vah vah" *dedi. Moskova'ya yeni gelen bir misafir eğer tiyatroya gidiyorsa onun haline* "vah vah vah" *derlermiş.* "Demek ki kimsesi yokmuş". *Resul,* "Olur mu öyle şey. Demirtaş'ın bir sürü arkadaşları var. Demirtaş hiç tiyatroya gider mi?" *dedi. Beni alıp bir restorana götürdüler, bir şeyler içmeye. Ondan sonra da gittiğim yerlerde hiç tiyatroya gitmedim. Onun için Hayati gibi size tiyatro anlatacak değilim. İçki sofralarını anlatacağım.*

Ben 1987 yılında ilk defa Tbilisi'ye gitmek fırsatını buldum. Tbilisi'ye gitmemi gerektiren iki neden vardı. Türkiye'de iki kişiden bol miktarda Gürcüstan hikayesi dinlemiştim: biri ünlü Sovyet şairi Yevtuşenko idi, diğeri Aziz Nesin idi. Yevtuşenko o sıralar bir Gürcü kızıyla beraberdi. Yirmi dört saat Gürcüstan anlatıyordu. 1985 yılında Türkiye'ye gelmişti. Burada İstanbul Kitap Fuarı'na çağırmıştım ben. Onbeş gün beraber kalmıştık. O da içkiyi çok seviyordu. Her akşam bir yerlerde sofrayı kuruyorduk ve o başlıyordu Gürcüstan, Gürcüstan diye anlatmaya başka bir şey anlatmıyordu

Aziz Nesin'den de birçok Gürcü hikayesi dinlemiştim. A. Nesin'e göre Nodar Dumbadze Türkiye'ye gelmiş. A. Nesin'in de bulunduğu bir yerde, N. Dumbadze'ye "Seni bir Türk yazarı ile tanıştıracağız" *demişler. Dumbadze demiş ki;* "Ben A. Nesin'den başka Türk yazarı ile tanışmam. Önce A. Nesin ile tanışırım sonra öteki Türk yazarlarıyla tanışırım."

Gürcüstan'da da bana birçok hikaye anlattılar. Onu da N. Dumbadze anlatmış orda. A. Nesin Gürcüstan'a gittiğinde "Seni bir Gürcü yazarla tanıştıracağız" demişler. *O da* "Ben ancak önce N. Dumbadze ile tanışırım, sonra diğer yazarlarla tanışırım." *demiş.*

Aziz Nesin çay hastasıydı, günde yirmi bardak çay içerdi. A. Nesin'in anlattığı bir diğer güzel hikaye de şöyle:

"Ben Tbilisi Havaalanı'na indiğimde iki yazar beni karşıladı. Beni aldılar. Uçaktan iner inmez çay istedim", "Çay kolay" *dediler. Otele geldik.* "Çay" *dedim.* "Hele sen eşyalarını bırak gel çay kolay" *dediler. İndim, geldim. Masayı kurmuşlar, şarapları açmışlar sabah sabah. Ya, çay dedim.* "Çay kolay sen hele hoşgelmişsin! Şerefe!" *dediler. Şarapları doldurdular, başladık şarap içmeye.* "Ya çay" *diyorum.* "Çay kolay hele birer şarap içelim, çıkalım yolda biraz yürüyelim." *Çıktık. Giderken şöyle bir göl kıyısı gibi bir yere geldik. Orada da yine şaraplar açıldı. Devam ettik. Artık üç-dört gü-*

nüm nasıl geçti bilmiyorum. O boyunla hadi şerefe, hadi şerefe derken ben hiçbir şey hatırlamıyorum. Bir hatırlıyorum, havaalanında Tbilisi'den dönüyorum. Gazeteciler havaalanında sordular "Nasıl buldun Gürcüstan'ı?" *diye* "Gürcüstan benim için kocaman nakışlı bir tavan" *dedim.* "Lık lık lık içip tavana bakmaktan başka yer göremedim."

1985 yılında Gorbaçov nükleer silahlarla ilgili bir moratoryum ilan etmişti. Tabii batı dünyasının bundan fazla haberi yoktu. Nükleer silah stoku öyle boyutlara gelmişti ki, artık dünya kaldıramayacaktı. Nükleer silahlar dünyayı yok edecekti. Artık nükleer silah yapımını durduralım dedi Amerika'ya. Gorbaçov bunun için bir yıl moratoryum ilan etti, ABD'den ses seda yok. Altı ay daha uzattı, yine sonuç yok. ABD bu sırada yine nükleer denemelere devam etti. O bir buçuk yıl içindeki denemeler sırasında bilgisayar teknolojisi, dijital teknolojisinde büyük sıçramalar yaptığı için de Sovyetler Birliği'ne fark atmıştı. Zaten ekonomik sıkıntılar içerisinde olan, denemeleri de durdurmuş olan Sovyetler Birliği zor durumdaydı. Ne yapacağını bilemeyen Gorbaçov bütün dünyadan bin ikiyüz küsür kişiyi, yazarlar, çizerler, aktörler vs. ünlüleri Sovyetler'e çağırdı. Moskova'da büyük toplantılar gerçekleşti. Kimler yoktu ki! Ünlü yazarlar, şairler, sanatçılar, modacılar, işadamları. Dünyanın geleceğini nasıl kurtarırız? *konusuydu gündemde. Unutulmaz anlar yaşadım. Mesela orada, Kremlin'de Gregory Peck ile beraber otururduk. Yevtuşenko'nun evinde Maria Schell ile içki içtim*

Moskova Forumu bittikten sonra, bana dediler ki: "Biz yazarları bir hafta daha ağırlamak istiyoruz. Seni de istersen Leningrad'a, istersen Tbilisi'ye göndereceğiz," ve Aziz Nesin'i hatırlayıp hemen Tbilisi dedim. Bir Japon, bir Kamboçyalı, bir Filipinli, bir Vietnamlı ve bir Fransız da Tbilisi demiş. Hep beraber Tbilisi'ye gittik. Bizi karşıladılar. Tabii ki ben "çay" demedim. Ama dememe de gerek yoktu, şarabı vurdular. Başladık boynuzla içmeye.

O bir hafta inanılmaz güzellikte geçti. Size şunu söylemek isterim: ben Anadolulu değilim. Yani Anadoluluyum ama atalarım Türkmenistan'dan gelmişler. Yörüğüm. Zaten kaşımdan, göztimden, tipimden Yörük olduğum belli. Bilmiyorum siz atayurdunuzu gördünüz mü? Ben hem sizin atayurdunuza hem de kendi atayurduma gitme fırsatı buldum. O bakımdan karşılaştırarak söyleme imkanım var. Ben atayurduma bir daha dönmek istemem, iyi ki buradayım. Onlar bir adım öteye gidememişler, hala göçebeler, hala yörüklük devam ediyor. Aşkabat'ı gördüm. İki defa gittim Aşkabat'a. Kazakistan'a, Özbekistan'a, Azarbeycan'a ve Dağıstan'a da gittim. Oldukça inceleme, karşılaştırma imkanım oldu. Size dürüst bir tanık olarak söyleyeyim: atalarımız ve ata memleketiniz hala olağanüstü güzel ve olağanüstü yetenekli ve başarılı. Beni Gürcüstan'da çok şaşırtan yani bu kitabı yazmama neden olan bir toplantı olmuştu:

Ben, uzun süreden beri, 1980'li yıllardan beri "Biz kimiz?" *sorusunun cevabını araştırmaya başlamıştım. Kenan Evren'in darbesinin yıllarından beri. O Kenan Evren'in bu ülkeye, halka yaptığı ihanetten ben de payımı aldım, epey mağdur oldum. Türkiye'yi en az elli yıl, yüz yıl geriye götürdü. Bütün icraatıyla ülkeyi perişan etti, çağdaş laik cumhuriyeti hızla şeriatçı bir devlet yoluna soktu. Yani bugün şeriatçılar iktidara geliyorsa bunun altında K. Evren'in parmağı var. Yani ben 22-23 yıldır roman-hikaye yazmayı bir tarafa bıraktım. Bu "Biz kimiz" sorusunun cevabını araştırdım. Hala bulamadım.*

Bu Biz kimiz? *Sorusu ilk defa Gürcüstan'da kafama dank etmişti. Niye dank etti? Bizi bir gün Tbilisi'den aldılar, yüksek bir tepenin üstünde kartal yuvası gibi bir yerdeki muhteşem, eski bir kiliseye götürdüler.* '5. yüzyılda yapıları ilk Gürcü kiliselerinden, en büyük Ortodoks kiliselerinden, biz yaptık' *dedi, bizi gezdiren ev sahibimiz. Ben şöyle bir baktım, kilisede ne mozaik var ne de fresk. Ortodoks kilisesi deyince gözümün önüne hemen Ayasofya, Kariye falan gelir. Bunun için ben de* 'En eski ve büyük diyorsunuz, peki ama freskler ve mozaikler nerede?' *diye sordum. O şöyle bir bana baktı,* '5. yüzyılda mozaik, fresk yoktu.' *dedi. Öyle deyince ben de durakladım. Var mıydı yok muydu, hangi yüzyılda başlamıştır, bilemedim. Şöyle bir kuşkuyla baktım. Yani Ayasofya'dan veya Kariye'den çok mu eski diye öyle bir hocalama geçirdim. O da kuşkulandı. Galiba* 'Ben attım' *diye düşündü, attığının farkına vardı.* 'Canım, varmış ama barbarlar yıkmışlar.' *dedi. Barbarlar deyince, ey-*

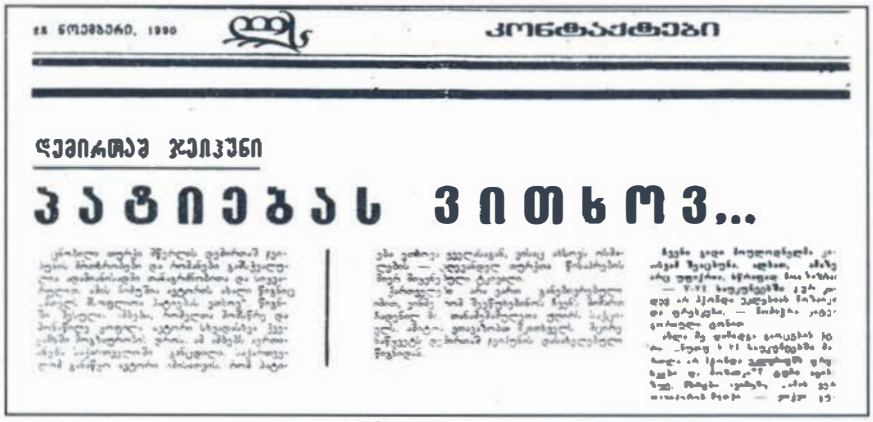

28 ნოემბერი, 1990

კონტაქტები

ლეილა ჯეიჰუნი

პატიება ვითხოვ...

28. Kasım 1990 tarihli Gürcüstan Edebiyat Gazetesi

vah dedim. 'Yine Türkler yıkmışlar' diyecek diye korktum. Yani sorduğuma soracağıma bin pişman oldum. 'Kim bu barbarlar?' dedim. "Araplar" dedi. "Oh be!" dedim. Niye oh be dediğimi sordu. "Türkler diyeceksin diye korkum" dedim. 'Oo, Türkler için fresk, mozaiğin lafı mı olur? Türkler bizim ikibinbeşyüz kilisemizi yıktılar' dedi. İşte bu olay. Biz kimiz? sorusunu kafama dank ettiren olaylardan biri oldu

Bir akşam Gürcüstan Yazarlar Birliği Başkam G. Tsitsişvili'nin evinde güzel bir sofra kuruldu, bir kuş sütü eksikti. Hemen kendisi tamada oldu. Tost (şerefe) ile konuşmalar başladı. Tamada nedir, tost nedir, içki sofrası, Gürcü gelenekleri nedir? Bize anlattılar. Tamada esprilerle konuşurken 'Aramızda Kamboçyalı var, Filipinli var, Fransız var, bir de Türk var. Bu Türkler Gürcüstan'a hayra gelmezler. Bütün tarihleri boyunca bu Türkler kızlarımızı kaçırmak için gelmişlerdir. Ben bu Türk'ün buraya gelmesinden kuşkulandım. Siz biliyor musunuz? Türkler Nato'ya neden girdi? Çünkü Nato bir Gürcü kızı ismidir. Bu Türkler işte Nato'yu Gürcü kızı sampta girdiler' dedi.

Karşılıklı atışmalarla, salıbetlerle saatlerce süren çok keyifli bir toplantıydı. Ben de o toplantıda uzun konuşmalar yaptım. Bütün Dünyadan Özür Diliyorum *kitabımı o toplantının esintiyle yazdım. Kitaptaki konuşmaların tümü orada geçmedi tabiki. Bir kısmı hikaye, kurgu.*

Gürcüstan edebiyatı, müziği, tiyatrosu, özellikle sineması Sovyetler Birliği cumhuriyetleri içerisinde birinci sıralardaydı. Gürcü dili ve kültürü çok gelişmişti. Örneğin, Türkmenistan'da öyle tiyatro miyatro, edebiyat söz konusu değildi. Azerbeycan da öyle. Örneğin, Azerbeycan'da iyi bir şair bulmak çok zordur, yoktur. O Azerilerin şiirlerine baktığınız zaman, hala, 1910'lu, 20'li yıllardaki koşma tabir ettiğimiz halk şiiridir *söz konusu olan, sözlü edebiyatın öteye gidememiştir. 'Aslan görirem korkmirem, Kaplan görirem korkmirem ama nerde bir müselman görirem korkirem' tarzında tekerlemeler yani veciz sözlerdir. Şiir hiç yanlarından geçmemiştir. Romanda da öyle. Edebiyatta, romanda bir şey bulmak mümkün değildir. Türkmenistan'da, Özbekistan'da falan hiç yok. Yani S. Birliği sırasında hazı yetenekli kişileri Süleymanov'u, Cengiz Aytmatov'u falan ön plana çıkarmışlardır Ana neden anadille ilgili.*

Dante, insanlık tarihinde ilk kez din diline, yani Latince'ye karşı anadilini savunmuş. Yani dini kendi diliyle, kendi diline göre çalışmış. Rönesansın başlangıcı dilin ulusallaştırılması ile de ilgilidir. Dili ulusallaştıran toplumların sıçrama yapması, gelişmesi mümkün olmuştur. Şayet anadile geçemiyorsanız, yine din dilinin egemenliğinde, bir başka dilin egemenliğinde kalıyorsanız bir şey yapmanız mümkün değil. Bunun tipik bir örneğini ben araştırmalarım sırasında gördüm, dehşete kapıldım. Bizim tarihçilerimizin hemen hepsi Hanefi olduğu için, yani Anadolu'da yaşayan Oğuz Boyları, Türkler, Türkmenler, OrtaAsya'dan gelen kavimlerin tamamı hep caminin kontrolünde olduğu için, okuma-yazma bilen olmadığından, okuma yazmayı sadece cami uleması, cami imamları, Hanefiler bildiği için Osmanlı tarihini Hanefiler yazmışlar, çarpıtarak yazmışlar. Prut Savaşı, Baltacı-Katerina çirkin palavrası bunun örneklerinden sadece biri.

Büyük Petro'yla ilgili olarak, bizim tarihlerde Deli Petro derler. Ama bütün batı tarihlerinde Büyük Petro denir. Büyük ile Deli Petro arasındaki farkın nereden kaynaklandığı çok ilginç. Bizim tarihlerde 'Petro, prensliği sırasında Hollanda tersanelerine gitmiş. Orada Batı'daki teknolojiyi, hem çalışma disiplinini getirdiği için 1780'lerden sonra Ruslar büyük gelişme göstermişler' denir. Olur mu öyle şey? Yani bir tek teknolojiyi önemsiyorlar. Bir tek teknolojiyi getirmekle olsa; Velibi Koç'lar, işte Japonların Sony'sinin teknolojisini, Almanların Bosch'unu alıp burada üretiyor. O zaman Türkiye hemen sanayi toplumu olurdu. Yani bir toplumun mentalitesini değiştirmediğiniz sürece, toplumsal

bilinç değişmediği sürece, o toplum öyle sanayileşmeyle falan ilerleyemez. Ha, ne yapmış Büyük Petro? 1690'da Çar olmuş, 1715'lerde bizim Lale Devri *döneminde ilk büyük reformunu yapmış. Nedir o reform? O tarihe kadar bütün Rus-Ortadoks kiliselerinde ibadet eski Yunanca, İncil eski Yunanca idi. Fransız Devrimi'ne kadar yeryüzündeki bütün eğitimler din kontrolünde idi. Eğitim tamamen dinseldi ve devletlerin öyle halkı eğitmek diye bir görevi yoktu. B. Petro ilk kez kilisenin dilini değiştirip, İncil'i Rusça'ya çevirtip, ibadeti Rusça'ya çevirip artık dini ulusallaştırıp, ulusal bir din haline getirip, eğitimi de Rusça yapmaya başladığı için 18. yüzyıl başlarında başlayıp yüzyıl sonunda ve 19. yüzyılda Rusya'da çok büyük bir sıçrama, ilerleme gerçekleşmesi mümkün oldu.*

Ne yazık ki biz ulusallaştıramadığımız için bir sıçrama yapamamışız. Gürcüler, bizden bir adım önde olarak dini de ilk ulusallaştıran kendi diline çeviren halklardan biri. O bakımdan Gürcülere hayranım.

Şiir ve edebiyattan bahsedersek, Osmanlı'da, bizim edebiyatta şiir divan şiiridir. Ama 19. yüzyıl başına geldiğimiz zaman divan şiiri bitmiştir. Divan şiirinin yerine Osmanlı yeni bir şiir koyamamıştır. Ancak Tanzimat'tan sonra 1850-60'lardan sonra Ziya Paşa, Namık Kemal gibi şairlerle şiir konulmaya çalışılmıştır. Ama bugünkü ölçülerle baktığımız zaman, N. Kemal'e, Z. Paşa'ya şair demeniz çok zordur aslında, ama o dönemin şairleridir, edebiyat tarihinde yerleri vardır. Hatta Tevfik Fikret'e baktığımız zaman şiirden çok nesir bulursunuz. Nitekim o yıllarda mensur şiir diye yeni bir kavram türetilmiştir. Yani şiirden kaçıp hikayenin içinde şiir, hikayemsi şiir, düz yazı şiir. Mustafa Kemal de onlardan birisidir. Mustafa Kemal'in Nutuk*'u aslında bir mensur şiirdir. M. Kemal bir Tanzimat aydını olduğu için, N. Kemal'den, Z. Paşa'dan, T. Fikret'den çok etkilendiği için* Nutuk*'u yazarken değişik bir üslup, değişik bir dil kullanmışsınız.* Nutuk*'taki dil 1927'lerin Anadolu'da konuşulan dili değildir, divan şiirinin dilidir. Bir anlamda Tanzimat edebiyatının dilidir. Farsça, Arapça ağırlıklıdır. Bunları niye anlatıyorum? O şiiri, divan şiirini kaybettiğiniz zaman yerine yeniden şiir yakalamanız çok zor olabilir. Nitekim bu mensur şiir yerine Cumhuriyet döneminde yeniden şiir yakalayabilmek için Nazım Hikmet'lerin, Orhan Veli'lerin şiirine gelebilmek için bir dönem geçirilmiştir: Hececiler dönemi. Halk şiiri ağırlık kazanmış, halk şiiriyle bir dönem geçirilmiştir.*

Azerbeycan edebiyatına baktığımız zaman 1920'li 30'lu yıllarda Türk edebiyatının geçirdiği Hececiler *aşamasında kalmış bir şiir var karşımızda. Yeni bir şair bulamıyorsunuz. Düzyazıda da öyledir, romanda da. Ben onların romanlarını, romancılarını yakından tanıdım. Bizim edebiyatımızla kıyaslayarak söylüyorum. Bugünkü Türk edebiyatının, şiirinin, romanının, hikayesinin bulunduğu düzeyle, Azeri romanının, şiirinin, hikayesinin bulunduğu düzeyi karşılaştırdığım zaman komik buluyorum. Ama aynı şeyi Gürcüler için söylemiyorum. Gürcü edebiyatının, romanının, şiirinin düzeyi ortada. Güçlü ve evrensel bir düzey yakalamış. Azerbeycan'da, Özbekistan'da, Kırgızistan'da, Kazakistan'da edebiyatın, şiirin, düzyazının bu düzeyde kalmış olması anadillerinin olmamasındandır."*

TUNCER CÜCENOĞLU

Oyunları birçok dile çevrilmiş ve sahnelenmiş olan Tuncer Cücenoğlu 2000 yılında Gürcüstan'a gitti. Batumi Drama Tiyatrosu'nda sahnelenen Matruşka adlı oyunu için Gürcüstan'a davet edilen T. Cücenoğlu'nun konuşması kısaca şöyle:

"1980'li yıllarda dostum Hayati Asıl yazıcı bana iki ülkenin tiyatrosunun çok önemli olduğunu söylemişti: biri Gürcüstan diğeri Polonya tiyatrosu. Ben bunlar üzerine biraz yoğunlaşmaya başladım, fakat Gürcü ve Polonya tiyatrosunu örnekleriyle görme şansım çok sonraları oldu. Gürcü tiyatrosunu ilk kez 1992 yılında İstanbul Tiyatro Festivali'ne gelen R. Sturua'nın Kral Lear *uygulamasını izleyerek gördüm. Nitekim ilk defa Gürcü tiyatrosunu gördüğüm zaman müthiş deheşete kapıldım: oyunculuk mükemmel. Sahneye koyma, yorumlama, yıllar önce yazılmış bir teksti o günkü dünyanın içinde bulunduğu bir sistemin çöküşüyle örtüşerek dekoruyla, kostümüyle, herşeyiyle çökertip bitirmesi, çok ilginç.*

1996'da Gürcüstan'dan Türkolog Lia Çiaidze ile iki ünlü yazar Otar ve Tamaz Çiladze kardeşler İstanbul'a gelmişlerdi. Onlarla tanışma şansım oldu ve kurduğumuz diyalog daha sonra meyvalarını verdi.

Karadeniz'de kıyısı olan ülkelerin, yani Romanya, Bulgaristan, Azerbaycan, Ermenistan, Gürcüstan, Ukrayna ve Rusya'nın katıldığı programlarda ülkeler birer oyunlarını sergiliyorlar. Yakın zamanlara kadar bizim komşularımızla ilişkilerimizin yolunun hep kapatılmış olduğunu düşünürsek, bu festivaller güzel olaylar. Orada bir Gürcü topluluğu, Batumi'den gelen parmak tiyatrosu vardı. Ben onları izlediğim zaman doğrusu hayran kaldım. İnanılmaz bir şey, bu insanlar çok özgün, meselelere çok evrensel bakıyorlar ve çok farklı keyifli hikayeler anlatıyorlar. Tamamen parmaklarla yapılan bir tiyatro. O oyunun yönetmeni ve tiyatronun sahibi Beso ile tanıştım ve onlara İngilizce'ye çevrilmiş oyunum Matruşka'nın kitabını verdim.

Bu arada Gürcüce ve Türkçe oyun çevirileri konusunda gelişmeler oldu. Hacer Özkan arkadaşımız birkaç Gürcü oyun yazarının oyunlarını Türkçe'ye çevirdi. Daha sonra bana güzel müjdeler geldi. Lia Hanım birkaç oyunumu Gürcüce'ye çevirmiş. Önce Helikopter *çevrilip basılmış, arkasından da başka oyunlarım ve diğer arkadaşlarımızın oyunları. Fakat sürpriz Batumi'den geldi. 2000 yılı başlarında 'Sizin* Matruşka *oyununuz Batumi Dram Tiyatrosu'nda sahnelenecek, sizi davet ediyoruz' diye haber geldi. Hemen apar topar kalktım. Önce Trabzon'a, oradan da Sarp'a. Sınırdan beni aldılar. Beni inanılmaz bir sıcaklıkla karşıladılar. Çok hoşlanılarım oldu.*

Benim Matruşka oyunum hatırladığım kadarıyla yedi, sekiz ülkede daha oynanmıştı. Fakat ilk defa olarak çok özgün bir şekilde, çok yaratıcı bir reji ile karşıma çıktı Batumi'de. Yani, bir evde geçen, değişik mekanlarda devam eden iki kişili, bir kadınlı bir erkekli bir yasak aşk hikayesinin kara mizahı. Birden bire bir boks ringine getirilmiş kadın ve erkek. Bir sirk şeyleri gibi giyinmişler, ortada tavandan aşağı bir telefon sallanıyor. Telefon sürekli hareket halinde. Birbirleriyle telefon görüşmesi yapacakları zaman telefonu birbirlerine itiyorlar. Mütliş bir müzik ve sirk havası içinde belki yüz kişilik bir gösteri. Hayatımda hiç böyle bir rejiyle karşılaşmadım. Metne de hiçbir müdahele yok. Rejisörün ismi Merab. Vasat dedikleri bir rejisör. Dedim ki kendi kendime, vasat dedikleri rejisör böyleyse, diğerlerini düşünün.

Batumi yüzaltmışbin nüfuslu bir kent. Yani bizim ortalama olarak Bakırköy'den çok küçük bir yer. Fakat operası var. En az üç tane tiyatrosu var; Dram Tiyatrosu ve dünya çapında Parmak Tiyatrosu. Sovyet dönemine biraz daha değişik bakmak lazım. Onbeş yıl geçti, tabi ki eleştirilecek yanlar var. Ama tümden tukaka edilecek bir şey de değil. Gürcüler gibi çok bağımsız, dimdik ayakta kalmayı başaran, dilini, kültürünü koruyan halklar bundan daha çok kazançlı çıktılar. Onu da inkar etmemek gerekiyor. O geniş yollar, parklar, heryerdeki heykeller vs. Sovyet sisteminin eseri. Sovyet sistemi oralarda bir şeyleri değiştirmiş. Sizin değiştiremedi dediğiniz ülkelerde değiştirememiş fakat buralarda değiştirmiş, daha doğrusu Gürcüler kendilerine uygun olarak onu geliştirmişler. Gürcüler, müthiş kendine güvenli ve yurtsever insanlar. Gürcülerden gerçekten çok etkilendim. Bir sistem içinde olmakla beraber hep böyle bağımsız kalmayı başarabilmiş bir halk. Kendi diline, kendi kültürüne sahip olması ile bunu başarabilmiş bir halk. Gürcüstan'a o sisteminde büyük katkısı var.

Fakat son zamanlarda özellikle bu Irak olayından sonra Gürcüstan'ın adı da çok şaşırtacak bir şekilde geçmeye başladı. Bu bana göre üçüncü dünya savaşı, dünya yeniden paylaşılıyor. Gürcüstan gibi bağımsızlığına bu kadar düşkün, onurlu bir halkın böyle emperyalizmin maşası olma yolunda doğru gitmesi beni çok rahatsız ediyor. Gürcüstan'ın Kafkasya'daki, Dünya'daki yeri çok önemli. Onun önemini bildikleri için emperyalistler tarafından kuşatıldı. Ama ben inanıyorum ki Gürcü halkı bu oyunları aşacak.

MODE
ETİKET
www.modietiket.com
0212 486 13 39 pbx
Etiketinle etkile!...

HER DİLDE TERCÜME
ONLİNE TERCÜME
Real TERCÜME
Halaskargazi Caddesi Simge Apt. 59/6 Harbiye-İSTANBUL
Tel: (0212) 231 79 28/233 62 82 Faks: (0212) 246 02 27
e-mail: realtercume@yahoo.co.uk
HER KONUDA TERCÜME
NOTER TASDİKLİ TERCÜME

Gürcü Yazını - 6

A.G. BARAMİDZE - D.M. GAMAZARDAŞVİLİ

Ama, dünyanın kırılganlığına karşı, Çavçavadze, yaşama ve aşka, çalışmaya ve harekete aşıktır. Besiki'nin zamanından beri, Gürcü gökçe yazınında, daha büyük coşkuyla, güzelliği ve aşkı söylemiş olan kimse yoktur. Aşk, kanaatine göre, herkesi kendine bağlayan, herşeye gücü yeten bir güçtür; ve bu, şaire göre, yine de doğaldır, çünkü duygunun düşünceden açık bir farkla daha üstün olduğunu düşünür.

Aleksandre Çavçavadze

Şairin kanaatince, aşk, kederi iyileştirebilir; sevdiğinin hem duygusal yüce gönüllüğü hem bedensel sevimliliğiyle büyülenir. A. Çavçavadze, Gürcü şiirinde, coşumcu aşk anlayışını kurmuştur.

A. Çavçavadze, ziyafetleri ve eğlenceleri söylemiştir, ama ağır içiciliği sert bir şekilde eleştirmiştir. Düşünüşe göre, yalnızca akılcı olan şeylerden doğru bir biçimde zevk alınabilir.

Çavçavadze, Rusça'dan Fransızca'dan ve Farça'dan çevirdiği çok sayıda ilginç yapıtla da, Gürcü şiirini zenginleştirmiştir. Gürcü okurunu, Puşkin'in, Lermontov'un, Cukovskiy'nin, Ogarev'in, La Fontaine'in, Voltaire'nin, Corneille'nin, Hugo'nun ve diğerlerinin bazı yapıtlarıyla tanıştırdı.

A. Çavçavadze'nin nazmı, belirgin bir şekilde ahenkliyken, yapıtlarında, orada burada bulunan eski sözler, kesin bir anlama ve duygusal yüke sahiptir.

Yapıtında A. Çavçavadze, Gürcü yazınının en iyi geleneklerini geliştirir; bir şair-coşumcu olarak, Gürcü halkının ağlatısının (trajedi) sözcülüğünü yaptı ve vatanseverlik yükü çok yönlü lirik şiirlerinde, çağının ilerlemeci düşüncelerini derinden anlayışına ve benimseyişine tanıklık eden önemli siyasal ve toplumsal sorunlar yükseltti. Bir şair ve düşünür olarak, tüm insanlığa ortak sorunların bir kavranışına Nikoloz Baratašvili gibi yetenekli Gürcü coşumlarının yolunu açmıştı.

Grigol Orbeliani (1804-1889), A. Çavçavadze gibi, soydan feodal bir beyin oğluydu. Yaşamı ve yapıtı, son yüzyılda Gürcüstan'ın toplumsal yaşamına geçişmiş o çelişkileri canlı olarak yansıttı. Daha sonra Rus ordusunda piyade generalinin safına yükselecek G. Orbeliani, 1832 tasarısında yeralmıştı. Şiirsel ilgisini, A. Çavçavadze'den bile daha fazla olarak, ülkesinin şanlı geçmişine odaklandı ve yüksek sanat değerinde yapıtlarında, sözlerini alıntılamak gerekirse, II. Erekle ile birlikte mezara girmiş olan İberia'nın daha önceki ihtişamına övgüler düzdü. Ölüm gününe kadar, şair, eski Gürcüstan'a tapındı, düşünü gerçekleşirecek bir kahramanı düşledi.

Grigol Orbeliani

G. Orbeliani'nin vatansever sözü, özgür ve bağımsız bir Gürcüstan'ın yeniden oluşması için dövüşen bir dövüşçü-şairin yürekten itirafıdır. Bir insanın en ulu amacı, O'na göre, Anavatan'a hizmet demektir.

Şairin kederi, ülkesinin özgürlüğünün yitirilişine üzülürken, kendi ülkesinin ve halkının geçmişteki onurunu ve şanını hatırlayınca iki kat artar ("Duran Ekmek").

G. Orbeliani, yaşamın hazlarını reddeden bir coşumcu değildir. Tersine, ulusal ağlatının neden olduğu keskin esef, yaşam aşkı arkatasarına karşı tamamıyla daha gözüpek bir avuntu olarak çıkar. Şair, şafağın gelişine, yaşamı ve şarkıyı uyandırması dolayısıyla, bir çocuk gibi sevinir; Doğa'nın güzelliklerinden gözlerini alamaz ve O'na bir sevgiliymiş gibi hayrandır.

Güçlü ve özgeci aşk, G. Orbeliani'yi kendinden geçirir. Yaşamın kederleri ve hazları, O'nun için, sanki eşit ölçüde değerlidir, çünkü şair, onları, insanın ruhsal yükselişinin bir kaynağı olarak görür.

Çeviren: Ulaş Başar Gezgin

Düzeltme: Önceki sayılarda "Georgian Literature-Tbilisi University Press" adlı İngilizce yapıttan yazıyı çeviren Ulaş Başar Gezgin'in ismi yanlışlıkla yazarı olarak çıkmıştır. Düzeltir ve özür dileriz.

Şiir:

Soso Kakubava

Soso KAKUBAVA

Ay bilir yalnızlığımı, odur şahidim.
Çiçek olup dökülüyor gözyaşları şeftalinin,
O yaram, o buz gibi hayır deyişin
Hala ağrıyor tatlım, şimdi çok daha derin.

Süzülüp giden Martla güneş de gitsin bari.
Şu ilkbahara 'hayır' denmese bile meğer.
O günlerin, o duyguların tutkulu rüzgarı
Yüzlerce tornado, yüzlerce tsunami eder.

Ne olabilir ki yarının bana teselisi,
Geçti artık zamanı tüm seçeneklerin,
Sonsuza dek döner zaman döneucesi,
Dizini gerçekleşmemiş hayallerin.

Dağların rengini sildiverdi ay.
Yıldızları kayıyor gökyüzünden Nisan'ın,
O hayır deyişin, o buz gibi yaram
Darbesi gibi ağrıyor onbinlerce hançerin.

****

Galaktion günleri kutlanıyor,
'Köprüden serpilen menekşe rengi karla'
Doluyuz, dışarıda ağaçlar titreşiyor
Ve günler akıyor gem vurulmuş arzularla

Başbaşa kalırız bu sonbaharda:
Ben, yaprak dökümü ve ağıtlar.
Kimi kaderiydi peki senden sonra
Söyle, aşka böylesine dayanmalar.

Kimi bekliyordu sınırsız gökyüzü söyle,
Beklenmedik günbatımı kimilerinin.
Ne demektu ya da eyersiz koşmak böyle
Ruhun ezeli arzularınca doludizgin.

Bir şey söylemek ister sanki ağaçlar,
Bu suskunluk da çok yaraşıyor.
Renklere kurban oluyor renkler
Ve günler arzularını gemleyerek uçuşuyor.

Galaktion günleri kutlanıyor...
****

Mayıs'a ağlıyor aylardan Teşrinisani
Çınarın dibinde hışırtısı kurumuş yaprakların,
Yapayalnızım bağların sessizliği misali,
Artık üstüne karlar yağmış bağların.

Çeviren: Hasan ÇELİK

***

მარგალიტად ჩემი ცრემლი ყვავილებად სცვივა,
ის იარა, ის უარი ციცი
ახლაც, კარგო, ძველებურად მტკივა.

მარგს გარდასულს მზეც თან გაჰყვეს, ბარე
ამ ვაშაფხულს თუმც არ ეთქმის– 'არა'
იმ დღეების, იმ გრძნობების ქარი
ას ტორნადოდ, ას ცუნამად კმარა.

მე რა მითხრას სანუგეშო ხვალემ,
არჩუვანის ჩაელილია ხანა,
იტრიალებს უსასრულოდ ქამი,–
აუხდენელ ოცნებათა გამწა.

მთიებს ფერი დაუკარგა მთვარემ,
ალრილის ცას ვარსკვლავები ცვივა,
ის უარი, ის იარა ციცი
ათი ათასნახანჯლურად მტკივა.

***

გალაქტიონის იხდიან დღეებს,
'იისფერ თოვლის ხიდიდან ფენით'
სავსე ეართ, გარეთ აერთლებს ხეებს
და დღენი რბიან სურვილთა თმენით.

ამ შემოდგომას დავრჩებით ერთად:
მე, რექვიემი და ფოთოლცვენა.
შენს შემდეგ აბავის ერგო ბედად,
თქვი, სიყვარულის ასე მოთმენა.

თქვი, ვის ელოდაცა უნაპირო,
ეის– უცაბედი შემოღამება,
ან რას ნიშნავდა უუნაგირო
ქროლვა, რომელიც სულს სულენება.

თითქოს რაღაცის თქმა უნდათ ხეებს,
ეს გარინდებაც საოცრად შვენით,
ენაცვლებიან ფერები ფერებს
და დღენი რბიან სურვილთა თმენით.

გალაქტიონს ისტიან დღეებს...

***

გიორგობის თვე–ჭადრებთან მაისს
გარის გაკაცუნიგამშმარ ფოთოლთა,
მარგო ვარ, რომგორცსიჩუმე ბაღის,
ბაღის, რომელმაც უკვე მოითოვა.

Kasım 2004 ayında genç yaşında vefat eden şairin anısına.

Fahrettin Çiloğlu'nun Kitapları

Mustafa YAKUT

Geçtiğimiz aylarda ikisi ceviri olmak üzere beş kitabı eş zamanlı olarak yayımlanan Fahrettin Çiloğu'nu şimdiye kadar daha çok Gürcü kültürü ile ilgili yazı ve kitaplarıyla tanıyorduk. *Beni Bırak Uzaklara, Nisan Şiirleri ve Aşksız Mutluluk Yoktur*'un yayımlanmasının bu durumu değiştirdiği söylenebilir: artık Türk yazınında bir yazar olarak da var F. Çiloğlu, hem de üç farklı alanda...

F. Çiloğlu, 1955 yılında Ünye'de doğdu. İstanbul'da gazetecilik öğrenimini tamamladıktan sonra, uzun yıllar çeşitli ansiklopedilerde yazar, redaktör ve yazı kurulu üyesi olarak çalıştı. *Ana Britannica Ansiklopedisi*'nin ve *Portreler* dergisinin yayın kurulu üyeliğinde bulundu. Pek çok gazete ve dergide yazıları yayımlandı. *Çveneburi* ve *Mamuli* dergilerinin, bazı kitapların editörlüğünü yaptı. F. Çiloğlu'nun son kitaplarının tanıtımını sona bırakarak önce, Türkçe literatürdeki Gürcü kültürü açısından daha önce yazmış olduğu önemli kitaplarını ele alalım:

F. Çiloğlu'nun *Dilden Dine, Edebiyattan Sanata Gürcülerin Tarihi* adlı kitabı 1993'te Ant Yayınları'ndan çıktı. F. Çiloğlu'nun bu kitabı alanındaki yayınların da ilklerinden. 1968'deki Ahmet Özkan'ın sansasyonlar yaratan *Gürcüstan* kitabından sonra bu konuda Türkçe'de yayımlanan ilk yapıt olan *Gürcülerin Tarihi*, Gürcülerin tarihi, kimliği, dili, dini, edebiyatı, sanatı ve Türkiye Gürcüleri ile ilgili verdiği kısa ve nesnel bilgilerle önemli bir boşluğu dolduruyor. Özellikle "Türkiye Gürcüleri" ile ilgili bölümde, Türkiye'deki Gürcülerin 1578'lerden itibaren başlayan kısa tarihi, göç olayı (1877-78), yaşam, kültür, gelenekler ve Türkçe'den Gürcüce'ye kazandırılan yapıtların bibliyografyası, etnik kimlik, nüfus dağılımı ve Türkiye'deki Gürcü köylerinin listesi gibi daha önceki kaynaklarda bulunmayan bilgiler yer alıyor

F. Çiloğlu'nun ikici kitabı ise Rüya Özkalkan ile birlikte hazırlayıp 1995'te İmedi Yayınları'ndan yayımladığı *Gürcüce Okuma-Yazma Kitabı:* **Deda Ena** *(Ana Dil). Gürcü* alfabesiyle öğrenim için önce *Çveneburi* dergisinde tefrika edilen ve sonra kitaplaştırılan *Deda Ena*'da alanında Türkiye'de yayımlanan ilk kitap. Gürcü eğitimci İakob Gogebaşvili'nin *Deda Ena*'sını temel alıyor. Türkçe bilenlere Gürcüce okuma-yazmayı öğretmeyi amaçladığı için diğer *Deda Ena*'lardan farklı yanları var. Rahmetli Prof. Otar Gigineişvili'nin *"Anavatanından uzakta yaşayan Gürcülerle en son bağımız Deda Ena (Ana-dil)'dir"* sözü anımsanırsa bu kitabın değeri daha iyi anlaşılabilir. F. Çiloğlu'nun daha da geliştirilmiş olarak hazırlamış olduğu yeni *Deda Ena*'nın ise yakında yayınlanması sözkonusu.

F. Çiloğlu'nun hazırladığı bir diğer kitap, **Rusya Federasyonu'nda ve Transkafkasya'da Etnik Çatışmalar,** 1998'de Sinatle Yayınları'nca yayımlandı. Harvard Üniversitesi, Jon F. Kennedy Kamu Yönetimi Okulu, Demokratik Kurumları Güçlendirme Projesi kapsamında yapılan *Report on Ethnic Conflict in the Russian Federation and Transcaucasia* adlı araştırma temel alınarak hazırlanan kitabın birinci bölümünde, Rusya Federasyonu'nda yer alan Tataristan, Çeçenya, Dağıstan gibi özerk cumhuriyetlerin ve özerk bölgelerin merkezi yönetime karşı mücadeleleri, öte yandan bu özerk oluşumların kendi içindeki ve aralarındaki anlaşmazlıklardan kaynaklanan çatışmalar ele alınmaktadır. Kuzey Kafkasya, sürekli yinelenen entrikalar yüzünden çatışmaların en yoğun yaşandığı bölgedir. Bu bölge de bu bölümde ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

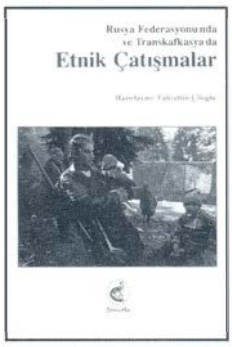

İkinci bölümde, Transkafkasya'daki üç cumhuriyet, Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcüstan'ı tehdit eden siyasal ve etnik çatışmalar genel olarak anlatılmaktadır. Bu bölümde, Kuzey Kafkasya ve Transkafkasya'daki çatışmalar, aralarındaki ilişkiler açısından da değerlendirilmektedir.

F. Çiloğlu'nun hazırladığı dördüncü kitap, ***Sıcak Hüzün,*** küçük bir Gürcü şiir antolojosi. 1998'de Sinatle Yayınları'nca basılan kitap, yirminci yüzyılın önde gelen Gürcü şairlerinden beşinin (Galaktion Tabidze, Ana Kalandadze, Muhran Maçavariani, Tamaz Çiladze ve Eka Bakradze) şiirlerine yer veriyor. Şiirlerin bir bölümünü Hasan Çelik'in çevirmiş

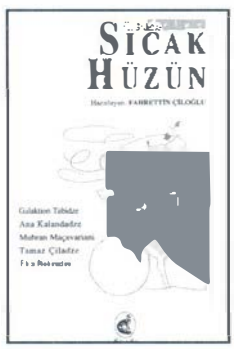

olduğu, Türk okuru Gürcü şiiriyle tanışırmayı amaçlayan kitabın giriş bölümünde ise Gürcü şiirini değerlendiren bir yazı yer alıyor. Gürcü şiirini başlangıçtan alıp, örneklerle günümüze getiren yazının sonunda F. Çiloğlu *"Bu yazıda, Gürcü şiirini tümüyle sergileyebildiğimizi söyleyemeyiz. Burada yalnızca, Gürcü şiiriyle ilk kez bir kitapta karşılaşan okurlara genel bir fikir vermek amaçlanmıştır. Bu yazı ve bu kitapta topladığımız şiirler, bulutların arkasındaki güneşten yeryüzüne sızabilen bir hüzme olarak algılanmalıdır"* diyor.

F. Çiloğlu'nun hazırlayıp yine 1998'de Sinatle Yayınları Çocuk Kitapları Dizisi'nden yayımladığı bir diğer kitap, bir Gürcü masal kitabı: **Falcı Hoço'nun Masalı.**

Küçük bir masal sandığı olan bu kitap yalnızca Gürcü masallarını değil, Gürcüler gibi bir Kartveli halkı olan Megrellerden de iki masalı içeriyor. Kitapta yer alan onüç masalın tümü F. Çiloğlu, İrina Gotsiridze, Hasan Çelik ve Hülya Çiloğlu tarafından Gürcüce'den çevrilmiş. Neredeyse tümü de daha önce Gürcü kültürü dergileri *Çveneburi* ve *Mamuli*'de yayımlanmış.

Gürcü masalları, Gürcü folklorunun diğer biçimleri gibi, yüzyılların içinden süzülüp günümüze ulaşmıştır. Her dönemde Gürcü halkı için eğitici-öğretici öneme sahip olmuştur. Bu masallarda sadakat, arkadaşlık, çıkar gözetmemek gibi simgelerle kaynaşmıştır; bu kahramanlar her türlü ichlikeye atılır ve amaçlarına başarıyla ulaşırlar.

İsmetzade Doktor Mehmet Arif'in 1893'te yayımladığı ***Gürcü Köyleri*** adlı kitabın, Arap harflerinden Türk alfabesine aktarılarak ve büyük ölçüde sadeleştirerek 2002'de Sinatle Yayınları'nca yayımlanması F. Çiloğlu'nun bir diğer başarısı. Söz konusu kitap büyük olasılıkla Osmanlı Dönemi'nde, Türkiye'deki Gürcüler üzerine yazılmış olan tek kitap. Mehmed Arif günümüzden yaklaşık 110 yıl önce İstanbul'dan Samsun'un Çarşamba ilçesine geçerek oradaki Gürcü köylerini görmüş, yöredeki Gürcülerin yaşantıları ve gelenekleri üzerine gözlemlerde bulunmuş ve izlenimlerini kaleme almıştır. Kitabın önemi, göçlerden (1877-78) hemen sonra yöredeki Gürcüler üzerine bilgi vermesinden geliyor.

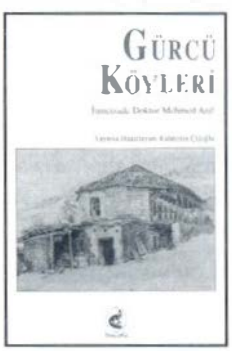

Diğer çevirilere gelince; F. Çiloğlu'nun Gürcüce'den çevirerek yayımladığı kitaplarla da her iki kültüre önemli katkıları var. Bunlardan ilki 2002'de Sinatle yayınlarından çıkan İvane Caiani'nin ***Borçka Mektupları.*** İ. Caiani, Çoruh Vadisi'nde görevliyken 1880'li yıllarda yazdığı ve Tbilisi'de çıkan *Droeba ve İveria* gazetelerinde yayımlanmış olan mektuplarında, burada yaşayan Müslüman Gürcülere ilişkin bilgiler aktarmaktadır. İ. Caiani'nın o zamanın Gürcülerinin yaşamı ve gelenekleri üzerine ayrıntılı bilgiler verdiği bu mektupları 1991'de Tbilisi'de basılan Şavşat Mektupları (Tserilebi Şavşatidan) adlı kitaptan alınmıştır.

F. Çiloğlu'nun Gürcüce'den ikinci çeviri kitabı ***İstanbul Gürcüleri,*** 2003'te Sinatle Yayınları'ndan çıktı. 1921'de *Kartvelebi Konstantinopolişi* adıyla İstanbul'da Gürcüce yayımlanmış olan kitabın yazarı İtalyan asıllı Eugenio Dallegio D'allesio.

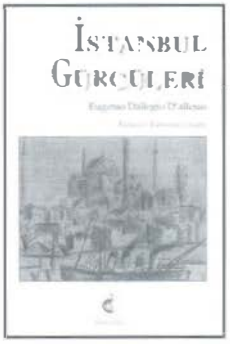

Kitap ağırlıklı olarak, İstanbul'da yerleşmiş Katolik Gürcüleri ele alıyor. Bizans döneminden başlayarak bu kentteki Gürcü kolonisi ve Osmanlı topraklarındaki Müslüman Gürcüler hakkında da bilgi veriyor. Gürcüstan'ın İstanbul'la ticarcini, bu kent üzerinden başka ülkelerle kurduğu ticari ilişkileri, aynı güzergahtaki deniz ulaşımını ve taşımacılığını anlatıyor. Dolaylı olarak İstanbul kenti üzerine de bilgiler aktarıyor.

F. Çiloğlu'nun Gürcüce'den çevirip yayımladığı son yapıtlar ise öykü kitapları; ***Düş*** (Guram Gegeşidze, Sinatle Yayınları, Haziran 2004) ve ***Ressam*** (Gogi Çagelişvili, Sinatle Yayınları, Temmuz 2004)

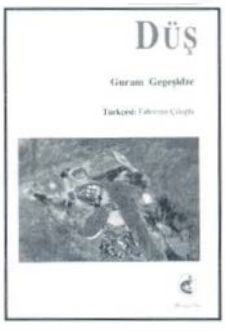

Guram Gegeşidze, çağdaş Gürcü edebiyatının önde gelen yazarlarından biri. *Günahkar* adlı yapıtıyla, Gürcü-

lerin geleneksel yaşamını değiştirmeye yönelik çabalara karşı duran akımın öncülerinden biri oldu. Daha sonra *Konuk, Uzaklık* gibi roman ve öykü kitapları basıldı. *Diş* kitabındaki öyküleri henüz karmaşıklaşmamış ve toprakla ilişkisini koparmamış Gürcü toplumundan kesitler yansıtmakta. Yalın ve gündelik yaşamın ayrıntıları anlatılmakta.

Kitaptaki öyküler: "Gigi ve Leo", "Yağmur", "Limon", "Eu", "Düş", "Bir Gün" ve "Bilmece"

Gogi Çagelişvili, çok güzel İstanbul resimleri de yapmış olan uluslararası üne sahip bir ressam. Gençliğinden beri öyküler yazmış. Üç kısa öyküsü daha önce Adam Öykü Dergisi'nde yayınlanmıştı Kendi yaşantısı üzerine kurgulanmış olduğu izlenimini veren, birbiriyle bağlantılı öykülerinde annesini kaybeden bir çocuğun duygusal gel-gitlerini, yetişkinliğe geçerken yaşadığı hayal kırıklıklarını, bir ressamın sıkıntılı sanat ve aile yaşamını anlatıyor.

Ressam kitabındaki öyküler: "Figürler", "Tiyatro", "Sinema", "Annenin Ölümü", "Kahverengi Gardrop", "Gio'nun İlk Kadını", "Orospu", "Ayı", "KGB", "Gio Evleniyor", "İrina", "Köln-İstanbul" ve "Ressam".

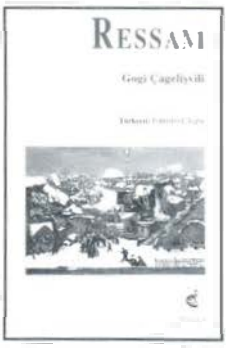

F. Çiloğlu'nun yazdığı, bir de, birinci baskısı 1999'da Doğan Kitapçılık tarafından yapılan ve Livane Yayınlarınca yeniden yayımlanan ***Kurtuluş Savaşı Sözlüğü***adlı yapıt var:

Kurtuluş Savaşı, Birinci Dünya Savaşı sonunda Osmanlı Devleti'ne ağır koşullar dayatan Mondros Mütarekesi'yle ortaya çıkan işgale ve İstanbul Hükümeti'ne karşı Mustafa Kemal'in önderliğinde Anadolu'da yürütülmüş ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla sonuçlanmış ulusal bağımsızlık savaşıdır. *Kurtuluş Savaşı Sözlüğü*, bu dönemi alfabetik olarak ele alan bir tür özel adlar sözlüğü. Sözkonusu döneme ilişkin çok sayıda başlıktan oluşuyor. Kurtuluş Savaşı'nda rol oynamış kişiler, bu dönemdeki olaylar, kurumlar, anlaşmalar, çatışmalar, gazete ve dergiler ele alınıyor. T.B.M.M'ne temsilci gönderen o dönemdeki sancakların ya da vilayetlerin Milli Mücadele dönemine ilişkin tarihleri anlatılıyor ve milletvekillerinin adları veriliyor.

BENİ BIRAK UZAKLARA, AŞKSIZ MUTLULUK YOKTUR, NİSAN ŞİİRLERİ

F. Çiloğlu'nun Türk yazınının üç farklı alanında eş zamanlı olarak (Haziran 2004) yayımlanan üç yeni kitabıyla ilgili olarak kendi sözlerine yer vererek tanıtmak uygun olur kanısındayım. ***Beni Bırak Uzaklara*** kitabı, şiir ve öykü kitapları arasındaki ortak noktalar, "kısa öyküler" ve masalsı anlatım için F. Çiloğlu:

"Öncelikle kendi havamın bu üç kitaba yansımaları var, bazı ortak yanları da bu açıklıyor. Ama temel olanın bunu olduğunu söyleyemem, asıl örtüşmeler benim bilerek yapmığım küçük oyunlar. Yazmayı seviyorum, çünkü yazmak yaşamaın en zevkli yanlarından biri

Yaşamın en zevkli yanı ise kendisinin bir tür oyun olması. Bir tiyatro salonesindeki gibi oynayarak yaşadığımızı söyleyebilirim. Ama ezberlenmiş bir rol yok, ne zaman neyi oynayacağınızı bilmiyorsunuz. Ama sonuç olarak oynuyor ve bir oyun içinde yaşıyoruz. Yazmak bir başka yaklaşımla "oyun içinde oyun". Ben yazarken bu "oyun içinde oyun"a da küçük oyunlar katıyorum. Bu oyunları okur buluyorsa, onun içinde de var oluyor bu küçük oyunlar. Bulamıyorsa yazarın küçük oyunları olarak kitapta kalıyor.

Ben yalnızca kısa öyküler yazıyorum. Bu tarz öyküleri "kısa kısa öykü" olarak tanımlayanlar da var. Kısa bir düz metinde bir şeyi anlatabilmeyi seviyorum, anlatabilmiş olmak hoşuma gidiyor. Bu belki, biraz da şiir yazmamla ilişkili olabilir. Bir şeyi, mümkün olduğu kadar az sayıda sözcükle anlatma lüssi buradan geliyor olabilir. Ama yazı hayatımda şiir olmasaydı, sanki sene de kısa öyküler yazarmışım gibi geliyor bana. Kısa öykülerin ucu açık, tamamlanmamış gibi. Okur isterse, kafasında öyküye devam edebilir, isterse bir bakıma kendisi yazmayı sürdürebilir. Kısa öyküünün bence en çarpıcı yanı, yarım sayfalık bir öyküünün insanı yirmi sayfa yazabilecek kadar hayallere, düşüncelere, duygulara sürüklemesi. Ben kısa öyküünün başarısının burada yattığına inanıyorum. Bir öykü okuduğumda, öyküünün çizdiği sınırların dışına çıkarak, siz

yerli bir "dünya" kurgulayabiliyorsanız, bu iyi bir kısa öykü okuduğunuzu gösterir. Masalsı dilin, masalsı anlatımın, kısa öykünün ufuklarını daha da açık tuttuğuna inanıyorum. Ama masalsı havanın olmadığı pek çok öykünün de böyle olabileceğini, olduğunu söylemeliyim. Öte yandan öykülerimde farklı kültürlerin izleri, yansımaları var. Ayrıca öykülerde gizemli, örtülü bir yanın olmasının, öyküyü bazen, belki anlaşılmaz ama çekici kıldığını düşünüyorum. Ama gene de temel dürtünün biraz önce de söylediğim gibi "oyun içinde oyun" olduğunu söylemeliyim. Örneğin "Uçimnaçini" öyküsünü okuyup oyun içindeki oyunu keşfedenler, ne demek istediğimi daha iyi anlayacaklardır." diyor.

Yazarın toplumsal-politik olayların anlatımındaki duyarlılığına bir örnek olarak gösterilebilecek öykülerden "Gerçek" adlı bölümde yer alan, ölüm orucu nedeniyle "wernickekorsakoff" hastası olan birinin yaşamından bir kesit aktaran *Artık Çok Geç* adlı öykü ve öldüren sol görüşlü bir öğrencinin yaşamından bir kesit veren *Bir Yitik Hayat* adlı öykü ile ilgili olarak ise F. Çiloğlu;

"Gerçek" adlı bölüme koyduğum iki öykü, gerçek yaşamlarla daha ilişkili öyküler. Ama sanırım buradaki gerçekler insana acı veren gerçekler ve yalın haliyle çok ağır, kaldırılması da bir o kadar zor. Belki de bu algılama biçimi beni böyle bir anlatıma itmiş olabilir. Bazen bir öyküyü neden öyle bir üslupla yazmış olduğuma ben de çözemiyorum, çünkü yazma süreci bazen yazarın kontrolü dışına çıkabiliyor. Diğer iki öyküdeki üslubu için de aynı şeyi önerebilirim. Belki de bu, yalnızca benim algılama ve duygulanma biçimimle ilişkilidir. Beni etkilemiş olan bir olayı öykülerken iç dünyamda neler olup bittiğini tam olarak ben de bilmiyorum. Gerçek hayatta bir olaya bakışım ile öyküde ele alışım arasında da zaten bir paralellik bulunmuyor. Yazarın iç dünyasının parçalanmış bir iç dünya olduğunu ve bu parçalanmanın, yazarın kendi hayatın gerçek dünyada, içinde yaşadığımız dünyada yaşaması ile öykülerindeki kişilerin yaşamlarının, gerçek gibi görünse de, sonuç olarak yazarın kurguladığı bir dünyada geçmesinden kaynaklandığını söyleyebiliriz" diyor.

Aşksız Mutluluk Yoktur kitabı için F. Çiloğlu'nun sözleri şöyle:

*"Eğer Louis Aragon'un kitabının adı öyle olmasaydı, muhtemelen bu kitabın adı **'Mutlu Aşk Yoktur'** olurdu. Aşk, en derin insani hallerden biri. Mutluluk ise, hepimizin tam olarak ne olduğunu bilmediğimiz ama olmasını istediğimiz bir duygu. Gene mutluluk için, bir tür 'ölü deniz' diyebiliriz. Çalkantının olmadığı, iç huzurun ve tatminin olduğu bir yaşam alanı var mıdır bilemiyorum. Varsa eğer, bize bu tam da 'mutluluk' gibi geliyor. Oysa aşk, okyanus gibidir. Ölü denizde var olan hiçbirşey, okyanusta yoktur. Eğer mutluluğu, bir duyguyu zirvesinde yaşamak gibi algılarsak, o zaman mutluluk aşk ile birlikte var olabilir. Ne var ki, pek çok duygu biçiminin zirvesini aşkta tanıyan insan, öte yandan en mutsuz insandır. Düştüğümüzde canımızı ne kadar yandığı, biraz hangi yükseklikten düştüğümüze bağlı değil midir? Bir de düştüğümüz zeminin nasıl olduğuna kuşkusuz..*

Aşk bizi zirveye taşıdığında, aşksız bir mutluluğun olmadığını kavrıyoruz; zirveden sonra yere düştüğümüzde de 'Mutlu aşk yoktur' diyoruz."

Nisan Şiirleri içinde altı bölüm yer alıyor. Her bölüm farklı içeriklerden oluşan şiirleri bir araya getiriyor. 'Masal' ve 'Masalötesi' bölümlerinde İstanbul üzerine yazılmış şiirler var. F. Çiloğlu'nun *Nisan Şiirleri* kitabı için dedikleri ise şöyle;

"Cumhuriyet kitap ekindeki 'Şiir Atlası' sayfasında epey şiir çevirdim yayımlandı. Yedi Gürcü şairin şiirlerini Türkçeye kazandırdım. Ayrıca eski Mısır şiirini ve Japon şiirinden 'tanka' ile 'haiku'lar çevirdim; bunlar da Şiir Atlası'nda çıktı. Şiir çevirilerim başka dergilerde de yayımlandı.

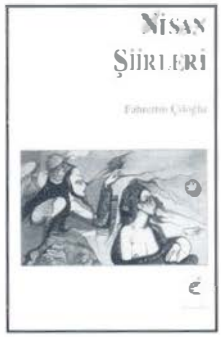

Öte yandan Sıcak Hüzün adlı kitapta da yer aldı. Kendi şiirlerimin ise çok azı daha önce yayımlandı. Oysa uzun yıllardır şiir yazıyorum, belki daha çok kendim için. Ama zaten herşeyi önce kendimiz için yazdığımızı söyleriz, sonra başkalarını karşısına çıkarız. Çünkü yazdıklarımız kendi dünyamıza sığmaz olur ve bu dünyanın dışına taşar. Nisan Şiirleri'nin de öncelikle kendi dünyam dışına bir taşma olduğunu belirtmeliyim. Beni şiir çevirmeye biraz da şiir yazıyor olmam itmiştir. Sonra şiir çevirmem yazmamı etkiledi. Bu iki yazınsal halin, karşılıklı olarak olumlu etkileri var, biri diğerini kolluyor ve besliyor. Ama bu içiçeliği, ben de daha çok öykü yazarken yaşıyorum.

Şiirlerimin üzerinde bir 'hüzün ve sevda' örtü-

sünün olduğunu söyleyebilirim. Hayatı yaşayıp gidiyorsunuz ve yaşamın hızlı temposu içinde geride kalan yıllarınıza dönüp bakma fırsatınız bile olmayabiliyor. Belki de bunu istemiyorsunuz, geriye bakmak yerine ileriyi düşünmek, gelecek düşleri kurmak daha cazip geliyor insana. Ne var ki yaşamınızın acı ve aşklarla, hastalık ve ölümlerle, hayal kırıklıklarıyla çalkalandığı, altüst olduğu zamanlarda, hayata bakışınız da değişiyor. Geleceğin pek de gelecek olmadığını, geçip giden yılların pek de geçip gitmediğini görüyorsunuz. Çocukluğunuza örneğin, fısıltıyla seslenmiyorsunuz, çocukluğunuz arkasını dönüyor size, çünkü çocukluğunuz sizi, yetişkin halinizi tanımıyor. Gençliğiniz de öyle... Herşeyin geride kalmış olması karşısında, yapacak birşeyiniz yok. Bir aşkı tutkuyla yaşamışsınız mesela, onun da geride kaldığını görüyorsunuz. Bütün bunlar karşısında söylenebilecek fazla birşeyin kalmadığını da görüyorsunuz. 'Ne diyebilirim?/Hayatın bir oyunuydu bütün bunlar' diyorsunuz"

GENÇLİK YILLARIMIN ŞEHRİ

Gençlik yıllarımın umutlu şehri
Yeni bir güne başlıyor Boğaz vapuruyla
Galata Kulesi altı yüz elli yaşında bir ihtiyar
Ama gençliğindeki gibi mağrur ve bahtiyar
Oysa Kız Kulesi çoktan unutmuş eski aşkını
Beyazıt Kulesi gece tedirgini yine
Hüznün çanlarını çalıyor Bizanslı Kariye
Genç çığlıklar yükseliyor Topkapı Sarayı'ndan
Aya Sofya'nın kanıyor yaralı yüreği
Ve Yerebatan gözyaşı döküyor ardından
Ben aynı kadına iki kez aşık olmuş kadar mutlu
Senin gözlerinle seyrediyorum İstanbul'u

BİR AKŞAMÜSTÜ

Bir akşamüstü keşfettim,
Yağmurlu bir akşamüstü,
Pencereden sarkıp sigara içmeyi.
Bir sigara içiminden daha uzakken
İstanbul,
Saçları ayasofyasarısı,
Gözleri sultanahmetmavisi...

Her akşamüstü,
Yağmurun Tiflis'i yıkadığı
Her akşamüstü,
Pencereden sarkıp yarı belime.
Bir sigara içimi uzandım
İstanbula
Ve gözyaşlarımı akıttım Kura Nehrine
Yerebatan yerine...

İSTANBUL DÜŞLERİ-I/5

Parisli bir aktris olsaydın
Bir kumpanyayla gelseydin
Sana gönlü düşen muharrir olurdum
Ne şehr-i İstanbul'u, ne de beni severdin
Diz çökerdim önünde
İstanbul bir Babil'dir, derdim
Ayrı bir dünya
Kainatın yaratılışından önceki kargaşa
Güzel değil, harikuladedir
Çirkin değil, korkunçtur
Hoşa gitmez, sarhoş eder
Bir başka yıldızda yaşamaktır bu hal
Gitme kal

Yukarıya üç örneğini aldığımız *İstanbul Şiirleri* için de F. Çiloğlu:

"Kitaptaki bütün 'İstanbul'larını aynı İstanbul olduğuna kefilim. Bence bir insan için en güzel kent, aşklarını yaşadığı kenttir. İstanbul benim en güzel kentim ve bir sevgili kadar sıcak, kucaklayıcı ve vazgeçilmez. Şiirlerimdeki İstanbul, güzel yüzleriyle karşımıza çıkıyor daha çok. Tarihsel dokusuyla, bugünkü haliyle, kültürel çeşitlilik yansımalarıyla..." diyor.

F. Çiloğlu, yazılarına ve çevirilerine devam ediyor, edebiyat dışı konularda da yazıyor. Yakın bir gelecekte yine birkaç kitabı birden çıkarsa sürpriz olmaz sanırım. Kalemine sağlık Fahrettin Çiloğlu! Ve teşekkürler Sinatle Yayınları! Yeni kitaplarda buluşmak dileğiyle...

Not:

F. Çiloğlu'nun son kitaplarıyla ilgili kendi söyledikleri, Leyla Asude İrem'in yaptığı, 2 Eylül 2004 tarihli Cumhuriyet Kitap Eki'nde yayımlanan söyleşiden alınmıştır.

İranlı Gürcülerden Mektup Var

Osman Nuri MERCAN

Şah Abbas (İran Şahı) tarafından Gürcüstan'ın doğu bölgesi Kaheti'den zorbalıkla İran'ın Fercidan bölgesine sürülen Gürcülerin torunlarının torunlarından mektuplar aldık. Dergimize ve şahsıma gönderilen mektuplardan benzerleri yine İranlı başka Gürcüler tarafından www.gurcuhaber.com ve www.chveneburi.net sitelerine ve kurucularına da gönderildi. Tüm bu mektuplar Gürcüce idi ve Gürcü alfabesi ile yazılmıştı.

Biz bu mektuplardan üçünün aşağıda fotoğraflarını yayınlıyoruz.

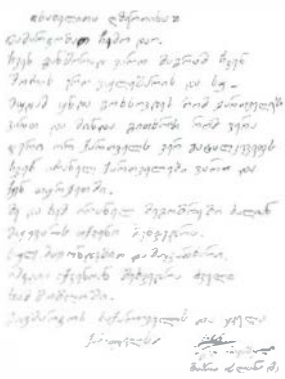

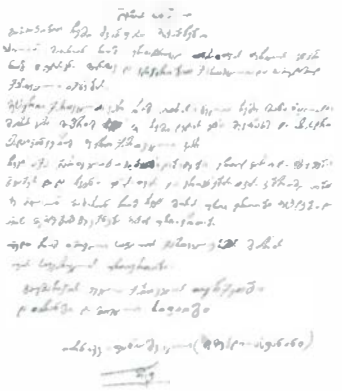

Bu mektuplara ortak bir cevap şeklinde yazılan benim mektubumun Türkçesi ve Gürcücesi aşağıdadır.

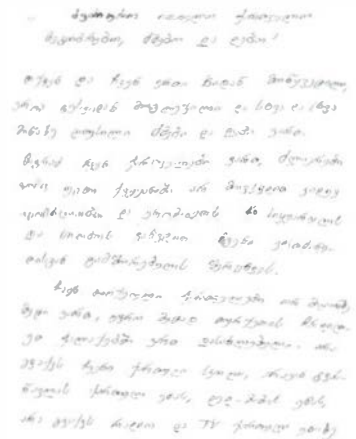

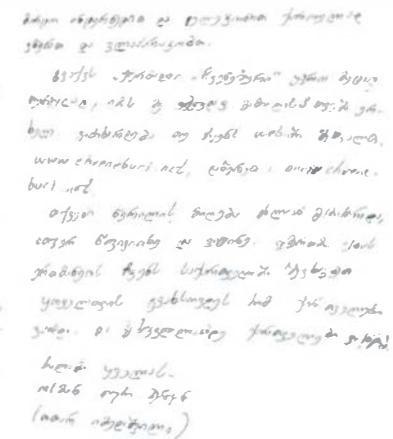

Sevgili İranlı Kartveli kardeşlerim,

sizler ve bizler aynı ağaçtan koparılmış ve iki ayrı toprağa bırakılmış kardeşleriz. Biz bu ayrı topraklarda ölmedik ve hala yeşerip yaşıyoruz. Bizi birbirimizden ayırardar utansınlar.

Biz, Türkiye'li Gürcüler iki milyonun üzerindeyiz. Özellikle Türkiye'nin kuzey şehirlerinde yaşıyoruz. Gürcüce eğitim veren veya öğreten okulumuz yok, radyo ve TV'miz yok. Sadece internet ve telefon ortamında Gürcüce yazışabiliyoruz.

Bizim burada çoğu Türkçe yazılan Gürcü Kültürü Dergisi "ÇVENEBURİ KÜLTÜREL DERGİ" var. Onu ben çıkarıyorum ve üç ayda bir yayınlanıyor.

Sizlere bizim Gürcüce web sitemiz "www.chveneburi.net"i ziyaret etmenizi tavsiye ediyorum.

Ayrıca, bizlerle e-mail yazışması yapabilirsiniz.

Benim e-mailim: onni@chveneburi.net

Allah hepimizi bir gün ata vatanımız Gürcüstan'da kavuştursun.

Hepinize Selamlar

Osman Nuri Mercan

(Otar İmedaşvili)

Tbilisi'de Türkiye Gezileri Sergisi

Buba KUDAVA

28 Haziran-03 Temmuz 2004 tarihleri arasında Tbilisi İvane Cavahişvili Devlet Üniversitesi'nde aynı üniversitenin Güney Kafkasya ve Anadolu Araştırma Merkezi (Başkanı Tbilisi İvane Cavahişvili Devlet Üniversitesi'nin eski Rektörü Prof. Dr. Roin Metreveli'dir) tarafından Türkiye Gezileri Fotoğraf Sergisi düzenlendi. Merkezin 5 kişiden oluşan gezi grubu (Tbilisi İvane Cavahişvili Devlet Üniversitesi Öğretim Üyelerinden Buba Kudava, Goça Saitidze, Caba Samuşia, Bondo Kupatadze ve Türkolog Zurab Batiaşvili) 15-29 Ağustos 2003 tarihleri arasında Ardahan, Artvin, Erzurum ve Kars illerini gezip 4000'den fazla fotoğraf çekmiştir. Fotoğraflar adı geçen merkezin üyelerinden Doç. Buba Kudava'ya aittir.

Yaklaşık 400 fotoğrafın sergilendiği sergide 20 bölüm (Tabiat, Kaleler, Camiler, Kiliseler, Yazılar, Köprüler, İmerhevi, Karadeniz, Çveneburiler, Yaşam, Akçakale, Hayvanlar ve Kuşlar, Üzümler, Kabartma, Biz vs) vardı.

Sergi Tutarçela adlı şarkı topluluğunun Cilveloy şarkısıyla açıldı. Sergiye gelen tüm Gürcüstan Patriği II. İlia ve Tbilisi İvane Cavahişvili Devlet Üniversitesi eski Rektörü Prof. Dr. Roin Metreveli birer konuşma yapıp bu tür sergilerin iki ülke arasında eğitim ve kültür ilişkileri açısından çok önemli olduklarını söylediler ve grup üyelerine güzel çalışmalardan dolayı teşekkür ettiler.

Bu konuşmaları Tutarçela Topluluğu'nun Lazca ve Gürcüce şarkıları takip etti.

Daha sonra Doç. Buba Kudava kısa bir konuşma yaparak grubun amaçları ve çalışmalarını anlattı. Kudava, gezi sırasında Basiani savaş alanının ve Sveti Kalesi'nin yerlerinin tespit edildiğini söyledi.

Doç. Caba Samuşia Zakaria Çiçinadze'nin "Kartvellerin Müslümanlaşması" ve Zurab Batiaşvli'nin "Kapadokya" adlı kitaplarının Çveneburi Dergisi'nin ve İmerhevi Takvimi'nin tanıtımlarını yaptı. Güney Kafkasya ve Anadolu Araştırma Merkezi gelecekte birçok kitabın basılmasını da planlıyor.

Ziyarete gelenlerden birçoğu Çveneburi Dergisi'ni merak etti. Ancak Türkçe bilmedikleri için üzülerek içeriğini anlayamadıklarını da söylediler.

Yaz olmasına rağmen sergiye Gürcüstan kamuoyunun ilgisi büyüktü. Sergi ile ilgili röportajlar ve makaleler tüm Gürcü medyasında yer aldı. Altı gün süren sergi birkaç bin kişi tarafından ziyaret edildi. Bu altı gün boyunca salona gelen ziyaretçiler bir yandan fotoğrafları gezip bir yandan da devamlı çalan Kazım Koyuncu, Birol Topaloğlu, Bayar Şahin ve diğer sanatçıların otantik şarkılarını dinliyorlardı. Sergiye gelen gençler birçok defa kendilerini tutamayıp horon teptiler.

Daha önce serginin 5 gün süreceği açıklanmıştı, ancak yoğun istek nedeniyle 6 gün sürdü. Doç. Buba Kudava sözkonusu serginin Gürcüstan'ın çeşitli kentlerinde ve Türkiye'de de açılabileceğini söyledi.

Not: Bu resimler **Nisan 2005**'te İstanbul'da dergimiz tarafından sergilenecektir.

Ünye Festivali Sona Erdi

Ahmet ÇİÇEK (TSHADADZE)

Ünye 13. Uluslararası Kültürve Turizm Festivali 23-24 ve 25 Temmuz 2004 tarihlerinde yapıldı. Her yıl geleneksel olarak düzenlenen festivale geçen yıl olduğu gibi bu yıl da Gürcüstan Halk Dansları Topluluğu damgasını vurdu. Seçkin konukların, yerli ve yabancı misafirlerle on binlerce Ünyelinin katılımıyla gerçekleşen festival, açılış töreninden hemen sonra Ünye Nuriye İlköğretim Okulu Folklor Ekibi, ilçemiz ve yöresel oyunlarımızdan örnekler sundu. Daha sonra ise şefliğini Gia Marcanidze ile Levan Tsitaişvili'nin yaptıkları Gürcüstan Halk Dansları ve Halk Müziği Ekipleri "Samşoblo" ile "Homli" sahne alarak birbirinden güzel Gürcü Müziği ve Dansları'ndan gösteriler sunarken Ünyeliler ve misafirlerin yoğun sevgi ve ilgisini kazandılar. Grup "Samşoblo" sırasıyla Acaruli, Parikaoba ve Mtiuluri'yi oynarken "Homli" de Gare Kahuri'yi seslendirdi. Gece ilerleyen saatlerde TRT Devlet Sanatçıları ve Belkıs Akkale'nin şarkılarıyla son buldu. Festival'in ikinci gününde yapılan Yağlı Güreşlerde Ünyeli Başpehlivan Recep Kara Kazandı. Akşam etkinliklerinde ise yine "Samşoblo" ve "Homli" sahneye çıkarken danslardan Samaia ve Tsekva Kartuli'yi şarkılardan ise Lalebi ve Şavlego'yu seslendirdiler. Gece, 3. Lig'de Şampiyon olup bu yıl 2. Lige yükselen Ünyespor'un şampiyonluk kutlamaları ile devam ederken geç saatlerde Karadeniz Müziği'nin güçlü sesi Volkan Konak'ın seslendirdiği birbirinden güzel ezgilerle sona erdi. Festivalin son gününde At Yarışları, Toplu Sünnet, Fındık Güzeli Yarışması, Geleneksel Halı Saha Futbol Turnuvası Finali, Plaj Voleybolu Finali, İskele Mevkiinde çeşitli Deniz Şenlikleri etkinlikleri yapılırken akşam saatlerinde ise sırasıyla Ünye Nuriye İlköğretim Okulu Folklor Ekibi, Gaziantep Folklor Ekibi, Bafra Belediyesi Mehteran Ekibi ve Gürcüstan Halk Dansları ile Halk Müziği Ekipleri çeşitli gösteriler sundular. Bu gösterilerde "Samşoblo" Tsekva Kartuli, Horomi ve Ceirani'yi sahneye koyarken "Homli" de "mağlamıtasmodga" ile Artvin yöresine ait hepimizin yakından bildiği Cilveloy'u seslendirerek Cumhuriyet Meydanı'nı dolduran on binlerce kalabalığın coşkulu alkışları arasında sahneden ayrıldılar. Gece ve festival Deniz Seki'nin sahne almasıyla son buldu. Festival'in sunuculuğunu Melike Öcalan ile Başbakanımız R. Tayyip Erdoğan'ın özel sunucusu Eşref Keskin yaparken, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hilmi Güler, AK Parti Genel Sekreteri Ünyeli İ. Naim Şahin, AK Parti Grup Başkan Vekili Eyüp Fatsa ile Kırkpınar Başpehlivanı Ünyeli Recep Kara da katılarak festivali renklendirdiler. Gürcüstan'dan gelen 40 kişilik misafir ekip festival bittikten sonra 27 Temmuz 2004 Salı günü Kaymakamlık ve Belediye Başkanlığı tarafından makamında kabul edilerek çeşitli hediyeler ve ödüller verildi. Aynı gün Ünye şehir turu ve alışveriş yaparak yorgunluklarını üzerinden atan Gürcü misafirler 28 Temmuz 2004 Çarşamba günü ilçeden ayrıldılar.

Çveneburi Dergisi Buluşmaları

Gaffar YILMAZ (KATAMADZE)

Saakaşvili'nin annesi Giuli Alasania ile anlamlı buluşma...

hlJnhul';ı ilirKİ lcı gelen GürclhtanDc\·lcı Ba ıanı Mihcil SaJl;ı qh'nin :mıc'ı Giulı Ala nİ; Tılrl.İ)c'dc d Gürcli lülıüninün tcrn,ilci'ı ol;ın Ç\cncburi Dcrgi ı. Ch,cncburi.Ncı vc Giircü l'labcr Com yöncıicilcriylc birarap geldi ıc üncnıili ;ıçıkl:umılard:ı bulundu.

Çıcrıburilcr için 'Otı dcrt-cc :ml:ım ve Oncnı ıa ıyan bulu ın:ı. htanbul Harbi)c'dcli llihon Otcli'ndc gerçekl q ü_ Ala ını:ı.Ç\cncburi Kültürel Ocrgi·nın \orumlu müdüri \'C ,;thihi Q,ınarı Nuri Mercan. Ch"crıchıiri.Ncl)Öneıiei-adınini Erdal Kii ·ül ve Gürcü llabcr.Cnnı)ÜllCİİci-Lcliıörü Gaffor Yılma? (Kaıaınadıc) ile öıcl bir gürii-re p ptı.

Göriı-tı!C la l ılılı ..ohbcı h:t\a ında g '·ın. Türli)e.dcli Gürcii \üllür organları olan ü· \urumun lcm,ileileri. Türli-)e \ k\ı Çverk!buri l illün.inün bugün geldiği il04ıa hallınd;ı Al:hania'>ı bilgilcndirdi. Ayrıca Gürcü,ı;ın'dalı lülıürcl etiiniillcrleılgili görü alı veri indc bulunuldu. Gürcıı liıüriinc }önchl bir çol öncnıili projc)e ünd.rlıl eden Giuli Al:";ıuia. 11,ılı-i Devlet Üni-\'er,itc,i'ındcki Tiirloloji Profo,örlüğii görevinin)Wıı,ıra. aynı n nı;md;ı gççiığininii :ıy Giircü.ı:ın·da birinci'i dilcnlcncn Giircü,l;ın dı ındali Gürcü kılılıürünün 1enı,ik'ilcrinin l;Hıldığı ..Ç,cncburcbı" fe-ıiv:ınni orgımıre eden 'ıril bir ınlfın d;ı b:ı l.anlığını)ÜrÜİÜ)Of. Tıirliye'dclı GiirLÜ liilıüriinii 1cı ın ılcıı rc,ıivalc k:ınılan 1·Lu;ahela grubunun \C Bayar Şahm"in ,;ın,a-)Oncl hır h ğcnİ) k lar.ılanchğmı dile getiren Ala,ani:. bu fc,ıivalin lkr)ıl dil1enlcneceğini la)dclli

Kendi,iylı: ll'a hir 'ii)'lqi yapığınıı ı Giuh Ala,ania, yeni kurulan hu vakfın yuııdı ınclali Gürcülere. ü1ellikle l.rKli iii l'mılıllcrine. lültürlı:rini ıe dillerim l:ı)bcınni Gürciilcrc yörk!lil hizmcı H'fCccğini >i)'kdi. Gircü\-t:ın"d:li her üni,cr.ıiede i,ı,,'n:ı-11 Türkoloji höliınünün bulunduğunu bcliıı ıcn Ata,ani<ı. <ı)lll elilld.: lendi,inin Tiirk iiiuvcr,ıiclerindc dc (iürcil dili hülümii ıc lür'ü'ü gömıcyi a mıl;ıdığını ,üylcdi. Bu lonuda ili ül\c :ıra"nda bırl:ı yıldır hırçalı ın:ı)ırtütülchijiinü aneal IKnıi ı "°nuç alınamadığını :ı)'d c cn Ala-;ıuia. :ılac:l Günü dili bölümleri ve \iir,ülcrinin. "°ndüncnıdc i'mc la1.;ın:ın Giıcü,ıan ve Tiirl.iye ara-ınd:ıli birçol konud:ıli ili lileri olunılu yönde erlilcycceğini dile getirdi

Ala :ıı ı:ı. .'Oğlunuzun de\lcı ba lanı olra ınıdan \Oflra du)gul:ınnıı dcği ıı nıiT \Oru,ınna. ··nirçok .orunun çö ı üm belledığı Giirıü,ıan'm bınıinlüğümin 'ağlan;ıcağını umut cnığini de ,o.derine ekleyen Giuh Al;\ania. Glircü Haber.Com. Chn:ncburi.Ncı \C ç ,encburi Kühıirel Dergi ar,ıcılığıyla Tiirliycli Çıcıu.:hurilcrc nıullıılu ı. 'ağlık ve ili kilcrin gcli lirilcrd. daha da yaıınt:ı ına yönlinde ıcnıcnnilcrini ilcıni.

Gürcüstan'ın eni Başkonsolosu'na hoşgeldin ziyareti...

Türli)e'dcli Gürcü Kültüriinün 3 kurunı,alının ıcnı-'ilcilcri. j,ı;ınbura henül al;ınaıı Giircü,1an b;ı kon.;olo-,u'nu lip rcı ellı. Yeni ba lon..olo' Zviad Kvaçanıir:ıdıc. •defi Teimuru Şar.ı - idıe'nin Bulgari,ıan'a büyülclçi olar.ti., ;ıtannıa ınım :ırdmdan görcH! geıiıildı.

Türl liihüriiylc ill \cı 4 yıl \tireyle gürcv)apığı At.erhayc;ın·d;ı ı;ını n)eni Ba \on..oIO\ 7\l:ıd K\açarıiir:ıdıc")c ill ıiy:ırcit i-.. Tıı iİ)c"deli Gürcü Külıüriİ'nün 3 kuruı malının ıcın,ilcilcri yapıı. Kv:ı·mıiiradzc. (\enehuri Kühircl Dergi ':hibi Q,ıuan Nuri flcrl:ın (l n a viliJ. C11cnchun Neı"in)ımeıiici ııdıiini Erd;ıl Küçül (1\ivnarİ(l/e) ve Gürcü Hahcr.Cnnı\ın yön.tici-cditürü Gıffor Yılmaı (Kalarıı;ıdıc fyi - ı derece 'ıcal bır lildc k:l)tl:ıdı. Gürcü,ı:m'ın ı-ınnhul'd:ıli b: lon-.olcl\u Gürcü Kühiriiıı'mın kunıın,al tcm,ilcılcri)lc ç;ılı ınıı oda ııda iiiel bir giiıii ıne y;ıplı. (;ıy ve lah clcrin c likelliği ' saat!il lo)LL-.ohbcue Türliych Gürnilcrin ın:dillcrim nıuhafaıa ıc öğrcnnk l ull;ı n, lühünİ faaliycı k ri. h llcnlılcri ıc Günü,1an'dali -.n -chı mı k r lonu uldu. Solıhcl ,ıı ı,ında. Güni,ı:ın \C Tiriıyc·de Gürıii lühürünii ılgilL'ndircn cılinlılllcrlc ilgiti cnfo mıa yon ı;:ıyla ınıı da giiıulerıic ıeıirildi. Ba lon,olos Zviad Kvıı;;ınnr.ıdıe. Türlİ)e ıc Gim:iiç!an ara,md;ı\i do ılul ili l"i İİ1crine bıuacdikt.-l hcrıürlü oıtal lihünİ faahycı için ım\;:ımlard:ıhilindcclc,l d »Ö1ü ı-c nl.

Giircu,ı:ın J,ıauhul B:ı loıNılo,luğu a ağıd:ıki yeni adrc\llC la ınını ıl!'

Yeni Adres: Cunıhuriyeı C;ıddc-ı. Belvü Apı. No: 169 Kaı:' Elın;ıdağ·İSTANBUL

j,ı:ınbul'd;tli Gürci,ıaıı Ba kon..cılO\luğu'na ul; ahilcceginil ıclcfon \C fob ınuın:ıralıırıy':ı ö)le:

Tel : +90 'I' 343 92 57

Faks: +90 'I' 343 92 58

e-m :il:,J1;111.. (,up ronlinc.com

Gönen, Batum ve Artvinliler Kültür Dayanışma Derneği Kuruldu

Bülent SELBAŞI

Bizler, 1876-1877 Osmanlı-Rus Savaşı sonrası Batumi ve Artvin havzasından, Balıkesir İli Gönen İlçesi ve köylerine göç etmek durumunda kalmış Gürcü bir kitlenin nesliyiz.

İlçemize bağlı Artvin ve Batumi havzası Gürcü kökenli insanımızın yaşadığı sekiz köyümüz (Baletdede, Çınarpınar, Çiftlikalan, Ekşidere, Güneşli, Koçbayır, Ömerler, Pehlivanhoca) homojen yapıda olup nüfusun hemen hemen tamamı olmak üzere aynı kökene sahiptir. İlçe merkezimizde yaklaşık 250 hane bu kitleye dahil edilince Gönen ve köyleri çevresi nüfusumuz 4000'i bulmaktadır.

Dernek üyeleri

Hemen yanıbaşımızdaki Manyas ve Susurluk ilçeleri ve köylerinde yaşayan Gürcüler doğaldır ki bu toplamın dışındadır.

"Gönen, Batum ve Artvinliler Kültür-Dayanışma Derneği" adıyla yapılanarak derneğimizi kurduk. Derneğin kurucuları ise Başkan Mustafa KALYONCU, Başkan Yrd. Bülent SELBAŞI, Sayman Ismail Hakkı SUBAŞI, Yazman Ismail YILDIZ, üyeler ise Naci SARP, Erkan EFENDİOĞLU, ve Burhan BIYIKLI'dan oluşmaktadır. Eylül 2004 ayı içerisinde ilk genel kurulu yapıldı. Yapılan genel kurulda Başkanlığa Halil ÖZDEMİR, Başkan yrd. Murat ARMUTÇU, Saymanlığa Enver ŞEN, Yazmanlığa Hasan FİDAN, Üyeliğe Bülent SELBAŞI, Denetleme Kurulu Başkanlığına Ahmet Naci GÜVEN Disiplin Kurulu Başkanlığına Ömer ÇETİN seçilmişlerdir. Amacımız coğrafyamızda, aynı Gürcü kökene sahip insanımızı bir araya getirmek, tanıtmak ve tanıştırmak, Gürcü kültürünü hatırlamak ve yaşatmak, Gürcü kültürünün erozyonuna son vermek, bir takım etnik ayrım düşüncesindeki yanlış anlamalara son vermek, en önemlisi öz Gürcü kültürüne dönüş ve sahiplenmeyi aşılamak gayreti ile anavatan diyeceğimiz göç öncesi toprakları tanımak özlemi ile tanımlanabilir.

Soldan sağa Hasan FİDAN (yazman), Bülem SELBAŞI (üye-lokal, köylerden, gençlerden sorumlu), Halil ÖZDEMİR (başkan), Murat ARMUTÇU (başkan yrd.), Enver ŞEN (sayman)

Adres: Malkoç Mah. Yurt Sk. No: 12 Gönen-BALIKESİR **Tel:** (0266) 762 92 90

Yakamoz
Meryem Kaya
Derin Kuyu Sk. Hilal Pasajı
Dükkan No: 10 Laleli/İSTANBUL
Tel&Faks: (0212) 638 34 22

Çoruh Plastik Ltd. Şti.
Hasan KAHYA
Çetin KAHYA
Metin KAHYA
Bağlar Mahallesi
Osmanpaşa Caddesi
Dal Sokak No:412
Güneşli/İSTANBUL
Tel.: (0212) 515 27 27
655 07 20
655 07 96
Fax: (0212) 655 06 47
coruh.plastik@superonline.com
www.coruhplastik.com

Çifte Buruk Acı

Derginizin yayın kurulu üyesi Davut Kaptan'ın babası Mustafa KAPTAN 09.08.2004 tarihinde, eşi Keziban KAPTAN da 21.09.2004 tarihinde hakkın rahmetine kavuşmuşlardır. Mustafa KAPTAN 1334 (Rumi) yılında, Artvin-Borçka İlçesi Adagül Köyünde doğdu. Okuma yazmayı ilk gençlik yıllarında özel merakıyla öğrendi (Çveneburi Dergisi Sayı:47). Hepsinin okumasını çok arzuladığı halde dört çocuğundan biri yüksek öğretimini tamamladı. Çobanlık yapar-ceketimi satarım yeter ki çocuklarım okusun derdi. Nitekim çiftçiliğin yanında beslediği yük atıyla o dönemlerde yaklaşık iki saatlik mesafedeki köy değirmenine ve 6-7 saatlik yaylaya yük taşımak suretiyle kazandığı paralarla geçimini sağlanıştır. Zamanla çocuklarının çeşitli nedenlerle yörenin özelliği ve gelecek kaygısıyla baba ocağını terkederek taa Fransa'ya, Almanya'ya İstanbul ve Ankara'ya göç etmeleri ona çektiği bütün acılardan daha zor geldi. Herşeye rağmen son on yıldan beri yaylaların kayalıklarına benzettiği İstanbul'daki bir apartman dairesindeki yaşamı da bir ömrün son demindeki tuzu-biberi oldu. Vasiyeti üzerine doğduğu köye nakledilerek defnedildi.

KEZİBAN KAPTAN: 12.01.1952 yılında Artvin Borçka ilçesi İbrikli Köyü'nde Balkılıç oğullarından İsmet ve Ayşe Kılıç'ın ikinci çocuğu olarak dünyaya geldi. Üç yaşında geçirdiği ve kalıcı izlerini taşıdığı yanma tehlikesi zorlu yaşantısının sanki habercisiymiş. İlkokulun ikinci sınıfını bile tamamlamadan çeşitli nedenlerle okuldan alınarak ailesinin yaşamına o küçücük yaşlarında katkıda bulunması adeta ömür boyu kendisi için değil de hep başkalarına yaşamayı hedeflemişti. Görücü usulüyle yaptığı evliliğine bile (aynı anda iki ayrı yerden istendiği için) benim yüzümden kavga-bela olmasın diye ve yakını tercih ederek karar vermiştir (Çveneburi Dergisi Sayı: 37). Evliliğinin 9. yılında dört çocuk sahibi iken eşinin yüksek tahsil için Ankara'ya gitmesine destek olmuş, bu arada evlat acısını da (küçük kızlarını yakalandığı hastalıktan kurtaramadıkları için) çekmiştir. Eşi üniversiteye başlarken biricik kızları Neşe de ilkokula başladı. Baba-kız ikinci sınıflara geçerler. Ne var ki kız okuma-yazmada istenilen düzeyde değildir. Köyde birleştirilmiş sınıfta tam eğitimini alamamaktadır. Babanın bir hevesle getirdiği kitapları okuyamayınca ailenin morali bozulur. Rahmetlinin her zaman ki ön sezisi ve ileri görüşlülüğüyle eşine "Bak sen bunca yıl sonra kendi tahsilini yükseltirken bu çocuklar burada heder olacak. Seneye Kamil de okula başlayacak. Bizi de yanına al. Ben de çalışarak sana katkıda bulunurum..." teklifiyle Ankara'ya taşınırlar. Altı yıllık Ankara'daki yaşam aynı felsefe ile devam eder. Ankara'daki kirada oturdukları evlerinin adı ARTVİN PALAS'tır. Ağır hastalar başta olmak üzere öğrenciler, askerler, başkente işi düşenlerden tüm tanıdıkların rahat ettiklerini söyledikleri mekan olmuştur. Önceleri geçim derdiyle başlayan mücadele para biriktirmeye dönüşür ve Ankara Batıken'te kooperatife girilerek tripleks bir ev sahibi olunur. Eşinin okulu bitirip müfettiş olarak İstanbul'a oradan da Almanya'ya gidişleri ayrı bir mücadele ve gayretlerinin sonucudur. Almanya'da amansız bu hastalığı ortaya çıkana kada hayat temposu aynı devam etmiştir. Orada da hemşehri (Artvinli) ve öğrenci velilerinin yüreğinde yer etmiştir. İlk ameliyat ve tedavileri orada başlamış üç yıl sonra İstanbul'da tedavilere devam etmiştir. Hastalığı süresince bile mücadelesini örnek düzeyde vermiş, hiçbir gün hastalığını bahane etmemiş ve son günlere kadar üzerine düşen hiçbir görevini aksatmamıştır. Bu arada üç çocuğunu ve çocuklarından ayırmadığı ve sevdiği yeğeni Celal'i de aktif görevler alarak düğün törenlerini eksiksiz yapmalarını sağlamıştır. En küçük oğlu Ahmet'e bile düğün töreni onun isteği ve gayretiyle olmuştur. Sekiz yaşındaki torunu Caner'i de o büyütmüştür. Hatta ömründe ilk kez torunun hatırı için on günlük Fethiye'deki tatil unutulmayan bir anı olarak kalacaktır. Oniki yıldan beri süren bu çaresiz hastalık iyice kendini belli etmiş ve nihayet bir çok çevresindeki olumsuzlukların da etkisiyle adeta hayata ve yakınlarına veda sinyalleri verdiğini öldüğü günü çevresindekiler anlayabildi. Çünkü o son gününde bile kimseyi üzmek istemeden gitmek istiyordu. Son hafta bütün yakınlarını çağırmış. Kardeşleri ve annesiyle helallaşmış... Annesinin memleketegitmesini istemiş... Eşine annem bana dayanamaz demiş ve annesini göndertmiş, annesini gönderdiğinin ertesi günü beni hastaneye yatırın demiş. Pazartesi günü hastaneye götürülmüş. Ancak tedavilerin tümünün uygulandığı hastanede yatarak tedavi edilecek bir ilaç olmadığı için reçete verilerek eve yollanmış. O gece sabaha karşı vefat etmiştir. Cenazesi çok sevdiği Kocaeli-Büyükderbent-Şirinsulhiye (Gürcü Köyü) Köyüne defnedilmiştir.

Çveneburi Dergisi olarak Kaptan ailesinin bu acılarını paylaşıyor, ölenlere Tanrıdan rahmet diliyoruz.

www.macahel.org.tr

Erdal KÜÇÜK (TSİVNARİDZE)
civcneburi@civcneburi.net

www.macahel.org.tr Macahel Eğitim-Kültür ve Dayanışma Vakfı'nın resmi web sitesi. İnternet ortamındaki yayın organı. *"Hepimiz Buradayız"* slogamyla hizmet vermektedir. **www.macahel.org.tr** sitesini PHP-Nuke web site portalında oluşturmuş. PHP-Nuke çok sayıda özellikleri olan ve bu özellikleri istenildiğinde aktive edilebilme, istenilen birçok özelliği de kolay eklenebilmektedir.

Site, *"Macahel Menü"* adı altında içeriğini beş konu başlığında toplamış. Bunlar, *Duyurular, Haberler, Macahel'e Dair, Vakıf ve Vakıf Hakkında. Anket, En İyi 10, Hesabınız, İletişim, İstatistikler, Linkler, Site İçi Arama, Tavsiye Et, Üyeler Listesi, Yazı Arşivi, Yazı Gönder ve Yazıcı Dostu* site menülerinden bir kaçı. Tabi bu özelliklerin tamamını kullanmak istiyorsanız üye olmanız gerekiyor.

www.macahel.org.tr'nin ana sayfasında ve alt sayfalarının sol ve sağ taraflarda *"site içi arama"* *"döviz kurları"*, "Macahel Belgeseli" reklam (banneri), "Rasgele Konular"ın yazı başlıkları ve *"Siteyi Nasıl Buldunuz?"* anketi de yer almakta.

Duyurular: Vakıf faaliyet duyurularını yer aldığı bu bölümde Maçaheli ve Maçahelilere dair hemen hemen her konudaki duyurular yapılmakta. Site bu duyurularını zaman zaman üyelerinin e-maillerine de yapmaktadır

Site içeriğini dört konu başlığında toplamış. İçerik konu başlıkları: "Haberler", "Macahel'e Dair", "Vakıf" ve "Vakıf Hakkında"

Haberler: Maçahelilileri ilgilendiren hemen hemen her konuda haberler bu başlıkta toplanmış.

Maçahel'e Dair: Maçaheli'den ve Maçaheli'ye dair haberleri burada bulabilirsiniz.

Vakıf: Vakıf faaliyet, haber ve yorumların yer aldığı bölüm burası

Vakıf Hakkında: Macahel Eğitim-Kültür ve Dayanışma Vakfı'nı birçok yönü ile anlatan, tanıtan bir bölüm burası. *"Vakıf"* ve *"Vakıf Organları"* diye iki ana başlık bulunmaktadır. Alt başlıklarda ise; *"Vakıf Kurucuları"*, *"Vakfın İlk Yönetim Kurulu"*, *"Kuruluş Amaçları"*, *"Mütevelli Heyeti"*, *"Vakıf Meclisi"*, *"Yönetim Kurulu"*, *"Denetleme Kurulu"*, *"Onur Kurulu"* ve *"Komisyonlar"* başlıkları altında yazılar yer almakta.

www.macahel.org.tr'nin site menüleri ise şunlardır; "Anket", "En İyi 10", "Hesabınız", "İletişim", "İstatistik", "Linkler", "Site İçi Arama", "Tavsiye Et", "Üyeler Listesi", "Yazı Arşivi", "Yazı Gönder" ve "Yazıcı Dostu"

Anket: Sitenin ana sayfasına taşıdığı "Siteyi nasıl buldunuz?" anketi bu bölümde yer almakta ve ziyaretçilerin oyuna açık.

En İyi 10: Sitede yer alan yazıların en çok okunan 10 haber, en çok oylanan 10 haber istatistikleri vermekte.

Hesabınız: Burası site üyelerinin kişisel ana sayfası konumunda. Üyeleri, kullanıcı adı ve şifre ile giriş yaptıklarında ilk bu sayfa açılmakta. Üyelik işlemleri, kişisel bilgiler, kullanıcıya özel ana sayfa ayarları gibi işlemler bu bölümden yapılabiliyor.

İletişim: Burası için site: *"Bu site hakkında tüm yorumlarınız ve önerileriniz bizim için değerlidir"* diyerek, ziyaretçilerden görüş ve önerilerini göndermelerini istiyor.

İstatistik: Sitede yer alan yazıların ayrıntılı istatistiklerini takip edebileceğiniz bir köşe burası. Site içerisinde gerçekleşen hemen hemen her şeyin istatistiğini tüm ayrıntıları ile takip etme imkanı sağlıyor.

Linkler: Burası site üyelerinin diğer web site linklerini ekleyebilecekleri bir link bankası işlevini görmekte. Üyelerin ekledikleri linkler admin (yönetici) onayından sonra link sayfada yerini alıyor. Bölüm iki kategoriye ayrılmış olup bunlar *"Macahel Linkleri"* ve *"Resmi Kurumlar"*dır.

Site İçi Arama: Bu bölüm sayesinde; site içinde herhangi bir kelime ya da kelimeleri arayıp bulmanızı sağlıyor. *"Site İçi Arama"* ile tüm konularda detaylı arama da yapılabiliyor.

Tavsiye Et: Siteyi beğenirseniz ve bu siteyi arkadaşlarınıza tavsiye etmek isterseniz sitenin bu hizmetinden faydalanabilirsiniz. Bu sistem için tavsiye edeceğiniz arkadaşınızın e-mail adresi gibi bilgileri girmeniz yeterli.

Üyeler Listesi: Siteye üye olan üyelerin listesinin yer aldığı bölüm. Üyeler rumuzlarına göre alfabetik sıralanmış ve üyeler hakkında kısa bilgiler verilmekte.

Yazı Arşivi: Buradan siteye eklenen yazıların arşivine ulaşılabilirsiniz. Arşivleme aylık olarak sınıflandırılmış durumda olup arşiv yazılarının kısa bir istatistiklerini de görmek mümkün.

Yazı Gönder: Site için yazı göndereceksenız bu bölüme tıklamanız gerekmektedir.

Yazıcı Dostu: Sitede yer alan bazı yazıları pratik bir şekilde yazıcınızdan almak istiyorsanız buradaki yazıcı kısa yolundan faydalanabilirsiniz.

Ayrıca sitede özel mesaj sistemi de mevcut. *"Hesabınız"* konu başlığı altında linki olan bu sistem sayesinde üyeler başka üyelere özel mesaj gönderebiliyor ve alabiliyor

Kısaca anlatmaya çalıştığım **www.macahel.org.tr**, Macahel Eğitim-Kültür ve Dayanışma Vakfı hakkında herşeyi bulabileceğiniz bir site. Maçaheli ve Maçahelililer hakkında çok şey yine buradan yansıtılmaya çalışılmakta.

Fatsa Gürcüleri Tarih Yazdı

Gaffar YILMAZ (KATAMADZE)

Mahmut Günal (Kakaloğlu)'nun aziz anısına...

Hazırlıklar aylar öncesinden başladı ve hummalı bir şekilde sürdürüldü. Hacısından, hocasına, gencinden yaşlısına, genç kızından,gençdelikanlısına müthiş bir özveri ve yardımlaşma ortaya kondu. Bölgedeki 39 köyeyerleşen ama 130 yıldır suskun kalan Gürcü kültürünün temsilcileri, Kaf Dağı'nın efendileri olanatalarından aldıkları güçle, şimdiye kadar eşi benzeri görülmemiş bir duygu seline sahne olan tarihi bir şölene imza attılar. 4 Temmuz 2004'de ilk kez yaşanan bu kucaklaşma, Türkiye'deki Gürcü kültürü tarihine "Birinci Kabakdağı Festivali" adıyla, yöre Gürcülerinin beraat olarak adını altın harflerle yazdırdı.

Festivalin protokol konukları için özel olarak hazırlanan masa ve sandalyelerin şıklığı hemen göze çarpıyordu.Protokol de kimler mi var? Şöyle bir saymaya kalkarsam; Ak Parti Grup Başkan Vekili Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa, CHP Ordu Milletvekili Sami Tandoğdu, Ordu Jandarma Alay Komutanı Albay Aydın Kudural, Fatsa Kaymakamı Salih Gürhan, Fatsa Emniyet Müdürü Cemal Kuru, İlçe Jandarma Komutanı Yüzbaşı Şentürk Kurt, İlçe Milli Eğitim Müdürü Yusuf Çaya, Fatsa Devlet Hastanesi Başhekimi Dr Alaaddin Arıkan, çevre ilçeler ve beldelerin Belediye Başkanları, Ordu İlinin, Fatsa İlçesinin kurum ve daire amirleri ile siyasi partilerin,sivil toplum örgütlerinin başkanları, Prof Dr Bilal Dindar (Kabakdağlı), Prof Dr İsmet Dindar (Kabakdağlı), Prof Dr Hasan Veysi Güneş (Kabakdağlı), Prof Cemil Yapar, diplomat İlhan Saygılı (Kabakdağlı), öğretim görevlisi tarihçi Oktay Özel, Albay Hüsnü Dindar (Kabakdağlı)

Fatsa'dan, İstanbul'dan, Samsun'dan, Artvin'den, Sinop'tan, Gürcüstan'dan bir çok tanıdık yüzü görmek, yöremiz için bir miadı olacağına inandığım bu festival günü keyif katsayımı daha da yükseğe çıkarıyor. Kapadokya'dan sayıları 30'a ulaşan bir turist kafilesininde festivali izlemeye gelmesi, festivalin adındaki Turizm hedefine de ulaşıldığını gösteriyor.Sinop'tan Türkiyeli Gürcülerin anası lakaplı, bizim kühüre çok büyük emekleri geçmiş Ayşe Akköy'ü şenlik alanında görmek, benim için gerçekten büyük birsürprizoldu. Hele Gürcüstan'ın "Mevludi"sieski parlamenter, ünlü Gürcüstan sınırlarındam taşmış sinema oyuncusu ve her şeyden öte çok değerli bir dost olan Zurab Tsintsiladze'yi festivalin şeref konuğu olarak görmek benim için tam bir sürprizoldu. Onunlada, yanında misafirleri olduğu için, daha sonra hasret giderirmek kaydıyla kısaca selamlaştık

Korgan'da Gürcükültürünün bir numaralı emektarı Ali Sesişen, festivale, yörenin karakteristiğini simgeleyen minyatür bir Karadeniz ambarı (beğeli – serendü) ile katıldığını söylüyor.Türkiye'deki Çveneburi kültürünün baş temsilcisi rahmetli Ahmet Ozkan (Melaşvili) ile kader birliği etmiş olan ve Türkiyeli Gürcülerin Sesi Çveneburi Dergisi'ni İsveç'teki Gürcü Kültür Derneği adına ilk kez çıkaran grubun içinde yer alan Gürcü Kültürü gönüllüsü Şanver Akın (Tevzadze)'nin eşine rastlıyorum. Ahmet, Murat ve Ömer ile şenliğe katılan Ayten Akın (Gogbidze) de bir Kabakdağlı.

Ve festival sonunda start alıyor.Bir şiirin ardından Festival boyunca kırk yıllık bir profesyonel gibi göz kamaştıran sunucu Cemal Yücebaş ve ondan aşağı kalmayan Gürsel Oral davetlileri selamladılar. "Sayın konuklar, sevgili Kabakdağlı köylüleri "Kabakdağı Köyü 1. Kültür veTurizm Şenliği"ne hoşgeldiniz."Şair Ahmet Kutsa Tecer'in "Orda bir köy var uzakta" şiiri, aksiste bir arzu ile, sunucumuz, "Gidilmeden, görülmeden, hüzünleri sevinçleri paylaşmadan Kabakdağı hizim olmuyor." tespitini yapıyor ve sahneyi Kabakdağı Köyü 1. Kültür ve Turizm Şenliği Tertip Komitesi Başkanı Hüseyin Uygun'a bırakıyor. Uygun, yaptığı açılış konuşmasında yüz yıl evvel Batumi'den gelen Gürcü göçmenlerin Kabakdağı köyünü nasıl kurduğunu anlatıyor ve şenliğin amacını; dostlukları pekiştirmek, gelenekleriyaşatmak, aslında birbirine çok yakın aynı kültürden gelen insanların kucaklaşmasını sağlamak, mutlulukları paylaşmak, zorlukları kolaylaştırmak, birlik ve beraberliği sağlamak olarak açıklıyor.Oktay Özel'in konuşmasının ardından Fatsa'nın müzisyenlerinden ve Kakabadağı damadı Avni Kaysal ve arkadaşları sahneahyor.

Protokol masasında hareketlilik baş gösteriyor ve fazla bekletilmeden tanıtımını Kabakdağlı ailelerin kende evlerinde yaptıkları birbirinden lezzetli Gürcü yemeklerinin servisine başlanıyor.Menü de neler mi var? Ne yok ki? Yörede de hakli bir üne sahip olan Gürcü mutfağından yaklaşık 25 çeşit yemek... Gürcü Kavurması, Pilav, Pirinciyani Katami, Malahto, Phallobye, Zetiani, Zağeznari, Gürcü Sarması, Nigvziani Tertsvi, Lobyo, Hacapuri, Rdzis Makaroni, Cadi, Suböreği, Burma Tatlı,.Baklava, Borano, Üzüm Papası ve Mezeler... Bu arada birkaç bine varan davetli sayısı, akın akın gelmeye devam eden yeni katılımcılarla hızla artmaya devam ediyor.Sunucular, arada bir şenlik alanına ulaşan yörenin önemli isimlerini, duyurmaktan geri kalmıyorlar.Festival alanının yanındaki ağaçların altına kurulan yemek masaları bir anda hareketleniyor. Festival komitesi, konuklara yemek dağınımını fazla geçikmeden başlatıyor.

Ünlü Martve (Kamal Yavrusu) Gürcü Çocuk Halk Dansları Topluluğu, şenlikte ilk kez sahne alıyor. Topluluk sorumlusu Tariel Lebanidze, Gürcüce ve Türkçe bir konuşma yapıyorve Martve'nin nefes kesen gösterisi başlıyor.

Sonundaakordeon sesi Kabakdağı semalarında yankılanıyor ve Batumi'li minik dansçılar sahneye süzülmeye başlıyor. Ata yurdundan gelen bu müzik ve dans, kalabalık içinde hemen de kendine taraftar buluyor. Seyirciler, alkışlarla Martve dansçılarına tempo tutuyor.Yarım saatlik mola sonrası, Kabakdağı Gürcülerinin en otantik sahne temsili olan Kesti Buziye (Kesti Amca) oynanıyor. Köy gençlerinin tanışma toplantısına denk gelen Kesti Buziye'nin mizah dolu, son derece konuk ama bir o kadar da orijinal öyküsü, sahneleniyor. Çeşitli maceralarını anlatmasının ardından kendisinden dansetmesini isteyen köy gençlerine önce nazlanan, ama daha sonra dayanamayan Kesti Buziye'nin gençlere taş çıkaran kıvrak dansını izliyor ve yaşlılık türküsünü dinliyoruz. Sahnede büyük bir daire oluşturan gençler, Kesti Buziye'ye alkışlarıyla tempo tutuyor. En sonunda da yerlerinden kalkan gençler Kesti Buziye ile beraber dansediyor.Kabakdağı köyünün maharetli gençleri bu kez de, kareografisi son derece güçlü bir modern dansla çıkıyor, seyircilerin karşısına. Sonunda Gürcüstan'daki örneklerinde olduğu gibi kamaların çekildiği bu post modern öyküde sergilediği başarılı per-

formansla Kabakdağlı gençler, artık alanı hınca hınç dolduran binlerce seyircinin alkışlarından payına düşeni bir kez daha alıyor.

Ahmet Bectoğlu'nun sunuculuğunda uzun süren bir çekişmenin ardından 3 milyarlık sembolik bir rakamla, Kabakdağı köyünün geleneksel ağalık seçimini Şakir Uygun (Motzkobili) kazandı. Kendisini çok seven Kabakdağlıların coşkulu alkışlarıyla sahneye gelen Şakir Ağa, şunları söyledi."Değerli misafirler, köy bizim köyümüz, canımız, ciğerimiz. Öyle üç milyarla, beş milyarla ölçülmez onun değeri. Biz bu köyün her zaman ferdiyiz, askeriyiz, her şeyiyiz. Hepinize sevgilerimi, hürmetlerimi sunarım."Kabakdağı'nın 2004-2005 yılı Ağası, Şakir Ağa'ya, şenlik komitesi tarafından deri işlemeli bir seccade ve deri bir el çantası hediyeediliyor.

Ve sıra geliyor şenliğin en ilginç köşelerinden birine, Kürük Kesme yarışmasına. Kabakdağı Şenlik Komitesi'nin ısrarını geri çevirmeyen ve baltayı eline alarak kolları sıvayan Gürcüstan'ın "Mevludi"si, şenliğin şerefkonuğu değerli şahsiyet Zurab Tsitskiladze, kırk yıllık oduncu gibi ününekoyulan kütüğün hakkından geliyor ve yarışmanın birincisi oluyor. Kabakdağı'nın medarı iftiharı, ünü sınırlar ötesine taşınış olan, özellikle Gürcüstan'daki meslektaşlarıyla yaptığı ortak akademik çalışmalarla bilinen Profesör Dr. İsmet Dindar, yarışmayı yarıda bırakıyor.

Hem festivali, hemde Tsintskiladze'yi yakındantakip eden Acara TV kameramanı ile göz göze geliyoruz ve selamlaşıyoruz. Acara TV ekibinin şenlikten bir hafta önce geldiğini ve yöre de çekimler yaptığını öğreniyorum.

Fatsa ve Kabakdağı'nın yetiştirdiği genç müzisyenlerden Osman Özel arkadaşlarıyla sahne alıyor.Davetlilerin sayısının 5 bini aşması üzerine özellikle, sahne önündeki protokol bölgesinde sık sık izdihamlar yaşanıyor ve sık sık yapılan anonslarla seyirciler uyarılıyor.Bu sırada Kemal Şendur(Hahutaşvili) dayının gençlere ilham kaynağı olan 15 yaşındaki delikanlı maharetindeki büyük gayretleri sonucunda şenlik programına kazandırılan Saçrielay oynanmaya başladı. Yöre Gürcülerinde eski bir adet olarak bilinen Saçrielay, ortasında yere dikey bir destek olan, 5-6 metre boyundaki inceuzunbir ağaç mekanizmanınheriki tarafına birer kişinin asılması ve ayaklarıyla yerden ivme kazanarak kendi etrafında dönmesiyle oynanan bir oyun.

Ve festivalin şeref konuğu olan Zurab Tsintskiladze, sahneye davet ediliyor. Manevi ve tarihi değerleriyledeortalama bir Gürcüstan Gürcüstünün çok üstünde ve hassas olanbu değerli insan, mikrofonu eline alır almaz, söylediği ilk cümle ile yöre insanı adına yadsınmaz münkün olmayan tarihi ve sosyal bir gerçekliğin altını kalınca çiziyor.

"Ben burada konuşurken tercümana ihtiyacım olacağını zannetmiyorum. Çünkü buradaki nerdeyse herkes benim dilimi konuşuyor ve anlıyor. Ben bugüne kadar Çvenebureilerin böyle iyi ve bu kadar değerli insanlarolduğunu bilmiyordum. Ben burada yaşadığım bu olayı kesinlikle kendi memleketime, Gürcüstan'a götüreceğim. Meğerse, Çvenebureilerçok iyi veçok değerli insanlarmışdıye, onlara dasnlatacağım".

Bu dakikalarda tekrar sahne alan Batumi'nin "Kartal Yavruları" Mardve topluluğunun mimik dansçıları, Kaf dağından gelen melodi ve danslarıyla bir kez daha seyircileri coşturdu.

Komite üyeleri, etraflarını çeviren Acara TV'nin mikrofonlarına duygularını anlatıyorlar, soruları cevaplandırıyorlar. Sonunda da hep bir ağızdan o ünlü nakaratı tekrarlıyorlar: "Gaumarjos! Gaumarjos! Gaumarjos!"

Yörenin sevilen simsarı, Yetkin Şahin'in liderliğindeki kayış oyunu, festivalin uzun yıllar hatırlanacak bölümü oluyor. Adeta bir yılan gibi ard arda sıralanan 10 kişilik bir gruba, her hareketini tekrarlatan Yetkin Şahin, bunu başaramayanları veya geç kalanları elindeki pantolon kayışıyla kıyasıya cezalandırıyor. Kayıştan nasibini alan kuyruğun sonuna geçiyor. Yetkin Şahin de tüm maharetini ortaya döküyor. Kuyruktakilerin çoğunluğu bu hareketleri tekrarlayamayınca devreye kayış giriyor ve haliyle de seyirciler gülmekten yerlere yatıracak komiklikler yaşanıyor.

Festivale davet edilen ancak son dakikada katılabilen siyasilerden Eyüp Fatsa, mikrofona davet ediliyor ve bir konuşma yapıyor.Çin'den gelen işadamı Nurol Sarıçiçek de, ısrarlara dayanamıyor ve o da sahnedeki yerini alıyor.

Bu son dakika konuşmalarının ardından sunucular, şenliğin kapanışını duyuruyorlarve şenlik tertip komitesi üyelerini toplu halde sahneye davet ediyorlar.Festival alanındaki binlerce davetlinin yoğun alkışları arasında sahneye çıkan komite üyeleri, kıvrak bir müzik eşliğinde hep birlikte dans ediyorve tabiri caizsekurtlarınıbir güzel döküyor.Şenlikalanı bir taraftan boşalmaya başlasa da,henüz gitmeye niyeti olmayan hızını alamamış binlerce kişi de, kıvrak müziğin ritmiyle dansetmeyi sürdürüyor.Büyükler, küçükler hep birlikte sahne de yada yeşil çimenlerde doyasıya dans ediyor, oynuyor.

Yüzyıllı aşkın birsüredir öz kültürünün böyle bir şenlikle ifadesinin özlemine son verenişolmanın mutluluğu yüzlerinden okunan Çvenebnriler artık dağılıyor, şenlik alanı toplanıyor. Ancak kutlamalar akşam geç saatlere kadar, hem de havai fişekler eşliğinde sürüyor.

Karadeniz bölgesinde eşine benzerine rastlanmayan bir şenliğe imza atan başta Hüseyin Uygun (Motzkobili), Hayrullah Günal (Kakaladze), Fahri Baycan (Bavujadze), Süleyman Günal (Kakaladze), Cemal Beşik (Buişvili), Cemal Yüceba (Hiralidze), Ömer Özel (Katamadze), Yusuf Özel (Katamadze), Erol Bekar (Maharadze), Osman Bekar (Maharadze), Necati Dinçer (Cincaradze), Resul Özel (Katamadze), Niyazi Özel (Katamadze), Bedri Cengiz (Henikadze), Kemal Şendur (Hahutaşvili), Ali Faik Özel (Katamadze), Cenan Uslu (Ustaşvili), Güven Özel (Katamadze), Ertan Bekar (Maharadze), Yaşar Varan, Ahmet Özdemir, Sevgican Özel (Katamadze), Nurhan Günal (İremadze), Berrin Kantarcı (Kencişvili), Meli Keskin (Gogitidze), Emine Beşik (Kakaladze), Fatoş Yüceba, Birsen Eraslan (Buişvili)'nden oluşan tertip komitesine teşekkürlerimizi sunuyorum. Kabakdağı'nın en güzel yerine şenlik alanı olarak tertip komitesine açan Ali Genç, Osman Genç, Bilge Genç (Kantarcı), Filiz Genç, Reşit Genç, Berrin Genç (Kantarcı) ve Nuran Genç'ten oluşan Kençişvili ailesine, geniş yürekleri ve eşsiz anlayışları için yürekten teşekkürü borç biliyorum.

Son olarak da, yüzyılı aşkın bir süredir yüreklerinde Kaf Dağının eteklerindeki bahtsız mit Promoteus'dan aldıkları sıcaklığı, çevresindekilerden asla esirgemeyen Gürcü kültürünün temsilcilerini, bu tarihi günlerinde yalnız bırakmadıkları için Abaza'sından, Çerkes'ine, Laz'ından, Türk'üne, Gürcü'süne kadar yörenin tüm insanlarını canı gönülden selamlıyorveen içten duygularımla kucaklıyorum.

Artvin Gürcü Mimari Eserleri Takvimi Hazırlandı

Mine Kadiroğlu Gürcü Mimari Eserleri Takvimi Hazırladı.

Dergimiz yazarlarından, Hacettepe Üniversitesi Öğretim üyesi, Ortaçağ Gürcü Mimarisi uzmanı olan Mine Kadiroğlu üniversite adına hazırladığı 2005 takviminde tamamen Artvin Ortaçağ Gürcü Mimarisi eserlerinin fotoğraflarını ve bilgilerini kullandı.

Ön kapakta yaptığı çalışma ile ilgili yazdığı Türkçe ve Gürcüce açıklama yazısını sunuyoruz.

Mine Kadiroğlu'nu tarihe ve Türk-Gürcü dostluğuna yaptığı büyük katkısı için kutluyoruz.

Mine Kadiroğlu ile "gurcu@hacettepe.edu.tr adresinden yazışabilirsiniz.

Çoruh Havzası Ortaçağ Gürcü Mimarisi Araştırmaları

1995 yılından beri sürdürülen yüzey araştırmaların amacı, tarih kaynaklarımda Tao-Klarceti adı ile bilinen Çoruh Nehri ve kollarının suladığı vadilerdeki Ortaçağ Gürcü mimarisine ait kültür varlıklarını belgelemek, korunmaları için gerçekten önlemlerin alınmasına katkıda bulunmak ve onları dünya kamuoyuna tanıtmaktır. Çalışmalar sırasında, yetmişdokuz Ortaçağ yerleşiminde, onsekiz savunma yapısı, otuzbeşi manastır içinde ellialtı kilise ve atmışsekiz şapel, toplam yüzkırkiki yapı ya da yapı kalıntısı belgelendirilmiştir. Otuziki yerleşimdeki sekiz manastır, onüç kilise, sekiz şapel ve beş kaleye ait kalıntılar ilk kez bu araştırmalar sırasında bulunmuş, eski eser olarak tescil edilmiş ve yayınlanmıştır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün izni ile sürdürülen çalışmalarımızdaki destek ve katkıları için Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü ve Gürcüstan Büyükelçiliği'ne teşekkür ederiz.

Dr. Mine Kadiroğlu-Dr. Turgay Yazar-Dr. Fahriye Bayram-Mag. Bülent İşler

Haho Manastır Şapeli (10. yüzyıl) / ხახულის მონასტრის სამლოცველო / Haholi Monastery Chapel (10th century)

ჭოროხის აუზის შუა საუკუნეების ქართული ხუროთმოძღვრული ძეგლების შესწავლა

1995 წლიდან განხორციელებული საძიებო კვლევათა სამეცნიერო ანგარიშის წარმოადგენდა მდინარე ჭოროხის ხეობაში ისტორიული წყაროების მიხედვით ტაო-კლარჯეთის სახელწოდებით ცნობილ ტერიტორიაზე არსებული შუა საუკუნეების ქართული ხუროთმოძღვრების ძეგლების რეგისტრირება. მათი დაზუსტების საჭირო ზომების მიღება და მსოფლიო საზოგადოებრიობისთვის გაცნობა. შეშლობის პერიოდში შუა საუკუნეების 79 დახასიათებული ობიექტიდან 18 დიდებული ნაგებობის, 36 ეკლესიის, მათ შორის 30 მონასტრის და 68 მცირე სამლოცველოს ჩათვლით, მთლიანად, 142 ნაგებობა. ამ ნამუშევრის იქნა რეგისტრირებული. 32 დახასიათებულ ობიექტში არსებული 9 მონასტრის, 13 ეკლესიის, 8 მცირე სამლოცველოსა და 3 ციხის ნანგრევები პირველად იქნა რეგისტრირებული და გამოქვეყნებული.

მიღებული კვლევის გაწეული მსჯელობისა და დახმარებისთვის საქართველოს საელჩოს თურქეთის რესპუბლიკაში და თურქეთის კულტურისა და ტურიზმის სამინისტროს კულტურული მემკვიდრეობისა და მუზეუმების გენერალურ დირექტორატს, რომლის ნებართვით ხორციელდება აღნიშნული სამეცნიერო [illegible]

SÖZLÜK

(Geçen sayıdan devam)

ლექსიკონი

LAZCA (ლაზური)	MEGRELCE (მეგრული)	GÜRCÜCE (ქართული)	TÜRKÇE (თურქული)
ოტკომერს	ოლოთანს	ისვრის, სტყორცნის	atıyor
იტუბინამს, ოტიბინაფს	ოტიბუანს	ათბობს	ısıtıyor
ოფომფე, ოფამფე	ოფოფი	ოფოფი	çavuş kuşu. hüthüt
ოფუტე	სოფელი	სოფელი	köy
ოფ'შა, ჲოფ'შა	ეფ'შა	სავსე	dolu
ოფ'შამს, ჲოფ'შაფს	ოფ'შანს	ავსებს	dolduruluyor
ოქაჩუნ	უკებუ(ნ) უქანჩუნ	უჭირავს	(elinde) tutuyor
ოქი	რადგან	რადგან,თუკი	çünkü
ოქრო,ორქო	ორქო	ოქრო	altın
ოყოფუმუ,ო ოფუმუ	რინა	ყოფნა,არსებობა	bulunma. olma
ო'ში,ო'შ	ო'ში	ასი	yüz
ო'შუმე'ში,ბუჲუღი, მუსტაკი	ო'შმე'ში	ულვა'ში	bıyık
ო'შუმონი, ო'შუმუში	ო'შუმალი	სასმელი	içecek. içki
ო'შქენანი ო'შწანურაფე	შქა საუკუნეფი	შუა საუკუნეები	orta çağ

(Devam edecek)

HABERLER

(www.gurcuhaber.com işbirliği ile hazırlanmıştır).

Gürcüstan Başbakanı Vefat Etti

Gürcüstan Başbakanı Zurab Jvania 02. Şubat. 2005 tarihinde bir arkadaşının evinde gaz sobasından zehirlenerek vefat etti. Cenazesi 06. Şubat. 2005 tarihinde Tbilisi'de ki ünlüler mezarlığı olan Pantheon'a gömüldü. Çveneburi Kültürel Dergi, tüm Gürcüstan'a ve Gürcülere bu acı olay için başsağlığı dilemektedir.

Borjomi Maden Suyu ve Gürcü Şarapları Türkiye'de

Şimdiki Gürcüstan Ticaret Bakanı ve Rusya'nın tanınmış işadamı Kaha Bendukidze de Borjomi madensuyu içiyor.

Dünyaca ünlü Borjomi Madensuyu ve Gürcü şarapları artık Türkiye'ye ithal edilmeye başlandı. *"Stalin'in Sevdiği Madensuyu"* olarak Sovyetler Birliği 'nin bütün Cumhuriyetler'inde ve diğer eski doğu bloku ülkelerinde üne kavuşan Borjomi Madensuyu'nu Türkiye'de marketlerde, bufelerde ve bakkallarda bulabileceksiniz.

1877 yılında tanınmış besteci Çaykovski bir arkadaşına şöyle yazdı:

"Ben iki haftadır Borjomi'de bulunuyorum. Hayatımda gördüğüm en mükemmel yerlerden birisi. Onun her bir parçası o kadar güzel ki, ben kesinlikle Borjomi'ye aşık oldum".

Bu arada yine dünyaca ünlü Gürcü şarapları da artık ülkemize ithal edilmeye başlandı.

Gerek Borjomi madensuyunu ve gerekse Gürcü şaraplarını 0212 233 56 82-2317928 telefonlarından sipariş verebilirsiniz. Bayilik istekleriniz için 0212-659 7506 numaralı telefonu arayınız.

Saakaşvili'nin Annesi Giuli Alasania'ya Türkiye'den Ödül

Bu yıl 3.'sü düzenlenen ödül töreni 4 Ekim 2004 Pazartesi AKM'de (Atatürk Kültür Merkezi) gerçekleşti.

"Türk Dünyası Türk Dili Şeref Ödülü" Türkçe'yi dünya dili seviyesinde yücelten türkolog, düşünür ve edebiyatçılara şükran nişanesi olarak veriliyor.

T.C. Kültür Bakanlığı ve Çamlıca Kültür ve Yardımlaşma Vakfı'nın katkıları ile gerçekleşen ödül töreninde bu yıl 5 ülke akademisyeni, edebiyatçısı, düşünürü ödül aldı. Gürcüstan dışında, Azerbaycan'dan Prof. Dr. Kamil Veli NERİMANOĞLU, İran'dan Prof. Dr. Cevat HEYET, İsveç'ten Prof. Dr. Lars E.A. JOHANSON ve Polonya'dan Prof. Dr. Tadeusz MAJDA ödül aldı.

Prof. Dr. Giuli ALASANİA'ya ödülü Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı Necat Bilici verdi. Necat BİLİCİ "En yakın komşumuz Gürcüstan'ın Türk tarihine hizmet eden bocasına ödül vermek bana nasiboldu. Bu ödül aynı zamanda Gürcüstan ile Türkiye arasında kültür köprüsünün daha da kuvvetli olacağını, zaten kendileri de ifade ettiler. Biz böyle bir köprü kurulsun diye bu ödülü vermedik. Zaten çalışmaları ile bu köprü kurulmuş, biz sadece bu köprünün tacını vermekle yetindik" dedi.

Tao Klarceli Kitabı Çıktı

İrine Giviaşvili ve İrakli Koplatadze tarafından yazılan Tao Klarceli kitabı Tbilisi'de yayınlandı. Türkiye'nin Gürcüstan sınırında bulunan Artvin, Ardahan ve civar illeri kapsayan Tao Klarceli kitabında Orta Çağ'da yapılan Gürcü mimari eserleri incelenmiştir. Bu bağlamda; kaleler, kiliseler, kuleler, köprüler, saraylar, çeşmeler, samıçlar ve istihkamlar incelenmiştir.

Bilimsel bir çalışma olan kitapta yüzlerce fotoğraf ve çizimler yer almakta ve ayrıca zengin bir referans sunulmaktadır. 237 sayfa olan kitabın son iki sayfası Türkçe özete ve 12 sayfası da İngilizce özete ayrılmıştır.

Kitabın bütün materyalleri Türkiye'den toplanmış. Tbilisi'de baskıya hazırlık çalışmaları yapılmış ve kitap İstanbul'da basıldıktan sonra tekrar Gürcüstan'a götürülmüştür.

Kitabı *www.open.ge/cdwb* internet sitesine girerek temin edebilirsiniz.

NBA'de 3 Gürcü

ABD'nin dünyaca ünlü basketbol takımında üç Türk oyuncunun yanında üç Gürcü oyuncu da potalara top bırakmaktadır:

Zaza Paçulia, Nikoloz Tskilişvili ve Vladimir Stepania

Gürcüstan Temsilciliklerinde Yeni Atamalar

Gürcüstan'ın Türkiye diplomatik temsilciliklerinde yeni atamalar yapıldı.

Gürcüstan Büyükelçiliğine Grigol Mgaloblişvili, İstanbul Başkonsoloslığına Zviad Kvaçantiridze ve Trabzon Başkonsolosluğuna da Nikoloz Gognidze atandılar.

Yeni diplomatik misyona Çveneburi Kültürel Dergiach na hoşgeldiniz diyoruz.

DEİK Türk-Gürcü İş Konseyi'nde Gürcü Kültürü Sempozyumu

DEİK (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu) Türk-Gürcü İş Konseyi'nde düzenlenen Sempozyumda Gürcüstan'ın Türkiye Büyükelçisi Grigol Mgaloblişvili ile Türk-Gürcü Eğitim ve Kültür Vakfı başkanı Nihat Gökyiğit birer konuşma yaptılar.

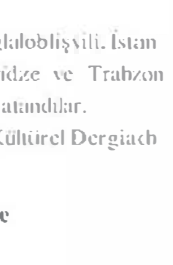

Ayrıca sempozyuma konuşmacı olarak katılan Dr. Mine Kadıroğlu, Tao-Klarceti'de yaptığı araştırmaları anlatan bir bildiri sundu izleyicilere. Sempozyumun konuğu Türkolog-Prof. Dr. Giuli ALASANİA (Gürcüstan Cumhurbaşkanı Miheil Saakaşvili'nin annesi) hem sempozyum süresince, hem de öğle yemeğinde Türk-Gürcü ilişkileri ve Gürcüstan'daki Türkoloji çalışmaları konusunda birer konuşma yaptı.

15 Aralık 2004 tarihinde İstanbul'da TOBB binasında yapılan sempozyuma sanat, edebiyat ve iş dünyasından da katılım oldu.

"Selçuklular ve Gürcüstan" Kitabı Yayınlandı

Dergimiz yazarı ve Tbilisi Devlet Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Nodar Şengelia tarafından hazırlanan ve tamamen Osmanlı arşivlerinden yapılan çalışmalar sonucu ortaya çıkan "XI. yy'dan XIII. yy'a Selçuklular ve Gürcüstan" adlı kitap, yayınlandı. Tamamı Gürcüce yayınlanan kitap konusunda dünyada tek kaynak olup yayımcı Thilisi University Press firmasından veya yazar *Prof. Dr. Nodar Şengelia'dan (00995-32-294723)* temin edilebilir.

Kardeş Belediye-KardeşŞehir

İzmit Saraybahçe Belediyesi ile Tbilisi Vake Saburtalo Belediyesi kardeş belediye oldular.

Kars'ta Gürcüstan Konsolosluğu Çalışmaları

Kafkas Kültürleri Festivali için Kars'a gelen Türkiye-Gürcüstan Uluslararası Dostluk ve Dayanışma Derneği Yetkilileri Azerbaycan'ın Kars'ta başkonsolosluk açmasının ardından ve Kars'taki kültürel etkinlikleri de görmeleri üzerine burada bir konsolosluk açılması için girişimlerde bulunma kararı aldılar.

Bisikletle Dünya Turu

Gürcüstan Milli Bisikletçisi Cumber Lezava 1993-2002 yılları arasında (3333 günde) 232 ülkede 264000 km yol katederek Guinnes Rekorlar Kitabı'na girmiştir.

Cumber Lezava, 2004 yılında Türkiye'yi ziyaretinde İzmit Saraybahçe Belediyesi'ni de ziyaret etti.

Cumber Lezava Gürcüstan Milli Bisikletçisi Dünya Guness Rekorlar sahibi, İzmit Saraybahçe Belediye Başkanı Vehip Yeniel ile.

Koçbayır'da Yaz Şenliği

Balıkesir'in Gönen İlçesine bağlı olan ve nüfusunun tamamı Gürcülerden oluşan Koçbayır Köyünün her yıl geleneksel olarak düzenlenen yaz şenliği 21 Ağustos 2004 günü yapıldı. "GÖNEN KOÇBAYIR KÖYÜ YAŞATMA VE GÜZELLEŞTİRME DERNEĞİ" 3. yaz şenliği 21 Ağustos 2004 Cumartesi günü köyün anfi salonunda yapıldı ve özellikle büyük kentlerden gelenler olmak üzere binin üzerinde konuk ağırlandı. Gecede, Gürcü yemekleri eşliğinde Gürcüce şarkılar dinlendi ve Gürcü folkloru izlendi.

Maçaheli'den Festival Rüzgarı Esiyor...

Artvin ili ve çevresinde büyük bir heyecan ve coşkuyla beklenen "5. Maçaheli Kafkas Arı ve Bal Festivali"nin tüm hazırlıkları tamamlandı. 15 Ağustos günü yapılan festivalin tüm organizasyonunu "Camili (Maçaheli) Çevre Koruma ve Geliştirme Derneği" tek başına gerçekleştirdi.

Türkiye'deki Gürcü müziğinin önde gelen sesi Bayar Şahin'in yanısıra İbrahim Özbayrak, Resul Kalender, Gökhan Birben gibi birbirinden değerli sanatçılar da festivalde sahne aldılar.

Camili(Maçaheli)de düzenlenen festivale bölgedeki Gürcü kültürünün asırlık çınarları Maçahela Topluluğu da katıldı.

Başbakan Erdoğan Gürcüstan'da

Çveneburi Kültürel Dergi adına yayın kurulu üyemiz Erdal Küçük'ün de resmi akrediteli olarak takip ettiği başbakanımızın Gürcüstan gezisi başarılı geçti.

2 günlük resmi bir ziyaret için Gürcüstan'da bulunan Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, başkent Tbilisi'de Gürcüstan gündemine yönelik açıklamalar yaptı.

Erdoğan, Türkiye'nin Acara konusundaki tavrının bilindiğini ifade ederek, bu sorunun Gürcüstan'ın iç sorunu olması nedeniyle Türkiye'nin sadece izlemekle yetindiğini söyledi.

Abhazya ile ilgili soruya dadeğinen Erdoğan, **"Bunlar bizim için ciddi sorunlar değil. Dost, kardeş Gürcüstan ile karşılıklı oturarak bu sorunları çözeriz."** dedi.

Gürcüstan'ın toprak bütünlüğü üzerinde hala hesap yapmanın çok yanlış olduğunu belirten Başbakan Erdoğan, Güney Osetya konusunda da Türkiye'nin bu konuda gereken yardım ve desteğini göstereceğini söyledi.

Erdoğan, Gürcüstan'daki temaslarının ikinci gününde ikamet ettiği Marriot Oteli'nden Meçhul Asker Anıtı'na gitti. Erdoğan, anıta üzerinde "TC Başbakanı" yazılı çelenk bıraktı.

Erdoğan, buradan parlamento binasına geçerek Par-

lamento Başkanı Nino Burcanadze ile görüştü.

Görüşmeye, devlet bakanları Beşir Atalay, Kürşad Tüzmen, milletvekilleri ve bürokratlar da katıldı.

Erdoğan, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Şu anda sevindirici olan durum, TBMM'de en güçlü dostluk olan Gürcülerin Dostluk Grubunu 150 civarında üyesi vardır. Parlamentolararası münasebetlerin geliştirilmesinden yanayız. Bu, kaynaşmayı, güveni daha da artıracaktır.

Gürcistan'a 100'den fazla işadamıyla geldim. Yaşanan sıkıntıların aşılması durumunda işadamlarımızın burada yatırım yapma arzusu daha da gelişme olacaktır. Ülkenin gayri safi milli hasılasında da artış görülecektir ve böylece üretim ekonomisi güçlenecektir."

Maçahela Belgeseli TRT 2'de...

Yönetmenliğini Mihriban Tanık'ın yaptığı "Maçahela Belgeseli" 18 Kasım 2004 tarihinde TRT-2'de saat 19:30'da yayınlandı. Belgeselin görüntü yönetmenliğini Cemalettin İrken yaptı.

Kastamonu Gürcüleri Geleneksel İftar Yemeğinde Bir araya Geldi...

İstanbul'daki Kastamonu ili Çatalzeytin ilçesi Hamidiye Köyü ve Çevre Köyleri Kültür Yardımlaşma ve Sosyal Dayanışma Derneği, Ramazan ayı geleneksel iftar yemeğini bu kez Bahçelievler Abidin Pak Öğretmen Evi'nde verdi.

Hamidiye ve çevre köylerinden İstanbul'a yerleşen Gürcü vatandaşların kurduğu derneğin, üyeler arasındaki dostluk ve kaynaşmayı arttırmak için 07 Kasım 2004 günü saat 17:02 itibariyle verdiği geleneksel iftar yemeğine katılım beklenenden de yüksek oldu.

Çveneburi Kültürel dergi, Chveneburi.Net ve Gürcü Haber.Com adına yapılan davete, diğer iki kurumu da temsilen Gürcü Haber yönetici editörü Gaffar Yılmaz (Katamadze) katıldı.

Saakaşvili: Abhazlarla Savaşmayacağız.

Saakaşvili, Gürcistan Parlamentosu'nun sinema salonunda 11 Eylül 2004 tarihinde sürgündeki Abhazları düşman olarak görmediklerini ve onlarla savaşma niyetinde olmadıklarını söyledi

"Biz Abhazlarla savaşmayı düşünmüyoruz. Bu dersi herkes öğrenecek, kendi yerel politikacılarının söylediğinin aksine, bizler Abhazlarla savaşmayı düşünmüyoruz. Ancak bizler Gürcistan'ın bütünlüğünü sağlamayı düşünüyoruz. Bu süreç iki taraflı işlerse iyi olur, çünkü böylece her iki tarafta kazançlı çıkar. Bizim Abhazya ve Gürcistan'ın toprak bütünlüğünü ilgilendiren ana konseptimiz budur."

Rusya'nın komşu ülkenin nerede başladığını bilmesi gerektiğini de söyleyen Saakaşvili, konuşmasının son bölümünde Gürcistan ve Rusya'nın ortak düşmanının terörizm olduğunu belirtti ve Rus lideri Putin'le yapılan anlaşmaların şartlarının yerine getirilmesini bir kez daha istedi.

"Bu insanların (Rus Yönetimi) okuldaki coğrafya ders notu 2 idi galiba, ama ben bu insanlara şunu söylemek istiyorum ki: Grozni (Çeçenistan'ın başkenti) ve Vladikvkaz (Kuzey Osetya'nın başkenti) Rusya'dır. Tbilisi, Gürcistan'dır. Biz Rusya'nın içeride her yerde güçlü ve Çeçenistan'ında dahil olduğu toprak bütünlüğüne sahip olmasını istiyoruz. Ancak Rusya ellerini Gürcistan'dan çeksin. Çünkü Tshinvali Gürcistan'dır, Sohumi Gürcistan'dır, Tbilisi Gürcistan'dır ve buralarda sizin hiç bir işiniz yoktur. Ancak Gürcistan'da istikrar ve huzur sağlandığında turist olarak sizleri buralara bekleriz."

Tbilisi, demiryolu hattının açılmasını kınadı...

Gürcistan'ın ayrılıkçı bölgesi Abhazya'nın başkenti Sohumi ve Moskova arasındaki demiryolu hattı, Gürcü tarafının protestosuna rağmen yeniden ulaşıma açıldı.

Gürcistan'ın ayrılıkçı bölgelerden sorumlu bakanı Goga Khaindrava, **"Demiryolunu yeniden ulaşıma açan Moskova ve Sohumi yönetimleri varolan tüm anlaşmaları ihlal ediyorlar. Bu yapılan Gürcistan'ın egemenliğine saygısızlıktan başka bir şey değildir."** açıklamasını yaptı.

Kafkasya: Etnik İlişkiler, İnsan Hakları, Jeopolitik Konferansı Tbilisi'de Düzenlendi

Gürcistan'ın başkenti Tbilisi'de 23-24 Eylül 2004'te düzenlenen ve 6.sı olan uluslararası konferansta genel olarak Kafkasya'daki sorunlar, Çeçenistan'da İnsan Hakları İhlalleri ile Gürcistan'daki Güller Devrimi ile ilgili bildiriler sunuldu

"Dünyanın Türküsü" Programında Gürcü Müziği

Gürcü Müzisyen İberya Özkan Melaşvili ve grubunun Gürcü müziği şöleni TRT 2'de "Dünyanın Türküsü" programında 27 Eylül ve 03 Ekim 2004 tarihlerinde yayınlandı.

Almanya'da Gürcü Kültürü Rüzgarı Esiyor...

Almanya'nın başkenti Berlin'de çalışmalarını sürdüren Acara ve Artvin Yöresi Halk Dansları Ekibi "Omayra", yeni dönem çalışmalarına başladı.

Topluluk, gençleri daha üretken kılmak, sosyal aktivitelere ortak etmek amacıyla Bursa Karacabey Boğazköy'lü Gürcü Doğan Yılmaz tarafından Almanya'nın başkenti Berlin'de iki yıl önce kuruldu.

Daha çok Artvin ve Acara bölgesindeki Gürcü dans kültürünü benimseyen topluluk, son bir yıldır Avru-

pa'nın gurbetçi ülkesi olarak bilinen Almanya'nın bir çok kentinde çeşitli gösteriler yaptı.

Yeni dönem çahşmalarına hızlı ve iddialı başlayan topluluğun irtibat adresi şöyle:

Omeyra Jugend Zentrum
Engeldamm 68 10179 D-Berlin
Tel: 004930/27560261-0049/1745354445
E-mail:tana36k@hotmail.com
maharadze08@yahoo.de

Türkiye-Gürcüstan Dostluk ve Dayanışma Vakfı'nın Genel Müdürü Yılmaz Özcan'lı Vakıfla İlgili Olarak Aşağıdaki Yazıyı Derginize Göndermiştir:

1996 yılında Ankara'da kurulan Türkiye-Gürcüstan Dostluk ve Dayanışma Vakfı çeşitli evrelerden geçerek bu gün kapanma noktasına getirilmiştir.

Vakfın Başkanı, Genel Müdürü olan herkes vakfın geleceğini, yaşamını üç beş zengin insanın insafına bırakarak Türk-Gürcü Dostluk ve Dayanışmasını halk tabanından değil de sadece tavanda protokollerde arayıp yaşamıştır.

Vakfın yönetiminde çalışan herkes görevi bitince vakfı ne aramış ne de sormuştur (Zaten vakfın ekonomik gücü de yoktur). Tabii gelen yönetimlerde onları aramamıştır. Üstüntetüstlükeski vakıf tüzüğünde asil üyelere ne seçme ne de seçilme hakkı tanınmıştır. Kendilerinden sadece aidat beklenir olmuştur.

Bugün asil üyeler de kurucu üyeler gibi tüzük değişikliği ile seçme seçilme hakkına kavuşmuştur.

06/11/2004 tarihinde yapılan 11. Genel Kurulda yorulan ve toplanamayaneski yönetim yerini ilk defa görev alan yeni yönetime bırakmıştır. Bu taze kan kendisini hemen göstererek yeni yönetim hiçbir maddi menfaat beklemeden kendileri her ay en az 60'ar milyon lira vakfa katkıda bulunuttaya başlamıştır

Istanbul'da kurulan Türk-Gürcü Eğitim ve Kültür Vakfı ile Ankara'da kurulan Türkiye-Gürcüstan Dostluk ve Dayanışma Vakfı beraber yaşamalıdır. Ve başarılı olmalıdır.

- Türkiye için yaşamalıdır.
- Gürcüstan için yaşamalıdır.

Ulu önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün yıllar önce gördüğü ve yol gösterdiği hedef Türk-Gürcü dostluğu bugün gerçekleşmiştir. Bu dostluğun sonsuza dek sürmesini diliyoruz.

Bizler Türkiye'de yaşayan Gürcü asıllı insanlarız. Her şeyimiz Türkiye için, sevgimizin Türkiye-Gürcüstan için olmasını diliyoruz.

Gün bugündür, yarın geç kalmış olabiliriz. Bize destek verin bize kuvvet verin en iyi günlerin sizlerle olması dileğiyle Yeni Yılınızı ve Bayramınızı Kutlar Saygılar sunarız.

Gelecek 2. önemli yazım ÇVENEBURI derginiz hakkında olacaktır. Lütfen bekleyiniz. Bağışlarınız için Ziraat Bankası Muhatpaşa Şubesi ANKARA 797 19 92 hesabına yatırmanızı posta ile veya elden vakıf merkezine göndermenizi, getirmenizi bekliyoruz

Gölcük Gürcülerinin Gecesi

18 Kasım 2004 tarihinde Kocaeli'nin Gölcük İlçesinde tüm hemşehrilerin davetli olduğu gecede, konuklara Gürcü folklöründen, Gürcü müziğinden örnekler sergilendi.

Gölcük Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği tarafından düzenlenen Kafkas-Gürcü kültürü gecesi, Gölcük'teki Kongre Sarayı'nda yapıldı ve diğer illerden de yoğun katılım vardı.

Gürcü Vakıflarında Seçimler

- İstanbul'da kurulan "Türk-Gürcü Eğitim ve Kültür Vakfı'nın 09 Ekim 2004 tarihinde yapılan genel kurulunda eski yönetim kurulunun üyeleri ve başkanı yerlerini korurken denetleme ve disiplin kurulunda bazı üyelerin yerlerine yenileri seçilmiştir.

- Ankara'da bulunan Türkiye-Gürcüstan Dostluk ve Dayanışma Vakfı'nın genel kurulu 06 Kasım 2004 tarihinde vakıf merkezinde yapıldı. Toplantı tutanağına göre vakfın ünvanında bulunan Eduard Şevardnadze isminin kaldırılması kararlaştırıldı. Ayrıca yönetim kurulu üyelerinin tamamına yakını değiştirilerek yeni isimlerden bir yönetim oluşturuldu:

Ertuğrul Kazancı, Başkan, Mehmet Yılmaz İkinci Başkan, Yılmaz Özcanlı, Genel Müdür, Mevlüt Mert, Özbey İmamoğlu, Hasan Çelik, Selçuk Gönül, Ahmet Altun, Ahmet Yıldız üyeliklere seçildiler.

Tarık Cemal Kutlu ve Recai Özgün'ü Kaybettik

Üç ay İstanbul Çapa Tıp Fakültesi Hastanesi Hematoloji bölümünde tedavi gören Çeçen filolog, araştırmacı ve yazar Tarık Cemal Kutlu, yakalandığı amansız hastalıktan kurtulamayarak 25.11.2004'te saat 01.30'da vefat etti.

Laz dili ve kültürünün yaşatılması ve gelecek kuşaklara kurumsal olarak aktarılmasında çok önemli bir katkısı olan M. Recai Özgün 11 Temmuz 2004 tarihinde vefat etti. Bu iki değerli insanın kaybından derin üzüntü ve kendilerine rahmet diliyoruz

Doğu Anadolu Ortaçağ Mimarisi: Gürcü Sanatı

İstanbul Rehber Odası (IRO) tarafından 6 Aralık 2004'te hizmet içi eğitim programı kapsamında düzenlenen "Doğu Anadolu Ortaçağ Mimarisi-Gürcü Sanatı" konulu seminerde, Tao-Klarceti Bölgesi'nin (Artvin-Ardahan-Kars) tarihi dokusu ve eserleri ele alınmıştır. Tezini bu konu üzerine hazırlamakta olan ve Kültür Bakanlığı'nı temsilen semineri veren araştırmacı Dr. Fahriye

Bayram, bölgedeki Gürcü kilise ve manastırları hakkında dialarla ayrıntılı ve tatmin edici bilgiler sunmuştur. Dr. F.Bayram yapım tarihleri 8-9'ncu yüzyıllardan başlayan Gürcü kiliselerinin önemli bir kısmının tespit edildiğini, diğerlerinin de halen araştırma safhasına olduğunu ve bölgenin coğrafi yapısından dolayı araştırmaların ve koruma çalışmalarının zorlukla ilerlediğini belirtmiştir.

Atina Olimpiyatlarında Gürcü Sporculara 2 Altın- 2 Gümüş Madalya

2004 Atina Olimpiyat Oyunlarına Gürcüstan adına katılarak ülke tarihinde ilk kez 2 altın ve 2 gümüş madalya alarak tarih yazan Gürcü Sporkafilesine, muhteşem havai fişek gösterilerinin ve konsergörüntülerinin hakimolduğu bir karşılama yapıldı.

Gürcüstan, 2 altın ve 2 gümüş madalya ile Atina 2004 Olimpiyat Oyunlarına katılan ülkeler arasında 32. sıradayeraldı

Gürcüstan sporcu kafilesi bir önceki olimpiyat oyunlarında Barselona'da Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) adına yarışmıştı. Bu sefer elde edilen bu önemli başarıyla Gürcüstan adına resmi olarak ilk kez olimpiyat oyunlarındaaltın madalyalar kazanıldı

Zurab Zviadauri- Judo, Giorgi Asanidze Halter kategorilerinde altın madalya, Nestor Khergiani-Judo, Ramaz Nozadze- Güreş kategorilerinde gümüş madalya kazandı

Carci Zviadauri, Tea Doğonadze ve Giorgi Dohturaşvili adlı Gürcü sporcular ise olimpiyat oyunlarında başka ülkeler adına yarışarak altın madalyaya uzandılar

Prof. Dr. Kemal Özüdoğru Vefat Etti

Dergimiz yazarlarından ve çevirmenlerinden Gürcü Prof. Dr. Kemal Özüdoğru'yu 2004 yılı Kasım ayında yitirdik. İTÜ İnşaat Fakültesi öğretim üyesi olan Prof. Özdoğru en son Pasternak'ın "Gürcü Dostlara Mektuplar" adlı kitabını çevirmiş ve yayına hazırlanmıştı. Ayrıca dergimize bu kitabın özeti durumunda olan yazıyı, kendieliyazısıyla, fakslamış ve yayınlanmasını istemişti. Ölümünün de bu yazıları bize gönderdiği tarihten birkaç gün sonra olduğunu öğrenmiş bulunuyoruz. Kemal Özüdoğru'nun çeviri yazısı gelecek sayımızda yayınlanacaktır.

Derginiz adına Prof. Dr. Kemal Özüdoğru'nun kaybından derin üzüntü duyuyoruz. Kederli ailesine ve sevenlerine sabırlar diliyoruz

"www.unyegurculeri.com" Sitesi Yayına Başladı

Ünye Gürcüleri hakkında merak ettiğiniz herşeyi www.unyegurculeri.com adresinde bulabilirsiniz. Ünye'deki Gürcülerin yaşamları, atasözleri, hikayeleri, türküleri, mani leri, Ünye'de konuşulan Gürcüce ile ilgili sözlük, Ünye Gürcülerinin yaşamlarından fotoğraflar, Ünye'deki Gürcü köyleri ve mahalleleri hakkında bilgiler ve daha birçok şeyi sitemizde bulabileceksiniz.

Ünye'li Gürcülerden Ünye hakkında bilgi, belge, fotoğraf vs. türü sitemizde yaymlayabileceğimiz şeyleri murat.sahin@unyegurculeri.com veya bilgi@unyegurculeri.com e-mail adresine göndermelerini rica ediyoruz.

"Chveneburebi" Festivali:

Gürcüstan Devlet Başkanı Mihail Saakaşvili'nin annesi, Tbilisi Devlet Üniversitesi Tarih ve Etnografya Enstitüsü Bölüm Başkanı, Türkolog Prof. Dr. Giuli Alasania'nın himayelerinde düzenlenen "Chveneburebi - Gürcüstan Dışında Yaşayan Gürcülerin Kültürlerini Tanıtım Festivali 22-28 Kasım 2004 tarihlerinde yapıldı. Festivale; Maçaheli Çoksesli Yaşlılar Korosu, Türkiye'de'ki Gürcü Müziğinin duayeni Bayar Şahin ve "Kebribar Kadınlar" isimli öykü kitabının yazarı Kevser Ruhi de katıldı.

Acara Özerk Cumhuriyeti'ne vizesiz geçiş geliyor!

Acaristan Özerk Cumhuriyeti Başbakanı Levan Varşalomidze beraberindeki bir gurup hükümet üyesi ve işadamlarıyla birlikte gezi ve incelemelerde bulunmak üzere Artvin'e geldi. Acara Özerk Cumhuriyeti Başbakanı Levan Varşalomidze, Batumi'den deniz yoluyla Hopa'ya gelerek bir süre önce imzalanan vizesiz geçiş protokolünü fiilen yaşama geçirdi.

Vali Orhan Kırlı ile görüşen Başbakan Varşalomidze, "Türkiye, bizim için Avrupa'ya açılan ikinci kapı durumundadır. Bu kapı her iki ülke arasında çok önemli konumdadır. Tüm yabancı ve Türk vatandaşların sınırdan beklemeden rahat bir şekilde geçebilmesi için vizesiz geçiş kolaylığı getireceğiz" dedi.

"Gelino" Belgeseli Mze Televizyonunda

17. yy.'da ortaya çıktığı tahmin edilen "Gelino" şarkısı Gürcüstan'da ve Türkiye'de bilinen bir şarkı. Bayar Şahin'in son albümünde okuduğu şarkının kaynağı Türkiye Gürcüleri olduğu tahmin ediliyor. Bu şarkı belgesele adını vermiş. Gelino: Gelin gelmiş küçük geline deniliyor. Belgeselin konusu ise tamamen Türkiye Gürcülerine ve kültürel faaliyetlerine yerveriyor. Oldukça beğenilen belgesel Gürcüstan'da Mze televizyonunda birkaç defa tekrar gösterildi. Tarih doçenti Buba Kudava danışmanlığı yapmışu. Yönetmenliğini ise Giorgi Kalandia yapmıştı.

"Mzera Lazetidan" Belgeseli Mze Televizyonunda

Türkiye'deki Lazları konu alan belgesel "Mzera Lazetidan", son günlerde iyi yapımları ekranlara getiren Gürücüstan'ın Mze televizyonunda yayınlandı. Yüz yaşın üzerinde Laz nenenin Lazca konuştuğu belgeselde, nenenin sempatikliği ve sevimliliği belgesele ayrı bir güzellik katmıştı. İçeriği ve konuyu işleyiş tarzı ile beğeni toplayan belgesel yine bu televizyon kanalında birkaç defa tekrarı yayınlandı. Filmi tarih doçenti Buba Kudava danışmanlığını yapıt Giorgi Kalandia yönetti.

Kazım Koyuncu'nun Hastalığı

Değerli sanatçımız Kazım Koyuncu'ya kanser hastalığı teşhisi konulduğunu üzülerek öğrendik. Her türlü zorlukların üstesinden gelmeyi başaran Kazım Koyuncu'nun bunun da üstesinden geleceğinden eminiz. Kendisine acil şifalar diliyor tekrar eskisinden daha sık aramızda görmeyi ümit ediyoruz.

BASINDAN

Gürcüstan'ı, Türk Şirketi Telesis Dünyaya Bağlayacak

Telekomünikasyon firması Telesis, Pakistan, Azerbaycan, Arnavutluk'tan sonra, şimdi de Gürcüstan'a 'alo hizmeti' vermeye başladı.

Telesis Genel Müdürü Hüsün Tokmen, Gürcüstan'da faaliyet gösteren, şehirlerarası ve uluslararası görüşmelerle abonelere hizmet sağlayan 6 firmayla, sanayi ve telekomünikasyon ekipmanları sağlanması konusunda anlaşma yaptıklarını açıkladı.

Dünya, 05 Temmuz 2004

Hopalılar Horona Doydu

Hopa Belediyesi'nin 1-4 Temmuz tarihleri arasında gerçekleştirdiği 5. Hopa Kültür-Sanat ve Deniz Festivali nedeniyle her akşamı konserlerle coşan Hopalılar ve çevre illerden gelen yurttaşlar, gündüz saatlerinde tiyatro gösterileri, şiir dinletileri ve panelleri izledi.

Cumhuriyet, 11 Temmuz 2004

Lazca - Gramer

Prof. Goichi Kojima, Japonya-Akita doğumlu. Yazar, kompozitör koro şefi, etnolog, Türkolog ve de Lazolog. 70'li yıllardan beri Türkiye'de Çerkesce, Kürtçe, Zazaca ve Lazca'yla ilgili çalışmalar yaptıyor. İsmail Avcı Bucaklişi, Rize-Pazar doğumlu, Marmara Üniversitesi Elektronik-Bilgisayar Eğitimi mezunu, Lazca Sözlük'ün yazarı, Kojima ile Bucaklişi, Lazca Gramer'i yazdı.

Gramer kitabının faydası hakkında söylenenler muhtelif. Şimdi Kojima ile Lazca okuma-öğrenme kitabı üzerine çalışan Bucaklişi "TRT Lazca yayın yapsın" diyor, TDK Uzmanı Dilbilimci Oya Adalı gramer kitabını destekliyor. Dil Uzmanı Ali Püsküllüoğlu "Alfabe sahibi olmak için önce ulus olmak gerekir" diyor. Hakkı Devrim soruyor: Alfabesiz diller için enstitü kurulabilir mi?

Akşam, 08 Ağustos 2004

'Svahili' Dilinde Bile Tercümanlarımız Varmış

Çveneburi dergisi yıllardır dikkatle izlediğim ilginç bir yayın organı. Gürcü kökenliler tarafından yayımlanıyor. Çveneburi'de Kafkaslar ve dünyanın diğer bölgeleri hakkında bilgilere ulaşabiliyorsunuz. Derginin arka kapağında Real Tercüme şirketi tarafından verilen bir ilan dikkatimi çekti. Yaygın olarak konuşulan İngilizce, Fransızca ve Almanca'nın dışında Habeşçe, Galce, Sanskritçe, Svahilice gibi Türkiye'de çok az insanın bildiği dillerden de tercüme yaptıklarını yazmışlar. Merak etim, "Bu dillerde çeviri yapacak insanları nereden buluyorsunuz?" diye sordum. Şirketin sahibi Osman Nuri Mercan beni aydınlattı: Dünyada konuşulan aşağı yukarı bütün dillerde tercüme yapabiliyoruz. Arkadaşlarımızın önemli bölümü İstanbul'da. Nadiren de olsa Türkiye'de o dili konuşan bir tercüman bulamazsak internet kanalıyla ilgili ülkedeki arkadaşlarımıza ulaşıyoruz. Metni derhal çevirip gönderiyorlar.

Bu konuşmadan şunu çıkardım: Birincisi Türkiye'deki yabancıların sayısı tahminlerinizden çok fazla. İkincisi internet sayesinde şu koca dünyayı resmen avucumuzun içine aldık. Farklı kültürleri tanımak için müthiş bir fırsat yakaladık.

Hakan Çelik
Posta Gazetesi, 08 Ağustos 2004

Kurşad Tüzmen Tbilisi'de

Kalabalık bir heyetle Gürcüstan'ı ziyaret eden devlet başkanı Kürşad Tüzmen, Tbilisi'de yaptığı açıklamada Türkiye-Gürcüstan ekonomik ilişkilerinin her gün daha da büyüdüğünü ayrıca, Gürcüstan'daki özelleştirmelerle Türk tarafının yakın ilgilendiğini belirtti.

www.interpress.ge
11 Ağustos 2004

TUYAP, Expo Georgia İle Ortak Proje Uygulayacak

Türk fuar şirketi Tuyap, Gürcüstan fuar şirketi Expo Georgia ile birlikte ortak proje üreterek Gürcüstan'da inşaat malzemeleri fuarı açacaktır. Tuyap başkanı Bülent Ünal 11 Ağustos 2004 tarihinde ziyaret ettiği Tbilisi'de açıklamada bulunarak Ekim 2004'te projeyi hayata geçireceklerini bildirdi.

www.interpress.ge
11 Ağustos 2004

Kars-Tbilisi Demiryoluna, Bakü-Tbilisi-Ceyhan Modeli

Türkiye ile Gürcüstan arasında yapımı planlanan ve uzun yıllardan bu yana gündemde bulunan Kars-Tbilisi hattı projesi yeniden revize edilerek Azerbaycan'da kurulacak demiryolu hattı içinde yer alacak.

Bu çerçevede geçen hafta içinde Ulaştırma Bakanlığı'nda, Türkiye-Gürcüstan ve Azerbaycan heyetleri arasında yapılan üçlü toplantıda, Kafkaslar'daki yeni ipek yolunun canlandırılması için Kars'tan Tbilisi'ye oradan da Bakü'ye uzanacak yeni bir çift hat demiryolu projesinin hayata geçirilmesi kararlaştırıldı. Bakü-Tbilisi-Ceyhan Projesi benzeri işbirliğini bu kez demiryolu için hayata geçirilerek, üç ülke arasında enerjiden sonra ulaştırma alanında da önemli bir yatırım yapılacak. Tamamı 180 km olacak projenin, 68 km'si Türkiye, 30 km'si Gürcüstan, 80 km'si de Azerbaycan'dan geçecek.

Ajans Kafkas, 12 Ağustos 2004

Hopa'ya Batumi'den Yol Göründü

Başbakan Erdoğan'ın Tbilisi temasları sırasında Batumi Hava Limanı'nın kullanımı ve İstanbul'dan Batumi'ye uzanacak otoyol projesi gündeme geldi.

Gürcüstan tarafı. Batumi Hava Limanı'nın Türkiye'nin iç hat seferlerinde kullanılmasını önerdi. Proje, İstanbul'dan kalkacak uçakların Batumi'ye inmesini, buradan Sarp Sınır Kapısı üzerinden denetimsiz olarak Türkiye'ye girişi içeriyor. Bu amaçla Sarp Sınır Kapısı'nın doğrudan geçişi içeren 'yeşil hat' tahsisi yapılması gerekiyor. Başbakan Erdoğan konuya ilişkin olarak, "Sarp geçidinden bir yeşil hat kurabilirsek Trabzon Hava Limanı'na alternatif bir geçiş olabilir. Hopa'ya 2-2.5 saatte gidilirken bu 20-25 dakikaya düşer." şeklinde konuştu. Fransa ile İsviçre, benzer şekilde Cenevre Hava Limanı'nı ortaklaşa kullanıyor.

www.zaman.com.tr
13 Ağustos 2004

Gürcüstan, Rus Gemilerinin Sohumi'yi Ziyaret Etmesini Protesto Etti

İçinde faşist lider Vladimir Jirinovski dahil Rusya Federasyonu'ndan bir grup milletvekilinin bir Rus feribotu ile Gürcüstan'ın ayrılıkçı bölgesi Abhazya'yı ziyaret etmesi Gürcüstan tarafından sert bir şekilde protesto edildi. Ayrılıkçı Abhaz hükümetini destek amacıyla yapılan bu ziyaret ile Rusya'nın ayrılıkçı Abhaz yönetimi heralanda ve her zaman desteklediğini ortaya koymaktadır

www.civilgeorgia.ge

Tuvalde Yaz Karması

GF Sanatevi, 1 Eylül tarihine dek **'Yaz Karması'** adlı sergiye ev sahipliği yapıyor. Sergiye, **Amiran Danibegaşvili, Temuri Papiaşvili, Kudret Gurban Derzili** ve **Musa Aktaş** tuval üzerine yağlıboya resimleriyle katılıyorlar. Sanatçıların bu sergide özel ve ortak bir temaları yok. Sergilenen yapıtlarda daha çok kişisel biçemler ve temalardan değişik örnekler sunuluyor

Cumhuriyet, 18 Ağustos 2004

Gürcüstan-Güney Osetya Gerginliği

Kafkaslarda Çatışmalar En Sıcak ve En Son Noktasında. Gürcüstan'dan bağımsızlığını ilan eden Güney Osetya'daki Gürcü askerleriyle Osetgüçlerisonbir haftadırçalışma halindeler. Çatışmalarda dokuz Gürcü askeri öldü Oset tarafının kaybı ise yirmiüç. Gürcüstan Parlamentosu Başkanı Nino Burjanadze, "çatışmaların en sıcak ve en son noktaya geldiğini" söyledi.

Aydınlık, 22 Ağustos 2004

Erdoğan Kurtarmış:
Saakaşvili Gemisini Havaya Uçuracaktı
Jirinovski'yi Sizin Hatırınıza Bıraktık

Rus gemileri için "vur emri" veren Gürcüstan Cumhurbaşkanı Saakaşvili, Abhazya'ya tatile giden Jirinovski'nin gemisini, o sırada Tbilisi'de ağırladığı Erdoğan'ın hatırına havaya uçurmaktan vazgeçmiş. Bunu da Erdoğan'a, "Eğer siz burada olmasaydınız, ne yapacağımızı bilirdik" diye aktarmış.

Hürriyet, 28 Ağustos 2004

"Yazarın İç Dünyası Parçalanmış Bir İç Dünyadır!"

Fahrettin Çiloğlu'nu dergimiz okurları Şiir Atlası'na yaptığı çeviriler ve kitap tanıtına yazılarından tanıyor Oysa bir şair o.

Cumhuriyet Kitap Eki, 2 Eylül 2004

'Şaşırtmayan Bir Başlangıç

Türkiye, Dünya Kupası 2006 elemelerine kötü bir sonuçla başladı. Ay-Yıldızlar vasat Gürcüstan karşısında bir oyun ortaya koyarken tek gol Fatih Tekke'den geldi Hasan Şaş ise ikinci sarıdan kırmızı kart gördü.

Radikal, 05 Eylül 2004

Gürcüstan Lideri Yıktı

Türkiye ile deplasmanda berabere kalarak büyük bir sürprize imzaatan Gürcüstan, ilk maçta Yunanistan'ı devirerek sükse yapan Arnavutluk'u 2-0'la geçti

Yeni Şafak, 09 Eylül 2004

Abhaz Başbakanı: Beni Putin Gönderdi

Gürcüstan'ın ayrılıkçı bölgesi Abhazya'nın başbakanı Nodar Haşba, kendisinin bu görevve Rusya Devlet Başkanı Putin'in kişisel ricası ile geldiğini bildirdi. "Putin bu isteğini Moskova'da Rusya Acil Durumlar Bakanlığı'nda Yatırımlar Dairesi Başkan Yardımcısı olarak görev yaptığım sırada bana bildirdi ve aynı zamanda ayrılıkçı Abhazya'nın devlet başkanına emir vererek benim Abhazya'da resmen başbakan olarak atanmamı sağladı.

Regnum Haber Ajansı-Moskova
10 Eylül 2004

Lazlar Ana Dilde Yayın Konusunda Israrcı Çıktı

Lazlar, anadillerindeyayın yapılacağının duyurulmasının ardından aksi yönde karar alınmasına bir anlam veremediklerini belirterek en kısa sürede "Lazca" yayının başlatılmasını talep ediyor. Konuyla ilgili çalışma yürüten bir grup Laz aydın, dilekçe toplayarak ilgili kurumlara başvuruda bulunuyor.

Yeni Şafak, 10 Eylül 2004

Azınlıklar İçin Web Sitesi

AB tarafından desteklenen, azınlık sorunları, hikayeleri azınlıkla ilgili haberi, forumları içeren "www.istanbulazinliklari.org" adlı web sitesi yayına başladı. "İstanbul'da yaşayan azınlıkların sosyal sorunlarını dile getirmek için çağdaş bir yöntem" başlıklı proje kapsamında hazırlaan site, AB'nin "mikro proje uygulaması" desteğiyle yayınını sürdürüyor.

Tüm Gazeteler, 12 Eylül 2004

Bir Başka Karadeniz:
Artvin-Şavşat-Yusufeli-Ardanuç-Macahel

Arvin, bir başka Karadeniz. Akıl almaz sürprizlerle dolu bir coğrafyası var; çıplak sarp kayalıklar bir anda ücra köylerdeki ortaçağın gökemli Gürcü kiliselerine, derin, ürpertici kanyonlar ağaçların meyvelerini taşıyamadığı cennet bahçelerine, yemyeşil yaylalar sapsarı bozkırlara dönüşebiliyor. Genelde yolculuklarda yolun sonunda bir ödül varsa, burada bir başka ödül de yolun ta kendisi...

Bunları Yapınız:

- Doğu Karadeniz'in engebeli yollarında Macahel Gürcü Yaşlılar Korusu'nu dinlemek
- Şavşat'ın rakip tanımayan çayırlarında, yaylalarında oksijen depolamak
- Maçahel'nin yağmur ormanlarında yürümek
- Çoruh'ta rafting, KaçkarDağları'nda trekking yapmak
- Kafkasör yaylasındaki kır lokantalarında, bölgenin meşhur beyaz patatesini tatmak
- Cehennem Kanyonu'nda, kendinizi eski zaman define avcıları gibi hissetmek
- Arsin'in EtkarTepesi'nden,Çoruh Nehri'ne bakarak rakı içmek
- Yusufeli civarındaki Gürcü kiliselerini kaçırmamak
- Maçahel'de bir kütük evde konaklamak ve Hacer Hanım'ın Gürcüyemeklerini tatmak

Hürriyet, 20 Eylül 2004

Saakaşvili'den Ayrılıkçı Bölgelere Yeni Çözüm Planı...

Gürcistan Devlet Başkanı Miheil Saakaşvili, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 59. dönem toplantısında bir konuşma yaptı ve ülkeden ayrılmak isteyen Abhazya ve Güney Osetya'ya yönelik yeni bir çözüm planı açıkladı

Gürcistan topraklarındaki anlaşmazlıkları sona erdirmeyi amaçlayan Saakaşvili'nin çözüm planı üç ana aşamadan oluşuyor

Gürcistan Devlet Başkanı, bu aşamaları, karşılıklı güveni yeniden tesis edecek önlemlerin alınması, sorunlu bölgelerin askerden arındırılması ve ayrılıkçı bölgelere mümkün olan en geniş özerklik haklarının tanınması olarak açıkladı.

Saakaşvili, ikinci aşama olan sorunlu bölgelerin askerden arındırılmasını takiben uluslararası barışgücünün devreye sokulması gerektiğinide belirtti.

Saakaşvili'nin teklif ettiği çözüm planının 3. aşamasında da Abhazya ve Güney Osetya'ya geniş özerklik hakları tanınacak.

Rustavi,Imedi ve Mze Televizyonları 22-23 Eylül 2004

"Laf'ın Tamamı Deliye Anlatılır",

Hikayemiz okuru adeta ülke turuna çıkarıyor. İstanbul, Karadeniz, İç Anadolu, Doğu.... Çoğrafyamızın bu denli geniş olmasında Gürcü olmanızın etkisi var mı? Gürcü kimliğinin hayatınızda belirgin bir yeri oldu mu?

Gürcü kimliğini milliyetçi bir pozisyon olarak değil, hep bir şıklık olarak düşündüm. İnsanın gözü yeşilse güzel bir adamdır, Gürcü ise daha da güzel bir adamdır. Gürcü'ye sormuşlar, 'Gürcü olmasaydın ne olurdun?' diye, 'Mahcup olurdum' demiş. Bununla birlikte Gürcülük benim için Kürtlerin ya da başka etnisitelerin mücadelesine benzer bir problem değil. Ben Türkiye'li olmayı seviyorum, bu coğrafyayı seviyorum, senkronik bir zemini seviyorum. Gürcülüğün benim yazdıklarıma katkısı bu yeşil gözlü şıklık hikayesinden kaynaklanıyor olabilir. Ama şöyle bir şey de var: Gürcülük bana yabancı olmayı da öğretti. Ötekilik anlamında yabancı... Öteki olma durumu olduğu zaman, hiçbir 'suçluya' karşıdan bakamayacak birhayatınolur. Gürcü olduğun için kimse seni küçümsemiyor, ama sen biliyorsun yabancı olduğunu. Bunun için cezalandırılman şart değil, ama netice itibariyle sana toplumda dayatılan bir sürü şeyin, bir sürü ifadenin dışında kalıyorsun. Bunları kabil etmek zorunda olmadığını düşünüyorsun: küçük isyanlar bunlar. Sonuç olarak her türlü ötekiyle empati kurabiliyorsun, dolayısıyla ötekiyle empati kuramayanlara karşı ciddi bir ölçe besliyorsun. Bu arada gözlemlerim var tabii ki. Anadolu'nun çeşitli yerlerinde bulundum. Çocukluğum Ordu'da geçti ve orada çok önemli şeyler gördüm. İnsanın şaşıracağı, biredebiyat metninde okuduğu zaman hayran kalacağı şeyler gördüm...

M.Uşurkulak'ın Reha Maden'le yaptığı söyleşi Radikal Kitap, 24 Eylül 2004

"Lazca'yı Kadınlar Daha İyi Biliyor"

10 bin kelimeden oluşan Lazca-Türkçe sözlüğü altı yılda hazırlayan Faruk Benli, "Böyle bir sözlüğü hazırlamam gerekiyordu çünkü Karadeniz'de bugün Lazca neredeyse unutulmak üzere" diyor.

Faruk Benli **76 yaşında. Giresun doğumlu.** Babası Hopalı, annesi Fındıklılı. Birçok insanın hayattan elini eteğini çektiği bu yaşlarda Faruk Benli bir **Lazca-Türkçe Sözlük** hazırlamak için altı yıl boyunca çalışın. Sonunda amacına ulaştı. Sözlük Kebikeç Yayınları tarafından piyasaya çıkarıldı.

Milliyet, 26 Eylül 2004

Tkemali (Gürcü usulu erik sosu)

Bu sos kuru erikle de yapılıyor. O zaman 250-300 gr. kadar kuru eriği önceden suda bekletmek gerekiyor. Taze erikle yapıldığında ise erik neredeyse pestil yapar gibi iyice çekiriyor. Bu sos et, tavuk, köfteye çok yakıştığı gibi ördek, kaz ve av etleriyle bambaşka bir lezzet oluşturuyor.

500 gr. erik, 1/2 limon suyu, 1 limon kabuğu, rendelenmiş, 2 tatlı kaşığı kişniş tohumu dövülmüş, 2-3 diş sarımsak ezilmiş, 1 tatlı kaşığı tuz, 1-2 adet nümk acı kırmızı biber.

Eriği ayıklayıp ve kabaca doğrayın. Orta hararette dibi kalın bir tencerede yumuşayana kadar kendi suyunda pişirin. Diğer malzemeleri de ekleyin ve macun haline gelmeye kadar pişirmeye devam edin. Eriğin tadına göre azıcık şeker eklemeniz gerekebilir. Tadına bakıp zevkinize göre karar verin. Temiz bir kavanozda buzdolabında bir süre koruyabilirsiniz.

Cumhuriyet Pazar Eki, 26 Eylül 2004

Gurcu Edebiyatını Nasıl Bilirsiniz?

Fahrettin Çiloğlu bir çok ilki gerçekleştirmiş bir ansiklopedist. Gürcü kimliği, Gürcü Edebiyatı'na karşı olan merakı. Gürcüce'den çeviriler yapan Türkiye'de çok az sayıdaki çevirmenlerden biri olmasına sebep.. Gürcü dilinden yaptığı şiir çevirileri Cumhuriyet'in Kitap Eki'nde 'Şiir Atlası' bölümünde yayınlanıyor. Yine Çiloğlu tarafından hazırlanmış 'Kurtuluş Savaşı Sözlü-

ğü' ise, Kurtuluş Savaşı'na dair Türkiy'de yapılmış ilk özel adlar sözlüğü niteliğinde. Çiloğlu'nun yeni çıkan kitapları, 'Nisan Şiirleri', 'Aşksız Mutluluk Yoktur' ve 'Beni Bırak Uzaklara' yine birer ilk çünkü aynı anda çıkan üç yeni kitap yayımlamak pek de aşina olunar bir durum değil. Hele de Ana Britannica ve çeşitli ansiklopedilerin yayın kurullarında görev almış bir ansiklopedist tarafından yazılmış olmaları hiç mi hiç bakii değil sanırsak...

Birgün, 07 Ekim 2004

Gürcü Elçiden Dostluk Mesajı

İnegöl Kafkas Folklor ve Kültür Derneği Başkanı Mehmet Nuri Tayyar ve arkadaşlarının daveti üzerine İnegöl'e gelen Gürcüstan'ın Türkiye Büyükelçisi Grigol Mgaloblişvili, iki ülke arasındaki dostluğu geliştirmek için çalışacağını bildirdi.

Türkiye ile Gürcüstan arasında uygulanmakta olan vizeyi kaldırmak için elinden gelen gayreti göstereceğini vurgulayan genç büyükelçi "Öncelikli olarak Türkiye'deki Gürcü kökenli vatandaşların vizesiz olarak Gürcüstan'a gidebilmelerini sağlamayaçalışacağım. Türkiye ile Gürcüstan arasındaki komşuluk ilişkilerini, dostluğu geliştireceğim, iki ülke arasında yaşanan sorunları iyi ilişkiler altında çözmeye çalışacağız." dedi. Genç büyükelçi Mgaloblişvili Batumi Havaalanı'nın uluslararası uçuşlara açılması ile hem Türkiye'nin hem de Gürcüstan'ın ekonomik yönden yararlar sağlayacağını kaydetti.

BursaOlay Gazetesi
01 Kasım 2004

DÜZELTME

1- 51. Sayıda, sayfa 21'deki başlık "YÜZYIL ÖNCE YÜZYIL SONRA BİR KAFKAS KASABASI: ERSIS" Düzeltiriz.

2- İsveç Gürcü Kültür Derneği adına Şalva Tevzadze'nin gönderdiği açıklama:

Çveneburi Dergisi 51. sayısı 4.3. sahifesinde haberler bölümünde çıkan "Çveneburi gecesi kutlandı" başlığı altında "26 yıllık yayın hayatımızda çok zorluklarla karşılaştık, kurucumuz Ahmet Özkan Melaşvili'yi bu uğurda yitirdik" Haberniz gerçeği yansıtmamaktadır.

Çveneburi dergisi 1977 yılının Mart ayında benim başkanı bulunduğum Georgiska Kulturföreningen (İsveç Gürcü Kültür Derneği) yayın organı olarak ilk yayınına başlamıştır.

Türkiye'deki okuyuculardaki artış derinin Türkiye'de çıkmasıngerektiriyordu vedergimin 6-7 sayısı Sn Ahmet Özkan Melaşvili'nin yönetimi ve sorumluluğunda 1979 yılında İstanbul'da yayınlandı.

Boğaziçi Gaz
Taahhüt ve Ticaret Ltd. Şti.
Isınma-Klima-Doğalgaz
tasarım ve uygulamalarında
12. YIL
İGDAŞ Yetki Belge No: 681
EPDK Yetki Belge No: YHS207-31/113
Ataşehir Bulvarı, Ata Çarşı, K:4 No:58 İST.
Tel: (0216) 455 51 47 - 48
Fax: (0216) 455 32 28
b.gaz@superonline.com

istediğiniz
dergi
kapak
fiyatıyla
adresinize
teslim

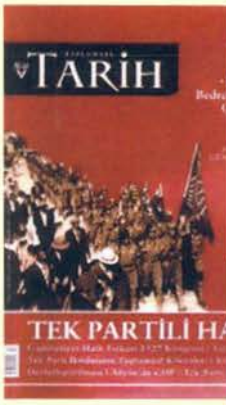

abonet

www.abonet.net
abonet@abonet.net
tel: (0212) 210 0 110
faks: (0212) 222 27 10

BAGRATIONI 1882

"1882"

"Georgian Wine"

Gürcüstan'ın geleneksel lezzeti BAGRATIONI Türkiye'de!

Damak tadımıza
kavuşmanın şerefine!

Everest
DIŞTİCARET LTD. ŞTİ

İstoç 25 Ada No:64 34550 Mahmutbey - İstanbul Tel: 0212 659 7506 Fax: 0212 659 7507 Web: www.everest-ltd.com